

LES NOVES MIGRACIONS

L'Església de cada dia

XXV anys d'una parròquia

Església i Catalunya

Record de

Josep Torrella i Josep Junyent

133-134

**QUA
DERNS DE
PASTORAL**

QP

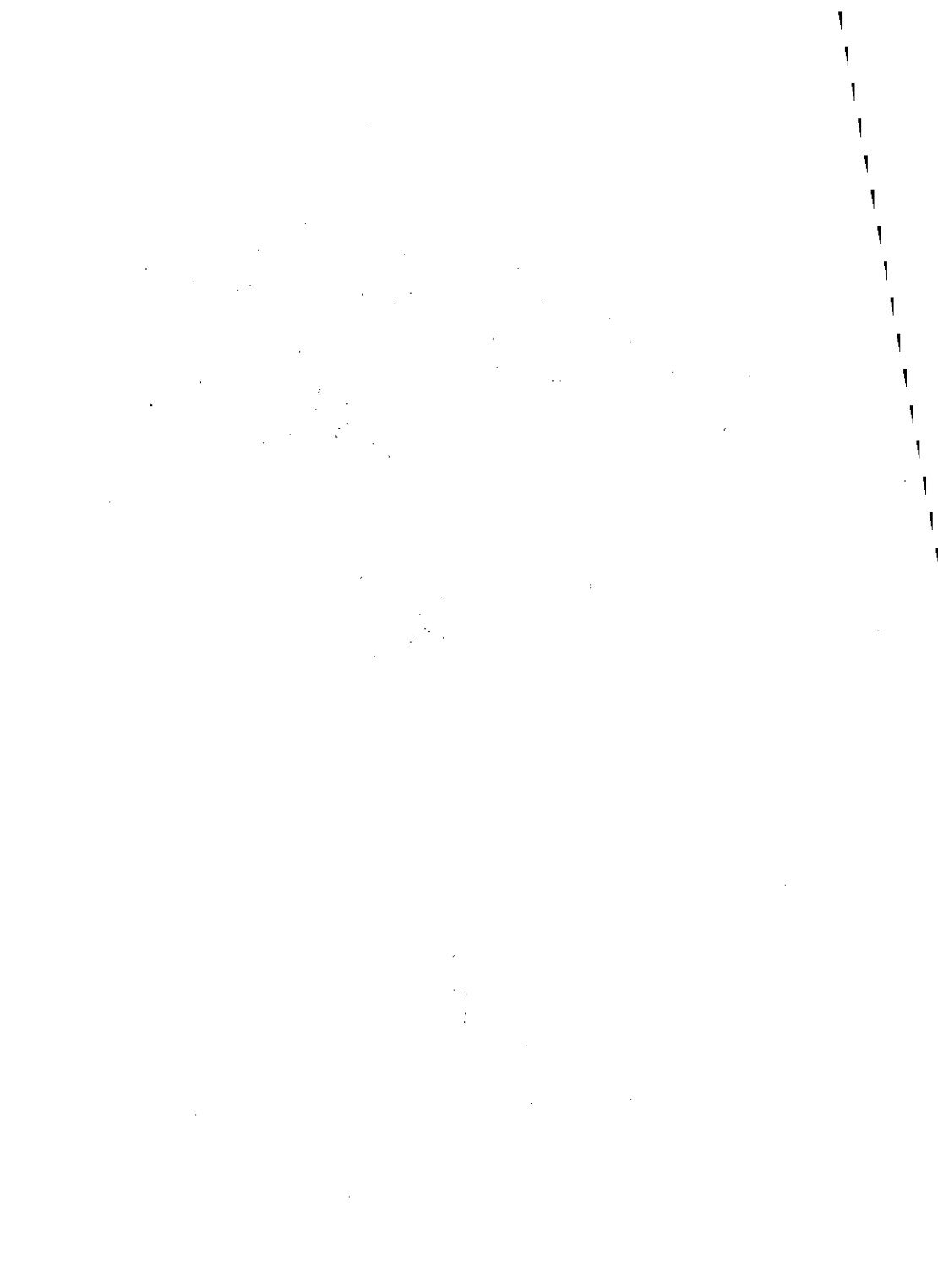
- 0 Pastoral de Quaresma (*exhaurit*).
- 1 Evolució en la imatge del sacerdot. Antologia: Joan B. Manyà. (*exhaurit*).
- 2 Pastoral del turisme. Antologia: Francesc Vidal i Barraquer.
- 3 Parròquia i comunitat.
- 4 Sacerdots en el treball. Vidal i Barraquer, home d'Església.
- 5 Parròquia i moviments obrers. Renovació a Lleida. Antologia: Guillem Rovirosa.
- 6 El sagrament de Penitència. Marginació social a Barcelona. (*exh.*).
- 7 La JOC, oportunitat perduda? Sobre pastoral infantil. Antologia: Jaume Collet i Bancells.
- 8 De la cristiandat al pluralisme (*exh.*).
- 9 Pastoral rural (*exh.*).
- 10 Església catalana l'any 1970.
- 11 Escola i catequesi. Demarcacions diocesanes a les terres de Lleida.
- 12-13 La pastoral del bateig. La Llei fonamental de l'Església.
- 14-15 Consells presbiterals i pastorals (*exh.*).
- 16 Parròquies petites. Església catalana, 1971.
- 17 JAC, Escoltisme, Equips de la Mare de Déu. Església i home d'avui.
- 18 Els cristians i la política. Antologia: Manuel Carrasco i Formiguera.
- 19 Pastoral en medi urbà. Ant.: J.M. Capdevila.
- 20 Entorn de la sacramentalització.
- 21 Conversa amb un monjo. Índex 1969-1971.
- 22 Psicologia, experiència religiosa i pastoral.
- 23 Fe i joventut catalana.
- 24 Com reestructurar el bisbat de Vic. Història de la JOC. Jacques Maritain.
- 25 Catequesi d'adults. Immigració nord africana.
- 26 Pastoral urbana. Consells pastorals. L'ensenyament de la Teologia (*exh.*).
- 27 L'ACO i la Missió Obrera. El Secretariat d'universitaris cristians. Darrers dies de Joan Alsina. Antologia: Josep Carner. (*exh.*).
- 28 Comunitats de base. Església catalana, 1973.
- 29 Pastoral en el món burges. Antologia: Jaume Bofill i Mates. El cas Añoveros.
- 30 L'economia de l'Església.
- 31-32 L'Església al País Valencià. Els cristians i la ciutat. Taizé: el concili dels joves.
- 33 Nous camins de vida religiosa.
- 34 Teologia, política i alliberament. La Pastoral als Països Catalans l'any 1974.
- 35 La fe, categoria cristiana. Pasqua i joventut. El dret dels immigrants a ser catalans.
- 36-37 Ciutat de demà i educació religiosa. La immigració a Catalunya. Antologia: F.V. Garcia, «el rector de Vallfogona».
- 38 El laic, avui.
- 39 Canvis en l'Església i en els ministeris.
- 40 Església i canvi social. Capellans i classe obrera. Església catalana, 1975.
- 41 Renovar la celebració de Pasqua. Pastoral de vocacions. L'11 de maig de 1966.
- 42-43 Iniciació a la revisió de vida. Testimonis de preveres.
- 44 Programar un nou curs. Tipologies del ministeri. La marxa de la llibertat.
- 45 Relacions Església-Estat 1975-76. Cent anys de colònies. L'Església l'any 1976.
- 46-47 Equips de preveres. Transmetre la fe.
- 48 Confirmació i comunió. Economia de l'Església. Escarré a «Le Monde» 1963. (*exh.*).
- 49 Programar la pastoral. Els catòlics de Barcelona als pares conciliars (1965).
- 50 Després de les eleccions.
- 51 Festes cristianes i religiositat popular.
- 52 L'Església en la represa de Catalunya.
- 53 El cardenal Vidal i Barraquer.
- 54 Fer cristians conscients i responsables.
- 55 Cristians en el món.
- 56 Cristians entre els marginats.
- 57 Aparellament i matrimoni (*exh.*).
- 58 Moment present de l'Església catalana.
- 59 Entre el desencant i l'esperança.
- 60 Taizé: una interpretació.
- 61 Damià Estela, testimoni d'excepció.
- 62 Assemblees a l'Església catalana.
- 63 Pastoral i llengua catalana.
- 64-65 Vida de fe i presència en el món.
- 66 Pregiar amb el poble.
- 67 Mossèn Antoni Batlle.
- 68 Informe sobre Pastoral de joventut.
- 69-70 Els consells pastorals.
- 71 Cristians catalans al Tercer Món.
- 72 Pastoral del bateig (*exh.*).
- 73-74 Qüestions sobre la parròquia.
- 75-76 El servei de la caritat (*exh.*).
- 77 Cardini i l'evangelització del món obrer.
- 78 Pastorals dels malalts.
- 79 Descreença i agnosticisme.
- 80 Religioses als barris.
- 81 Pastoral de preparació al matrimoni.
- 82-83 L'economia de l'Església catalana.
- 84 Pastoral rural.
- 85 Pastoral dels deficients mentals.
- 86-87 C. Cardó, Ll. Carreras i J.B. Manyà.
- 88 Els malalts marginats.
- 89-90 La pastoral a debat.
- 91-92 Església i normalització lingüística.
- 93 La parròquia, lloc d'educació de la fe.
- 94 Debat sobre la guerra i la pau.
- 95 Aportacions pastorals del C. Vaticà II.
- 96 La llengua de l'Església a Catalunya.
- 97 La guerra civil. Les sectes. Catequesi dels més petits.
- 98-99 Ministeris per a la comunitat. La poesia religiosa de Verdguer.
- 100 La Vella pasqual.
- 101 Sobre la pastoral a Catalunya (1969-1987).
- 102 Religiositat popular.
- 103-104 La classe de religió (*exh.*).
- 105 Acollir el deficient (*exh.*).
- 106-107 El cant a les esglésies.
- 108 Fe i cultura postmoderna.
- 109 Els nous moviments (*exh.*).
- 110 La parròquia. L'arxiprest. Parròquies sense preveres. Llengua i pastoral.
- 111 L'Església i el Mil·lenari de Catalunya.
- 112-113 Mitjans de comunicació i pastoral
- 114 Religiosos i religioses a Catalunya.
- 115-116 Presència dels cristians en el món.
- 117 Els cristians i el voluntariat.
- 118 Els cristians i el nacionalisme.
- 119-120 Obrador I: Inici de curs.
- 121 Realisme i utopia.
- 122 Obrador II: Pasqua.
- 123 Padrinatge comunitari. Antologia: J. Ruyra
- 124 La pastoral rural a Catalunya (*exh.*).
- 125 els jesuïtes a Catalunya
- 126 La sacramentalització, encara
- 127-128 La pastoral als santuaris
- 129-130 Església catalana: la necessària llibertat
- 131 Qüestions sobre la missa dominical
- 132 Un concili pastoral per a Catalunya
- 133-134 Les noves migracions

QUA DERNS DE PASTORAL

133-134

1 9 9 2





SUMARI

- **PÒRTIC**
 - La nostra Església de cada dia 7
- **QÜESTIONS**
 - Unes dades que fan pensar, *Ramir Pàmpols* 11
 - Immigració àrabo-musulmana a Barcelona,
Teresa Losada 14
 - Pastoral d'immigrants en una Europa intercultural 18
 - Atenció als immigrants a Girona, *Joaquim Giol* 22
 - Urgell: una llaga oberta, *Antoni Mirabet* 25
 - Els meus amics Mohamed, Rashid, Lahcen,
Abderraman..., *Joan Vera* 27
 - Les crisis econòmiques i socials a les comarques del
bisbat de Solsona, *Consell del presbiteri i Consell
pastoral de Solsona* 32
 - Una vegada hi havia un passeig, *Antoni Deig*..... 37
 - Comunitat en la història, poble en camí, *Jaume Serrano* 44
- **ESGLÉSIA EN MARXA**
 - XXV anys de la parròquia de la Sda. Família,
a les Termes, de Sabadell:
Primers passos (1967-76), *Joaquim Brustenga* 48
 - Creixement (1976-85), *Mateu Terrats* 50
 - Ahir (1985-91), *Joan Miranda* 51
 - Avui i demà (1991...), *Joan Nadal* 53
- **TESTIMONIS**
 - En la mort de dos amics, *Josep M. Totosaus* 55
 - Josep Junyent (1930-1993), un buit de mal omplir,
Jesús Huguet 58
 - Josep Torrella (1936-1992):
Testimoni de vida i de servei, *Rafael Maroto* 61
 - Convençut i programador, *Lluís Portabella* 62
 - Vint-i-cinc anys i nou mesos, *Maria-Teresa Biayna* 63
 - El testimoni sobri de Josep Torrella, amic, germà i mestre,
Josep M. Fisa 67

● **QUATRE VENTS**

Girona, <i>Jaume Reixach</i>	74
Lleida, <i>Joaquim Colell</i>	78
Menorca, <i>J. Bosco Faner</i>	81
Solsona, <i>Climent Forner</i>	85
Tarragona, <i>Jordi Figueras</i>	90
Tortosa, <i>Joan A. Martínez</i>	93
Urgell, <i>Antoni Mirabet</i>	97
Vic, <i>Sebastià Codina</i>	99

LES NOVES MIGRACIONS

Anys enrera potser no ens n'adonàvem. Però avui tothom s'avé a reconèixer que un dels fenòmens socials de més pes que ens afecta –igual com afecta tota l'Europa occidental– és el de les migracions dels països del tercer món. I, com que a Catalunya ja fa molts anys que en tenim, d'immigrats, per això parlem ara de migracions «noves». És un fenomen imparable i destinat a créixer. Hi convergeixen la facilitat de comunicacions i la diferència en el desenvolupament i la demografia: si els països de l'Europa occidental són rics i compten amb una població envellida, els països en vies de desenvolupament (com diem, avui, púdica-ment) són pobres o miserables, però rics i joves en poblament. I aquesta combinació només pot donar un únic resultat: el transvasament de població, les migracions, en busca de possibilitats de treball i de vida. I basta de donar una ullada al mapa per adonar-se que l'estret de Gibraltar és el punt natural d'entrada a Europa del continent africà. No és estrany, doncs, que el contigent més nombrós d'aquests nous immigrants sigui constituït (per ara) per magrebins.

No se'ns amaga la complexitat dels problemes que aquest fenomen comporta i comportarà. Per això no l'abordem de manera extensa i detallada. Sinó que ens limitem a un primer acostament parcial.

1. QÜESTIONS hi dedica sis articles. Ramir Pàmpols, jesuïta, dels capellans en el treball, ens ofereix unes xifres globals a escala mundial. Teresa Losada, religiosa, que treballa amb immigrants àrabo-musulmans, ens parla de la immigració àrabo-musulmana a Barcelona i de la seva «integració» en la nostra societat. La Redacció ha traduït el text de les conclusions i ha extractat alguns documents sobre la pastoral dels immigrants d'una trobada europea celebrada a París ara fa un any. Josep Giol, i Antoni Mirabet ens presenten la situació al bisbat de Girona i Urgell, respectivament. I Joan Vera, membre de la GOAC, de Manlleu, ens parla de la situació a Osona i, especialment, a Manlleu, i apel·la a la seva experiència. Trobareu també referències a la immigració nord-africana a les cròniques de Menorca i Tortosa.

Aquests articles els fem seguir de tres documents que palesen, així mateix, la presència de l'Església en la nostra societat. Un document

del Consell del presbiteri el Consell pastoral de Solsona sobre «Les crisis econòmiques i socials a les comarques del bisbat de Solsona», datat el 4 de gener. El pregó que el bisbe Antoni Deig va pronunciar a la ciutat de Manresa el 29 d'agost passat. I l'homilia de mossèn Jaume Serrano a Sta. Maria del Mar, de Barcelona, el darrer 11 de setembre.

2. *ESGLÉSIA EN MARXA* ofereix el text de l'exposició que el 25 d'octubre de l'any 1992 van fer a la parròquia de la Sda. Família de Sabadell, que celebrava els vint-i-cinc primers anys de la seva vida, els quatre rectors que ha tingut des del seu naixement.

3. *TESTIMONIS* evoca mossèn Josep Junyent i Rafart, primer director de «Quaderns de Pastoral» i mossèn Josep Torrella i Giralt, secretari de Redacció, arran de la seva mort, el 16 de gener d'enguany i el 3 d'agost de l'any passat, respectivament. Hem demanat a mossèn Jesús Huguet, amic d'anys de mossèn Junyent, que ens n'escrivís una semblança. Ho ha fet des d'aquell coneixement que proporciona l'amistat en un article que llegireu amb interès. Mossèn Josep Torrella és evocat per en Rafael Maroto –capellà jove que va conviure amb ell i que va ser ordenat, precisament, a la parròquia del Pilar, de Cornellà, d'on era rector–, en Lluís Portabella –darrerament vicari episcopal de la seva zona–, la Maria-Teresa Biayna –badalonina que havia col·laborat amb ell els anys de Pomar–, i Josep Maria Fisa –capellà amic que hi ha conviscut una pila d'anys i que ens l'acosta a través d'unes notes escrites, gairebé taquígràfiques, que en Josep havia anat prenent els mesos de la seva malaltia.

4. El número es clou amb *QUATRE VENTS*, on es fan presents vuit bisbats.

En resum, un número doble, que recull materials diversos, però que es retroben tots en l'afany de construir una Església viva i arrelada en uns barris (les Termes, de Sabadell), en unes ciutats (Manresa), en unes comarques que viuen situacions econòmiques i socials de crisi (Solsona), en un país amb la seva història (Catalunya), que guarda fidelment la memòria dels que ens han precedit en un mateix afany (Junyent, Torrella), i que s'obre activament, amorosament i esperançadament, des de l'Evangeli de Jesús, a les noves realitats que van sorgint, per complexes que siguin, per problemàtiques que es presentin, per tal de col·laborar així a construir, des de la pròpia feixa, un món per a tots.

Tanquem el número avui, 12 de febrer de 1993, festa de Sta. Eulàlia.

J.T.

PÒRTIC

LA NOSTRA ESGLÉSIA DE CADA DIA

Aquestes darreres setmanes, els mitjans de comunicació s'han complagut a parlar de qüestions d'Església d'ordre estructural o global, que ens traslladen fàcilment a un terreny on la càrrega ideològica acostuma a ser considerable i on la discussió i la contraposició de parers i d'opinions estan assegurades d'antuvi. Són coses que agraden als mitjans de comunicació

Exemples? El nou catecisme, que finalment, i després d'haver-ne parlat tant, ja tenim a les mans i que, segurament per això, ha deixat d'interessar la premsa. El concili provincial, que ha estat convocat, però del qual no sabem

gran cosa. El possible nomenament de l'arquebisbe de Barcelona, doctor Ricard M. Carles, com a president de la Conferència episcopal espanyola, una llebre que va aixecar la premsa i que ha obligat el mateix interessat a parlar-ne, sense acabar de pronunciar-se obertament. I, més o menys vinculat amb la seva promoció al cap de la CEE, la premsa també ha remogut –i el mateix senyor arquebisbe n'ha parlat a començaments de gener– el possible nomenament de més bisbes auxiliars, ara de manera immediata, perquè el que és anunciat i esperat, ja fa més d'un any i mig que ho és. I segur que l'enumeració de qüestions d'aquesta mena podria continuar.

Mentre als primers plans de l'actualitat informativa –uns primers plans molt devaluats, val a dir-ho– es desenrotlla aquesta representació noticiable, l'Església de cada dia va fent el seu camí. A les comunitats parroquials i religioses. Als grups i als moviments apostòlics. A les celebracions eucarístiques de cada diumenge. A les trobades de catequesi i de formació. Als grups de Càritas o del Tercer món. A les cooperatives d'aturats mancats de recursos. Als centres d'acollida de persones amb problemes, ja siguin immigrants estrangers mal legalitzats, droga-addictes, malalts de la sida, alcohòlics anònims, o vells més o menys abandonats pels seus familiars. Al si de les famílies. Als ambients de treball. Als partits, als sindicats, als municipis, al parlament. Als centres d'esplai. A les institucions d'esbargiment i de cultura: agrupaments excursionistes, corals infantils o d'adults, escoles, universitats... O, simplement, visitant aquell veí vell o malalt, o donant un cop de mà a aquella mare de família que prou que ho necessita. És a dir, arreu on hi ha cristians que donen gràcies a Déu pel seu amor immens; que malden per seguir Jesucrist; que pregunten; que estenen la mà i obren el cor als germans, especialment als més desvalguts; que col·laboren amb aquells o aquells altres, en aquesta institució o en aquella; que s'apleguen per

a lloar el Pare, escoltar la paraula del Senyor, mirar amb calma la seva vida i la vida de la societat i emmirallar-la amb la Paraula, celebrar el memorial del Senyor i nodrir-se amb el pa de vida.

Aquesta és la nostra Església de cada dia: l'Església viva, el poble de Déu en marxa enmig de la història dels homes, amb les seves alegries, les seves penes, les seves lluites, els seus moments de plenitud i les seves hores baixes. L'Església que entre tots anem construint i que polaritza les nostres preocupacions i els nostres esforços. L'Església de pedres vives, a la qual han de servir i ajudar els diferents ministeris de tot ordre (serveis, al capdavant, i no pas posicions de domini, com les dels prínceps de les nacions) i tot allò que hi hagi d'estructural, que es digui nou catecisme, concili provincial, conferència episcopal o bisbes auxiliars.

Ens cal redimensionar les coses i retornar a les proporcions veritables. Desinflar els aspectes institucionals i estructurals i valorar més l'Església viva, l'Església de cada dia. És demanar molt, ja ho sabem. És una pretensió gairebé impossible, en la nostra cultura de la imatge i de la inflació dels mèdia. Però hi hem de tendir.

Ens amenaça el risc de ballar al ball que ens toquin des d'uns mitjans d'informació que tenen uns interessos i segueixen una lògica que no són, precisament, els que haurien d'animar la comunitat dels seguidors de Jesús de Natzaret. En comptes de fer els possibles perquè la nostra lògica vagi fent forat en els mèdia i els seus responsables, sobretot quan es tracta d'informació sobre l'Església. És a dir, que vagi essent cada vegada més «notícia» el que de debò és, cristianament, notícia, i bona notícia. I que la imatge transparenti la realitat viva, en comptes d'amagar-la i deformat-la. O, encara pitjor, que la realitat viva vagi aigualint-se i fent-se (és a dir, desfent-se) segons la mesura i els criteris que li imposa la imatge, convertida en simple aparença.

Per això estem contents que aquest número de «Quaderns» reflecteixi, un cop més, la nostra Església de cada dia. Una Església que s'obre als problemes dels germans immigrants. Que fa seves les preocupacions d'unes comarques que viuen pregones crisis econòmiques i socials. Que camina arrelada en el seu poble i la seva història. Que forma noves comunitats en els barris que van apareixent. I que es reconeix en uns testimonis, amb els quals hem fet una part del camí i que ara acaben d'arribar a terme, mentre nosaltres continuem en la ruta i anem passant a d'altres la torxa de la fe.

QÜESTIONS

UNES DADES QUE FAN PENSAR

RAMIR PÀMPOLS

Avui la immigració ha esdevingut un tema indefugible. Per desgràcia ha estat una sèrie de morts el que ens ha obert definitivament els ulls: no solament la mort de la dominicana Lucrecia Perez a Madrid o la de la família turca cremada a Alemanya, sinó especialment la colla d'ofegats de les «pateres» magribines. Quan la gent està disposada a morir, a deixar-ho tot, a iniciar un viatge que sospiten sense retorn, vol dir que està passant quelcom molt greu. Això és la punta de l'iceberg que amaga una realitat molt més dura, perquè els qui es decideixen a emigrar són els més forts, els més capaços i agosarats, però, ¿què passa amb els qui es resignen a morir lentament, sense pena ni glòria, a l'Àfrica profunda, a l'Amèrica cada dia més empobrida, als països de l'Est, convertits de sobte en països del Tercer Món?

Segons les dades publicades a la prestigiosa revista mexicana «El Dia» sobre el que significa el control mundial de la immigració, les restriccions imposades a l'hora de donar feina als treballadors foranis fan perdre als seus països d'origen 250.000 milions de dòlars cada any. S'està acumulant als països del Sud un potencial de força de treball que l'any 2.000 arribarà als mil milions de llocs de treball i que bé ha de trobar alguna solució. Per acabar d'adobar-ho, els països rics es van quedant els treballadors més qualificats del Tercer Món i naturalment els millors inversors. Es diu que l'Àfrica ja ha perdut la tercera part del seu personal qualificat en benefici d'Europa. Així, no sols no els volem a casa nostra, sinó que també prenem l'ovella del nostre veí pobre, allò que el profeta Natan va reprotxar al rei David.

A continuació transcripció gairebé tots els paràgrafs d'un article d'aquesta publicació mexicana.

El mercat laboral controlat pel Nord

«No hi ha cap mercat perfecte, però el mercat internacional de la mà d'obra és un dels que té més restriccions. Aquesta és l'oferta: milions de treballadors dels països del Sud estan sense feina o subempleats. Però les lleis de la immigració impedeixen el corrent laboral dels països pobres cap als rics. Actualment, cada any, uns 75 milions de persones emigren com a refugiades, desplaçades, emigrants legals o il·legals. Les restriccions que els països industrialitzats imposen a l'emigració els neguen les oportunitats del mercat, de la mateixa manera que les quotes i aranzels duaners frenen l'exportació de productes amb gran densitat de mà d'obra i de productes agraris. Però mentre hi ha negociacions internacionals a través del GATT per a trobar acords duaners i comercials, fins ara les distorsions del mercat laboral internacional no s'inclouen en cap negociació. De fet, les restriccions de l'emigració frenen el creixement econòmic mundial i afecten, sobretot, els països pobres. Fins i tot els perjudiquen més que les mateixes barreres comercials. És molt difícil esperar que els països rics eliminin les barreres a la immigració, però això mateix els fa més responsables de la creació d'oportunitats econòmiques suficients en els països en desenvolupament per a reduir la tendència a l'emigració.

»Les restriccions actuals a la immigració, que suposen fer marxa enrera després de dos decennis de liberalització, posen en perill els 25.000 milions de dòlars que els treballadors immigrants remetien als seus països d'origen. La pressió per a limitar el nombre de treballadors sense qualificació s'ha intensificat pel temor que l'augment del corrent immigratori

del Sud generi tensions socials. Des del decenni de 1960 la gran majoria d'immigrants als Estats Units i al Canadà han procedit del Sud, fonamentalment d'Amèrica Llatina i el Carib. També a Europa va augmentar la proporció d'immigrants de països del Sud del 30% al 46%. En alguns països hi ha grups que insten els seus governs perquè expulsin els emigrants sense treball.

La pèrdua de personal qualificat

»Els països rics prefereixen els immigrants laboralment qualificats o inversors potencials. A aquests, les lleis els són molt més favorables. Entre 1960 i 1990, Estats Units i el Canadà han acceptat més d'un milió d'immigrants professionals i tècnics de països del Sud. Aquesta pèrdua de treballadors qualificats ha afectat força molts països d'Àsia i Àfrica, i amenaça la seva capacitat d'assimilar nova tecnologia i de preparar les generacions futures de professionals. Àfrica ha perdut la tercera part del seu personal qualificat en benefici d'Europa. El Sudan, per exemple, va perdre en l'emigració de 1978 un 17% dels seus metges i dentistes, un 20% dels professionals universitaris, un 30% dels enginyers i un 45 % dels agrimensors. La dècada del 1970, les Filipines van cedir als EE.UU. el 12% dels seus professionals.

* * *

»Els dos fets exposats no podien passar en un moment més difícil per a la majoria dels països en desenvolupament. Les seves elevades taxes de naixements fan que cada any uns 38 milions de persones s'integrin a la seva força de treball, les quals s'afegeixen als 700 milions que estan a l'atur o subempleats. Això significa que en acabar el segle s'han de crear o millorar *mil milions* de nous llocs de treball, que equivalen al total de la població del Nord.

»Si la comunitat internacional no té capacitat per a crear noves oportunitats econòmiques on més es necessiten, el món podrà contemplar, el segle XXI, una emigració internacional sense precedents, molt més gran que la dels primers anys de l'existència dels Estats Units, el Canadà i Austràlia.»

IMMIGRACIÓ ÀRABO-MUSULMANA A BARCELONA

TERESA LOSADA

Les relacions i el contacte amb l'Islam formen part de la nostra història. A Espanya, a l'alta edat mitjana, es van fer les primeres traduccions de l'àrab al llatí que van enriquir la ciència de l'Occident. Aquest textos van ser assimilats, integrats a la cultura autòctona, de manera que es pot dir que la nostra societat és pluricultural, encara que aquests orígens hagin quedat per a molts oblidats. La relació detallada del deute d'Occident amb la civilització àrab és interminable: no hi ha branca de la ciència que no hagi rebut la influència dels estudis àrabs.

Sí bé el fet migratori actual no ens posa, doncs, per primera vegada en contacte amb l'Islam, la immigració de milers de treballadors provinents de països musulmans sí que introdueix tanmateix un realitat radicalment nova en la nostra societat.

Les dades i les previsions

Des de fa una dècada almenys, l'Occident observa amb estupor l'agitació del món àrab. Les agitacions d'altres pobles no ens fan tanta por ni susciten tant d'interès. Però el món àrab per raons geogràfiques és un veí proper, que ha estat lligat històricament al destí de l'Occident i a través de l'emigració forma part del nostre horitzó.

La història de l'emigració d'àrabs i musulmans del Magrib és més complexa i llarga del que es pot pensar. Les migracions en el Mediterrani, de nord a sud i de sud a nord, mai no s'han aturat. Per això Bru Étienne pot dir: «El mare nostrum és un continent líquid amb les seves riberes sòlides i la seva població nòmada». Els grans moviments humans han estat sempre lligats a catàstrofes polítiques o condicionaments econòmics o naturals. Tots els pronòstics afirmen que el Mediterrani serà l'epicentre de la més gran turbulència demogràfica del futur. En aquest eix de confluències Nord/Sud es troben enfrontades la zona de més alta tensió demogràfica del pròxim mig segle i la de més gran re-

gressió. En aquesta regió del món estan situades davant per davant l'Àfrica mediterrània, tan rica en persones i tan pobra en recursos, i Europa, tan rica econòmicament i tan pobra en població. Així, Europa pot ser la solució a llarg termini del desbordament àrabo-musulmà i pot esdevenir la primera regió d'immigració del món. La immigració àrab ja no és considerada com un fenomen secundari i transitori, sinó que és una realitat que arriba a tots els camps de la nostra societat, presenta una tendència a créixer i a passar d'una emigració en trànsit a una població permanent que s'estabilitza.

Uns 60.000 immigrants àrabo-musulmans estan establerts a Catalunya. D'aquests uns 30.000 a Barcelona. La colònia més antiga i nombrosa és la marroquina, que prové de la dècada dels 60, mentre que els centre-africans, els del mig Orient, i els del sud-est asiàtic són més recents. El món àrabo-musulmà entra de nou l'últim decenni del segle XX, no de forma triomfant com els Omeies de Còrdova, sinó per les fraccions més marginades dels diversos països d'origen, com a refugiats polítics o econòmics des del Marroc al Paquistán i l'Índia.

Els aspectes culturals i la integració

En l'emigració no solament s'exporta mà d'obra, sinó que a través d'aquesta també s'exporta història i cultura dels pobles. La paraula cultura té molts sentits; aquí es tracta de «trets culturals», és a dir de comportaments, actituds, tradicions, que distingeixen i configuren una població en relació a les altres. L'immigració, per als qui arriben primer, representa una primera ruptura que obliga a trencar els seus quadres de referència per a confrontar-se a una nova societat i a uns nous models culturals.

El discurs sociològic ha tractat de conceptualitzar les relacions entre immigrants i auctòctons de la següent manera:

- assimilació o absorció: equival a desculturalització o despersonalització;
- «ghettització»: autodefensa i resistència davant les exclusions i refusos que alimenten l'hostilitat i l'agressivitat recíproques;
- pluralisme cultural: la juxtaposició de cultures etnogrupals que sembla oposada al caràcter unidimensional de la cultura nacional;
- integració: capacitat de confrontació i d'intercanvi, en una posició d'igualtat i de participació, de valors, normes i models de comportament. La integració demana l'aspecte relacional, d'intercanvi. La lluita contra la intolerància i la xenofòbia s'ha de fer des dels diversos camps: econòmic, polític, jurídic, social, educatiu i cultural.

La interacció d'aquests factors és indispensable per a la salvaguarda i el desenvolupament de comunitats pluriculturals, on la convivència entre auctòctons i immigrants es fonamenti en la igualtat d'oportunitats, la distribució de drets i responsabilitats, i el respecte al dret d'escollir i expressar la pròpia identitat.

¿Com aconseguir en la nostra societat la integració de la comunitat àrabo-musulmana, salvant alhora la igualtat de drets i allò que té d'específic i diferent? Avui per a la integració d'aquestes comunitats es necessita desenvolupar una política que vagi més enllà de les declaracions fàcils de solidaritat o dels eslògans simplistes. S'ha d'evitar l'assimilació pura i simple que suprimeix les especificitats. Ja se sap que per a la societat d'acollida l'immigrant «ideal» és el que opta per tornar a la seva terra o el que, si es queda, s'assimila del tot. No s'ha de prejutjar que certs grups no són integrables. En tots els grups hi ha porositat i capacitat d'adaptació i evolució. En el diàleg entre les cultures s'ha d'evitar que cada una de les dues parts es tanqui en la seva posició: etnocentrisme i monoculturalisme per part de la societat d'acollida, i, per part de l'immigrant, refús de la integració a causa de la seva situació desfavorida des del punt de vista econòmic i social. Tant des del pla psicològic com social, cal que la integració es faci des de la pròpia identitat. La identitat remet a una història, a un origen comú.

La conferència europea de Justícia i Pau, en el seu document sobre *el desafiament del 92 i els immigrants*, afirma: «Per a poder reeixir, aquesta Europa, haurà de respectar el caràcter multicultural de la societat europea, enriquida amb les aportacions de les cultures d'origen immigrant. No haurà d'obligar ningú a renegar de les seves arrels, ni a assimilar-se a la cultura dominant, i haurà d'oferir a tothom la possibilitat de participar plenament en la construcció d'Europa».

El nostre treball

Des de la nostra associació d'amistat amb els pobles àrabs, *Bayt Al-Thaqafa*, treballem fa anys per la integració dels treballadors àrabo-musulmans a Catalunya sense que perdin la seva pròpia identitat. Hi treballem al Raval i al Casc antic de Barcelona, i a les poblacions de Sant Vicenç dels Horts, Sant Boi, Viladecans, Esplugues i Terrassa. La seu de l'associació és al carrer de la Princesa, 14, 1r., 08003 Barcelona, telèfon 319.88.69.

Les nostres activitats principals són: el suport a la llengua i la cultura àrab dels fills dels immigrants, els cursos de formació professional, els cursos de formació de la dona, els cursos d'alfabetització, l'assessora-

ment i informació jurídica, les activitats de lleure, com excursions, colònies, festes musulmanes, grup musical, les xerrades sobre la realitat del món àrab i l'islam, la biblioteca.

* * *

Qui vulgui aprofundir les reflexions d'aquest article pot consultar les següents publicacions: Losada Teresa, *Islam, inmigración e inserción en Europa*. «Anales de la fundación Paulino Torras», juliol 1991; Bichara Khader, *El mundo árabe ante el año 2.000*. Ed. CantArabia, Madrid 1988; Lozano Pedro, *El mundo islámico ante el s. XXI*. «Nuestro Tiempo», maig 1990; Perotti A., *L'éducation dans les sociétés pluriculturelles en Europe*. «Migrations et Societé», n.8, París 1990.

PASTORAL D'IMMIGRANTS EN UNA EUROPA INTERCULTURAL

Des de fa uns anys existeixen unes trobades de responsables de la pastoral dels immigrants en les ciutats europees i de membres de les comissions episcopals d'immigració de diversos països. L'organisme que les convoca és el SITI (Servei interdiocesà dels treballadors immigrants) amb adreça a 8, rue de la Ville l'Evêque. 75008 Paris.

Creiem interessant recollir alguns documents de l'última sessió, celebrada a París el febrer de 1992, amb representants de diòcesis d'Alemanya, Bèlgica, Itàlia, Àustria, Holanda, Portugal, Suïssa, Irlanda, França, Espanya i Luxemburg. Transcrivim la declaració final i resumim algunes qüestions seguint l'aportació de Charles Bonnet. Lluís Re-colons, jesuïta, sociòleg i professor de l'ICESB, que hi va participar, ens n'ha fet arribar la informació. Aquest març se celebrarà una altra trobada internacional.

Declaració final

Estem inquietats perquè

- L'arribada d'immigrants és un senyal clar dels desequilibris existents, i que encara van creixent, entre Nord/Sud i Est/Oest
- L'evolució política, la situació econòmica, les migracions són els grans reptes per a construir la nova Europa.
- Les diferències religioses sovint són manipulades i esdevenen causa de conflictes.
- En el marc de les nostres ciutats sense arrels s'accentua la desestructuració de les famílies d'origen immigrant. La societat de consum, la indiferència i la increença ambientals, acceleren la pèrdua de la cultura religiosa i de la fe. Aquesta pèrdua de sentit afecta profundament els joves de totes les procedències.

Estem esperançats perquè:

- La mobilitat humana (migracions, turisme, estudis) pot afavorir el trobament entre les persones, fer néixer formes diferents de solidaritat i esdevenir ocasió d'una evangelització de la nova Europa;

– La relació entre cristians de diverses cultures ens fa superar els nacionalismes exacerbats i ens ajuda a retrobar la catolicitat de l'Església.

– Les associacions, escoles, moviments d'acció cristiana, parròquies, diòcesis arriben a ser llocs d'intercanvi, de solidaritat, d'obertura a la universalitat i fan caure els egoismes. El respecte dels drets humans pot així realitzar-se en la fraternitat evangèlica;

– Contactes, lligams, de vegades diàleg i intercanvi espiritual, neixen entre persones de religions diferents, en un llarg camí cap a Déu.

Proposem que

– Aquesta mobilitat sigui una de les preocupacions principals de la pastoral diocesana;

– La formació dels agents pastorals tingui en compte el context actual, per exemple a través de cursos específics en els programes d'estudi i la possibilitat de fer estades pastorals en altres països;

– La formació teològica prengui en consideració la presència entre nosaltres d'altres religions (islam, budisme...).

El diàleg interreligiós

Quan arriba un grup de musulmans, ortodoxos, etc., el primer deure és acceptar la coexistència, el Vaticà II i la llibertat religiosa: acceptar que les altres «fes» tenen dret a existir, expressar-se, manifestar-se públicament, formar els seus ministres, practicar el culte. Coexistència vol dir també que les religions accepten unes regles en relació a la societat i a l'Estat. A Europa vigeix la laïcitat de l'Estat, sigui com a laïcitat tançada, que creu que l'única manera d'evitar els conflictes amb les religions és ignorar-les, sigui d'una forma més oberta, que proporciona a cada confessió els mitjans per poder exercir i confessar la seva fe. En totes dues formes es vol evitar que cap religió pretengui dominar el poder polític o exercir un poder que no li correspon.

Actualment, a l'Església catòlica s'està reflexionant sobre si les religions són «salvació» per elles mateixes o bé per participació de la salvació de Crist. Per a nosaltres constitueix un problema real viure un veritable diàleg, sense renunciar a creure que la salvació ens ve pel Déu de Jesucrist. El text del Vaticà II «Nostra Aetate» va dir que les religions són camins de salvació perquè comporten elements de salvació que ens han estat descoberts per Déu en Jesucrist. Com a mínim, això vol dir que el cristianisme pot rebre alguna cosa en el diàleg interreligiós, perquè pot redescobrir en les religions alguns elements que l'Església té com oblidats, encara que no tinguem necessitat, de «passar-nos» a aquestes religions per viure'ls, sinó que podem fer-ho a l'interior de l'Església.

Acolliment dels cristians immigrants a la pastoral diocesana

L'emigrant batejat no necessita cap altre requisit per fer-se admetre en l'Església que la seva simple presència entre nosaltres: és conciutadà nostre, té dret a participar immediatament en les nostres comunitats. Però també cal tenir present que si l'Església és l'agrupament de tots els pobles i de totes les cultures, existeix per mitjà de les Esglésies particulars. I la qüestió dels immigrants es planteja precisament en relació aquestes. Una qüestió que no és pas senzilla(...)

Podem pensar en tres tipus de solució: fer esglésies paral·leles, responnent als diversos grups d'immigrants (llengua, estil pastoral, costums, ritus), o bé fer assimilació eclesial, introduint senzillament els immigrants en la gran església local diocesana, de la qual ho reben tot, la llengua, els mètodes, etc. Potser, al principi, una certa *església paral·lela* és necessària: per tal que els grups immigrants no se sentin d'entrada com rebotats de la comunitat cristiana, cal un temps d'adaptació. *L'església d'assimilació* no s'ha de dir massa precipitadament que és inacceptable. A la primera generació potser no, però a la segona generació es pot donar una voluntat molt forta d'integració, cal tenir-ho en compte.

Hi ha una tercera via: *l'església multicultural*. L'Església s'enriqueix amb tot el que aporten els pobles que s'hi van integrant, a condició que estiguem disposats a pagar-ne un preu. Cada vegada que convivim i actuem de manera multicultural, vol dir que un o l'altre abandona alguna cosa. És com l'experiència d'una parella de famílies diferents i que han d'anar compaginant els gustos: unes vegades s'ha de menjar segons la cuina de la mare i altres vegades segons la de la sogra, si en un costat s'acostuma el «vos o vostè» i en un altre el «tu», hauran d'escollir de cara als fills un dels dos tractaments. Cal saber que sorgirà una cosa nova que no serà ni la cultura de l'un ni la de l'altre. Cal escollir també les llengües, per exemple unes vegades una, altres l'altra. I a més en la multiculturalitat sempre hi ha moviment, és fer una cosa nova, i no depèn només d'una part: un fill ve dels seus pares, però és una tercera persona.

És important ser realista i tenir en compte les condicions que exigeix la multiculturalitat. Desitjo que les nostres Esglésies esdevinguin multiculturals. Però al mateix temps cal anar a poc a poc.

Els drets dels immigrants

Pot semblar que ens allunyem de la pastoral, però com que el nostre treball ens posa al costat dels immigrants i veiem les seves dificultats

per fer-se acollir i reconèixer els seus drets, tinc por que barregem allò que és missió de l'Església i allò que és missió de l'Estat. No estic segur que l'Estat tingui el mateix deure d'acolliment que l'Església. Tenim el risc de minimitzar la dimensió política del problema, de vegades en els mateixos textos episcopals. La caritat cristiana em demana d'acollir en l'Església tota persona, però, ¿demana també que l'Estat aculli sense discerniment tots aquells que es presenten per ser rebuts? Es tracta d'un problema polític, que demana una anàlisi política i que no es pot resoldre solament en nom de la fe. Jo crec que no es pot ser cristià i racista, és a dir menysprear l'altre, excloure'l, considerar-lo com un ésser inferior; crec també que es pot ser cristià i no voler pas acceptar tothom al país; i també crec que es pot ser cristià i voler que s'eixampli el camp de la llei d'emigració. Quan escullo una de les solucions, faig una opció política particular. Tinc dret de fer-la, però no tinc necessàriament dret a imposar la meua opció als altres en nom de la fe.

Com a responsables de la pastoral dels immigrants som molt sensibles a tots els seus problemes. És interessant escoltar altres persones i no desqualificar a priori tots els qui diuen: «No es pot acollir tothom, de qual-sevol manera». Prenem l'exemple de l'adopció. Crec que tot infant és el meu pròxim. He de vetllar per ell d'una manera o altra perquè algú en tingui cura. Però no estic obligat a acollir tot infant en la meua família. La meua fe em porta a no menysprear aquest infant, però no m'obliga a adoptar-lo, si no puc o és massa carregós per a la meua família.

Els cristians tenen un paper important en la defensa dels drets dels immigrants. Cal que el dret a l'acolliment sigui protegit i tractat com correspon, però em sembla que el problema de la immigració és més ample que el de l'acolliment. Si a Europa estem cridats a acollir un gran nombre d'immigrants és a causa del subdesenvolupament econòmic d'altres països (persones que veuen en l'emigració l'única possibilitat de poder viure amb un mínim de benestar), o a causa del subdesenvolupament polític (les dictadures o l'absència de procés vers la democràcia els porta a emigrar per trobar un mínim de seguretat). Per això cal recordar que tota acció a favor dels emigrats ha d'anar acompanyada d'una acció per a combatre el subdesenvolupament econòmic i polític del nostre món. Si tenim un deure envers els emigrants, també tenim un deure de crear les condicions econòmiques i polítiques que permetin a cada persona poder viure en el seu lloc d'origen.

ATENCIÓ ALS IMMIGRANTS A GIRONA

JOAQUIM GIOL

El departament d'estrangers de Càritas diocesana de Girona i la delegació de migracions del bisbat treballen des de fa quatre anys de forma creixent per atendre la intensificació del ritme dels fluxes migratoris i les noves possibilitats que va obrir la regularització de 1991.

Importància del fenomen immigratori al bisbat de Girona.

La immigració ha anat creixent. Quasi insignificant abans de 1985, creix molt els anys 1989-90. El flux creix, però no la regulació jurídica. La llei d'estrangeria és de 1985 i, si bé ofereix mecanismes perquè tots els qui, en aquell moment, es troben en el territori de l'Estat espanyol, obtinguin el permís de treball i de residència, no preveu mesures per als qui entraran més tard, que a hores d'ara són la immensa majoria. L'any 1991, davant l'elevat nombre d'estrangers en situació il·legal sense possibilitat de ser contractats ni assegurats, sense accés a la sanitat i altres serveis, el govern decideix obrir un termini de regularització. Durant sis mesos –del 10 de juny al 10 de desembre de 1991– els estrangers podran obtenir el permís de treball, mentre compleixin determinats requisits, entre els quals, com a més important, haver arribat abans del 15 de maig. Això suposa un canvi qualitatiu en la situació de la majoria d'immigrants: passar de la il·legalitat a poder treballar i residir legalment.

La diferència és molt gran perquè treballant legalment es té accés a la seguretat social i als drets i deures de qualsevol treballador, es poden fer contractes de lloguer de pis, es pot viatjar al país d'origen i després tornar a entrar al territori de l'Estat. Però sobretot, vol dir viure sense la por de ser detingut i expulsat. La feina també canvia de qualitat, perquè encara que els treballadors immigrants ocupin sovint el nivell més baix del mercat de treball, això sol ser millor que no pas treballar en l'economia submergida, sense cap contracte ni cap protecció legal. Per això, la regularització ha obert també possibilitats d'un treball més profund amb el col·lectiu dels immigrants. A les comarques de Girona cinc mil vuit-cents persones han obtingut el permís de treball després de la regularització.

Activitats principals

El departament d'estrangers de Càritas diocesana va començar l'any 1988, com un servei d'assessorament jurídic per poder obtenir el permís de treball. Aviat vam veure altres possibilitats, però la situació de constant provisionalitat de molts immigrants sense permís de treball, les ofegava. La gent estava preocupada pels «papers» i aquest semblava l'únic problema. Per altra part, és difícil que algú, exposat constantment a ser detingut i expulsat, faci quelcom més que sobreviure. No es fan plans, no hi ha arrelament, perquè no hi ha seguretat i perquè el futur és molt imprecís. Ara, en la nova situació, continuen per resoldre aquests altres problemes: l'habitatge, la sanitat, el coneixement de la llengua i la cultura, i molts més.

Així van néixer els grups d'alfabetització: voluntaris disposats a fer aquesta tasca amb els estrangers que ho desitgin. N'han començat una bona colla a Banyoles, Olot, Cornellà de Terri, Bordils, Blanes. N'hi ha altres al Maresme, que ja existien abans i que ara continuen, sobretot a Pineda i Calella. Des del departament els oferim material i ajuda tècnica, i els facilitem la coordinació. També han nascut grups de formació de dones, que a més d'aprendre l'idioma, reben orientació en l'alimentació dels fills, en l'economia familiar, la sanitat, sempre amb objectius modestos i mirant de respectar els seus ritmes culturals.

Davant els problemes a l'hora de trobar feina estable —treballen sobretot a temporades—, es va constituir, fa un any, la cooperativa «Diama Catalunya», formada per vuit centre-africans per a la neteja i cura d'espais naturals. Càritas proporciona assistència tècnica i legal i per a la gestió econòmica. També hem començat uns cursos de capacitat laboral: un per als membres de la cooperativa i un altre per a aprendre a fer de flequer. El servei d'assistència primària dóna cohesió a tot aquest altre treball, s'atenen les necessitats més urgents i es fa el seguiment dels casos amb més dificultat.

També hem participat en l'elaboració de *«L'informe de Girona: cinquanta propostes sobre immigració»*, realitzat per totes les organitzacions no governamentals i les associacions d'estrangers de les comarques de Girona. L'informe estudia la situació social d'aquestes persones i els problemes més importants per a la seva integració, i a la vegada presenta unes propostes a les diferents administracions i entitats responsables. Està dividit en tres parts: legalitat, integració i actituds. És una divisió que recull els tres grans àmbits on es generen els problemes d'integració i convivència: en primer lloc la regulació legal, després els aspectes socials d'habitatge, treball, sanitat, etc, que condicionen la vida i la convivència, i per últim les actituds de la societat, operadors socials,

administracions, etc., vers els immigrants. Es destaca la importància de les actituds vers els estrangers residents en la nostra comunitat, tant per part de la mateixa societat, com de les administracions i els seus funcionaris, i de la premsa i els partits polítics. Conscients de la dificultat de canviar-les, s'analitzen diferents propostes a llarg termini, amb l'objectiu que tota la societat assumeixi el fenomen de la immigració des d'un punt de vista tolerant, desdramatitzat i integrador. L'objectiu primordial és aconseguir per a l'immigrant la consideració de «ciudadà», de persona que gaudeix dels mateixos drets i les mateixes oportunitats que els altres. El treball acaba amb cinquanta recomanacions que resumeixen les conclusions i propostes d'actuació que es desprenen de l'estudi.

Finalment hem de dir que el departament d'estrangers no és l'única entitat que treballa en aquest camp. Hi ha diverses organitzacions no governamentals com la Creu Roja, Sergi, l'escola Samba Kubally, l'associació de marroquins i la d'africans. El treball es fa en coordinació amb les administracions: Govern civil, Direcció de treball, Generalitat. Això permet plantejar i resoldre alguns problemes que d'altra manera no tindrien solució i ens convenç que aquesta tasca demana el consens i l'esforç de tots els agents socials.

URGELL: UNA LLAGA OBERTA

ANTONI MIRABET

A les comarques del bisbat d'Urgell també es viu aquest problema. I la seva importància creixent ha desvetllat en la diòcesi algunes accions de resposta. La Delegació diocesana d'acció caritativa i social ha dut a terme un treball sociològic per a conèixer la problemàtica dels immigrants estrangers que viuen i treballen a les comarques del sud del bisbat. Després, la mateixa delegació ha determinat dues accions concretes a través de Càritas per enfrontar la problemàtica descoberta. També hem de parlar de la peculiar situació d'Andorra, que ha obert un xic les portes a la nacionalització dels estrangers.

L'estudi de quinze pobles del pla d'Urgell ha identificat 186 immigrants estrangers, la majoria marroquins. Treballen principalment a l'agricultura, el 48% gaudeixen de contracte laboral, el 35% no el tenen i el 16% són autònoms. El 61% guanya de sou mensual entre 40.000 i 60.000 ptes, el 17% entre 20.000 i 40.000 ptes i només el 2% supera les 60.000 ptes. Els lloguers d'habitatges oscil·len entre 10.000 i 50.000 ptes mensuals. El 16% tenen residència legal i el 53% n'havien iniciat l'expedient. L'assistent social que dugué a terme l'enquesta, resumia així les seves impressions: «hem obert una porta darrera la qual s'amaga una cruel i no gens grata realitat».

La Delegació d'acció caritativa i social s'ha fixat dues accions prioritàries: col·laborar en la regularització de la residència dels immigrants i portar endavant el projecte d'alfabetització i coneixement de la llengua com a mitjà d'integració. En ambdós fronts Càritas ha iniciat actuacions concretes.

La demografia d'Andorra ofereix una situació peculiar. Segons l'estadística oficial del desembre de 1990, hi ha 46.166 habitants. Els habitants de nacionalitat andorrana són només uns 10.938, un 24%. Els estrangers en canvi són globalment un 76%. Els espanyols 24.664, un 54,7%; els portuguesos 3.844, un 8,5%; els francesos 2.931, un 6,5%; els anglesos 726, un 1,6%; i també 1.993 d'altres nacionalitats, un 4,4% i 1.067 sense nacionalitat declarada.

El Govern ha aprovat un projecte de llei que amplia la possibilitat d'adquirir la nacionalitat andorrana, i ara està pendent de l'aprovació dels co-prínceps. Segons el projecte, els fills de pares estrangers, nascuts a

Andorra des del 1975 podran adquirir la nacionalitat en complir els 18 anys: això suposarà un accés progressiu. També es podran nacionalitzar les persones residents al Principat des d'abans de 1960, que són unes 1.800. Es prohibeix però la doble nacionalitat. El projecte és positiu, però no generós: els fills de pares estrangers nascuts a Andorra hauran d'esperar els 18 anys per a poder tenir nacionalitat andorrana i els estrangers necessitaran 32 anys de residència per aconseguir-la per naturalització. Sembla un període excessiu. L'exigència de renúncia a la doble nacionalitat també suposa limitacions, sobretot si s'aprova el caràcter retroactiu del projecte. La llei s'ha d'emmarcar dins una esgraonada modernització social d'Andorra, gens lleugera però real. Cal esmentar dates significatives com la constitució del Sindicat Andorrà de Treballadors el 1988, la incorporació de la declaració dels Drets Humans amb força de llei al país el 1990, i la creació de «Betània», el 1991, institució d'inspiració cristiana, que promou la construcció d'habitatges socials. Són passos endavant, que tenen, a més, la força de ser signes de canvi i de progrés social.

ELS MEUS AMICS MOHAMED, RASHID, LAHCEN, ABDERRAMAN...

JOAN VERA

«Home és una paraula suficient per a combatre el racisme. És una paraula que va més enllà de totes les ideologies i totes les teories. En néixer no hem tingut l'opció de triar el color o el sexe. ¿Per què doncs es desprecia l'home per ser de tal nacionalitat, de tal color o de tal descendència?» (Fayk Lahcen, immigrant del Marroc, treballador del tèxtil a Manlleu i membre de Jameiat Essalam - Associació d'Osona per a la pau).

Actualment dedico una part del temps lliure a treballar amb els immigrants: a través de la participació en una associació mixta de catalans i marroquins -Jameiat Essalam-, de la campanya de la G.O.A.C -Solidaris amb els immigrants-, d'unes trobades periòdiques amb un grup per tal de compartir la nostra experiència de fe com a cristians i com a musulmans. Aquest article és fruit de la meva experiència humana i cristiana. Parteix de la vida, de les dificultats que tenen aquests companys per legalitzar-se, del seu treball precari i submergit als escorxadors o en la construcció, de la recerca d'un pis, dels comentaris de carrer... I parteix de la fe en Jesucrist perquè és Ell qui dona sentit i orienta tot aquest treball.

On ens movem.

A Europa hi ha 16 milions de persones immigrades. A Alemanya, la població estrangera representa un 7,5% del total. A França, fa deu anys, el cens parlava de 4 milions d'immigrants, dels quals 1,5 magribins. A Bèlgica i Suïssa, 1 de cada 4 habitants és estranger. A Luxemburg ho és el 38% de la mà d'obra. Dels 150.000 treballadors estrangers que actualment viuen a Catalunya, uns 45.000 són àrabo-musulmans i la meitat d'aquests, marroquins. A la comarca d'Osona, encara que no existeixen dades fiables, podem calcular que viuen entre 3.000 i 4.000 marroquins,

la majoria dels quals són d'origen berber, una ètnia discriminada pel règim de Hassan II. Només una tercera part, aproximadament, disposa del permís de residència i de treball.

Mentre les desigualtats econòmiques, demogràfiques, polítiques i socials siguin tan grans, la immigració no pot tenir aturador. El nord d'Àfrica i el llevant fins al mar Caspi i el golf Pèrsic presenten un excés de població respecte a la seva capacitat alimentària i laboral que s'acosta al 40%, és a dir al voltant d'uns 70 milions d'individus que viuen en una situació de pobresa extrema. I es calcula que per a l'any 2025 s'haurà duplicat la població de Turquia, Algèria i Egipte, i la del Marroc i Tunísia augmentaran un 50%. Tot això sense comptar amb la immigració que arriba i es pensa que arribarà des de l'Europa de l'Est. Res ni ningú no és capaç de detenir aquestes autèntiques marees humanes que es desplacen de les regions més pobres de la terra cap a les més riques cercant la somiada prosperitat. Per eixamplar més l'horitzó i per comprendre millor el rerafons d'aquesta realitat, cal recordar que segons el banc mundial, el Tercer Món, amb el 72% dels habitants del planeta, té el 15% del producte internacional brut (PIB) i un creixement demogràfic superior al 20%, mentre que el Primer Món té el 28% de la població, controla el 85% del PIB i té un creixement demogràfic del 1%. La riquesa mitjana per habitant és setze vegades més gran en el món ric que en el món pobre. Els moviments de població són un indicador de les contradiccions Nord-Sud, i les migracions que ara coneixem només són una punta de l'iceberg de la situació dramàtica dels països del Tercer Món.

A Catalunya, a Osona, hi ha racisme.

Els immigrants assumeixen els treballs que no vol fer ningú i en les pitjors condicions. Tenen moltes dificultats per trobar un pis pel fet de ser estrangers. Pugen lloguers desorbitats. Experimenten el menyspreu o la indiferència de moltes persones. Han trobat oposició quan han volgut obrir una mesquita. I molts viuen «amagats» perquè la «lleï» els persegueix. Si la riquesa d'un país es mesurés més aviat per la seva capacitat d'acollir els estrangers que pel PIB, Catalunya no seria un «motor d'Europa». Mentre vivim instal·lats en la suficiència i estem preocupats excessivament pel nostre benestar i consum, oblidem les realitats de pobresa i de marginació del nostre entorn i ens hi girem d'esquena. Aquests refugiats econòmics posen en evidència la buidor dels nostres discursos sobre la tolerància, el progrés i la democràcia. Malgrat les iniciatives d'acollida que han anat sorgint, podem dir, que a Catalunya i a Osona hi

ha racisme. Té raó Paco Candel quan diu: «els catalans no som racistes i no ho volem ser, però ens comportem com si ho fóssim». Aquest racisme està arrelat en unes actituds i uns sentiments profunds que marquen la nostra existència i la nostra manera de ser: l'individualisme, l'esperit competitiu, la por a allò que ens és desconegut... La llei d'estrangeria (1985/1986) és una llei restrictiva, discriminatòria, i no respecta els drets fonamentals de la persona. La seva aplicació va sovint dirigida expressament a impedir i posar entrebancs a la legalització i empeny l'immigrant a entrar en un cercle viciós del qual és molt difícil sortir.

Cal prendre consciència que el problema de la immigració afecta tots els sectors de la societat: cultural, social, econòmic, polític, religiós, i que per tant s'ha d'elaborar un *pla global d'intervenció* que integri les accions de prevenció, assistència i promoció, en els tres grans àmbits on es generen els problemes d'integració i convivència de la immigració: la regularització legal, els aspectes socials d'habitatge, sanitat i treball, i les actituds de la societat i de l'administració, juntament amb el diàleg intercultural.

El treball amb els immigrants a Osona. Jameiat Essalam.

Cal reconèixer que hi ha persones, grups, entitats i institucions que treballen per als immigrants o amb els immigrants (CITE, Osona-Solidària, Càritas, Justícia i Pau, Escola d'Adults, Jameiat Essalam, algun Ajuntament, Comissions Obreres...) i que es troba col·laboració en accions puntuals. Però hi ha una dispersió tan gran d'activitats i serveis que la manca de coordinació provoca confusió, poca eficàcia i el desaprofitament dels recursos existents. Encara a Osona cada grup/entitat/institució ens mirem el melic i fem una política de capelletes que no afavoreix un tractament global i convergent de la problemàtica derivada del fet migratori.

L'Associació d'Osona per la pau és una associació mixta (catalans i immigrants) d'àmbit comarcal que pretén, a través de l'organització del col·lectiu immigrant, donar resposta a les seves necessitats socials, culturals, lúdiques, i alhora incidir en el medi i transformar les relacions amb la població autòctona. Va néixer fa dos anys a Manlleu, promogut per quatre entitats: Comissions Obreres, Escola d'Adults, Càritas i els serveis socials de l'ajuntament. Hem realitzat diferents activitats: xerrades i debats, festes interculturals, activitats esportives i de formació, tràmits de regularització, reunions amb diversos ajuntaments... Disposem d'un local amb altres grups i entitats del poble i mantenim relació amb associacions d'arreu de Catalunya que també treballen amb immigrants.

Ens preguntem si la diferència cultural que aporten els immigrants contribuirà al desenvolupament i enriquiment mutu o bé es convertirà, una vegada més, en factor d'exclusió, marginació i desigualtat. Aquest desafiament ens compromet a tots, i nosaltres apostem per la primera possibilitat: la interculturalitat. Creiem que es necessària la integració, si l'entendem com un procés global a partir del qual aquestes persones participen en la vida econòmica, social, cultural i política de la comarca i del país sense renunciar a la seva pròpia cultura. Pensem que cal un reconeixement del dret a la *diferència* cultural i que s'han d'establir relacions i intercanvis que facilitin el coneixement mutu. El treball quotidià i el procés de consolidació de l'Associació és una petita experiència d'interculturalitat. Junts hem après, no sense dificultats, les particularitats de cadascú, els diferents costums i tradicions, els diferents estils de vida, la manera de relacionar-nos amb els altres. És i ha estat un llarg aprenentatge i una escola de convivència i tolerància.

La meva experiència humana i cristiana.

Què hi faig a l'Associació? Acompanyar en el camí, en la vida, en allò més quotidià i ordinari: cercar un pis, jugar a futbol sala, fer el te i conversar, fer una denúncia, preparar la festa del Ramadà, anar a urgències en cas de malaltia, anar al sindicat... Què vol dir acompanyar? Estar disponible i ajudar a resoldre, amb ells, algun problema. Compartir la diversitat cultural i d'estils de vida. Callar i compartir el sofriment amb el «silenci» actiu que és la pregària. L'acompanyament té compensacions, com quan Mohamedi diu que «l'Associació és com a casa nostra, és la família d'aquí».

Quan ens impregnem dels seus valors i quan contemplem la seva solidaritat, hi trobem molts signes visibles de la presència de Déu. Aquesta experiència m'ajuda a interioritzar aquelles intuïcions elementals i profundes de Cardijn: l'home és el valor més alt de la Creació perquè és fill de Déu (veritat de fe); els immigrants no són bèsties de càrrega, no són mà d'obra barata. Mustafa diu: «ens tracten com si fóssim animals» (veritat d'experiència); l'organització del col·lectiu ens fa avançar cap al Regne de Déu. Jameiat Essalam és un dels instruments per avançar junts. Rashid diu: «Col·laborar amb l'Associació és continuar l'obra d'Alà, sentir-nos creadors amb Ell» (veritat de mètode). Junts intuïm que Déu/Alà és present en l'origen del projecte: és ell qui ha pres la iniciativa i ens convida a ser aquest petit gra de mostassa de què ens parla l'Evangelí.

Hi ha tres conviccions en el rerafons d'aquest treball: a) els pobres

són els preferits del Regne (no per la seva pobresa, sinó perquè són pobres a causa de la injustícia): el meu pare era un arameu errant... (Dt 26, 5-10); fugien de la fam i la misèria, somiaven un país millor (Exode); Josep i Maria no troben lloc a l'hostal (Lc 2,7); és Jesucrist qui continua sofrint també en la vida d'aquests immigrants, qui espera legalitzar-se; b) Déu no és indiferent, està atent a la vida del seu poble, té compassió: el seu clam, per causa de l'esclavatge, pujà fins a Déu; Déu escoltà els seus germans (Exode); c) Déu pren partit: Farà saber al poble que li ve la Salvació; la vida de Jesús és una vida de donació fins a l'extrem.

Aquest treball no és individual, no comença ara ni s'acaba demà. És una petita contribució al problema immens que generen les diferències entre el Nord i el Sud. Experimento la vida amb aquests amics com la repetició de la història del poble de Déu, la història del món obrer o la història dels pobles que lluiten pel seu alliberament.

La fidelitat a aquests companys és per a mi, –i puc fer meves les paraules de Giulio Girardi– «fidelitat a Jesucrist, fidelitat de la qual no conec pas encara totes les implicacions, però sé que és molt exigent, perquè no permet de trobar l'amor de Déu sinó en el fons d'un combat alliberador».

El diàleg religiós és un diàleg elemental i de convivència. No és un seminari d'estudi ni pretén acabar en un document de caire teològic. Aquest diàleg neix de la relació d'amistat amb alguns companys de l'Associació i vol compartir l'experiència de fe d'uns i altres. Fins ara hem fet quatre trobades. Reprodueixo textualment algunes de les frases més significatives: «Déu/Alà és creador de tot. Ens estima i això és el que ens dóna valor» (Ghani). «Parlem de Déu/Alà amb afecte perquè és un Déu/Alà proper. És misericordiós» (Mohamed). «Si som fills de Déu/Alà som germans i com a tals ens hem d'estimar» (Omar). «Si bé ens trobem en dues vies paral·leles, tenim un destí comú: la reconciliació amb Déu/Alà» (Lachen). «Us he fet nacions i pobles perquè us conegués (de l' Alcorà). L'home es dirigeix a Déu/Alà i parla. Fa silenci i escolta. Hi ha una mateixa pregunta: Déu/Alà, què vols de nosaltres?» (Lurdes). «Déu/Alà existeix a tot arreu. Allà on vas hi ha Déu/Alà» (Abderrajim). «La fe de les persones no pot ser acceptable si no vols per als altres allò que vols per a tu» (Lachen).

Aquestes frases fan veure que hi ha punts de coincidència sobre el sentit de la transcendència, la comunitat dels homes i la responsabilitat d'aquests respecte a la història. Ambdues religions es fonamenten en la revelació de la Paraula. Escoltar-la i acceptar-la ens fa ser cristians i musulmans.

CRISIS ECONÒMIQUES I SOCIALS A LES COMARQUES DEL BISBAT DE SOLSONA

El Consell del presbiteri i el Consell pastoral del bisbat de Solsona, fidels a l'esperit del concili Vaticà II, que diu que l'Església comparteix el goigs i esperances, les tristeses i angoixes dels homes d'avui, especialment dels pobres i afligits, ens sentim amb el deure de fer-nos ressò d'una situació de crisi econòmica que afecta greument gran part del nostre bisbat i que té unes repercussions socials i morals preocupants.

I. ELS FETS

En quatre activitats fonamentals per a les comarques del bisbat de Solsona s'observen símptomes de retrocés i d'estancament. Hi ha mostres clares d'una crisi que, en major o menor grau, afecta la mineria, el tèxtil, l'agricultura i el petit comerç.

En el sector secundari, aquesta crisi ha comportat el tancament de moltes empreses de les quals depenia la subsistència d'un contingent molt important de famílies de diferents poblacions. Aquest és el cas de les mines de carbó de Fígols, o de potassa de Cardona. A més el tancament també ha estat progressiu en el tèxtil i avui ja és quasi total a les fàbriques, abans nombroses, situades al llarg del Llobregat i el Cardener. Si bé és cert que hi ha empreses que es mantenen, algunes es troben en una situació d'incertesa (mines de potassa de Súria i de Balsareny) i altres, per a mantenir-se, han de recórrer a un procés de reducció de plantilla quasi constant, la qual cosa mena a un futur molt dubtós.

Si entrem *en el sector primari*, hem de constatar que l'agricultura de secà —comarques de la Segarra, el Solsonès, el Berguedà i el Cardener— pateix una recessió permanent, sobretot en el conreu de cereals i en la ramaderia. El preu de venda del cereal, cultiu majoritari —i amb poques perspectives d'alternativa— es manté ja fa temps inalterable, mentre que els costos van pujant. Això fa que preu de venda i preu de cost estiguin molt a prop i les previsions apunten cap a l'increment dels costos els propers anys i a la reducció dels preus de venda. El futur de l'agricultura de regadiu —a la Plana d'Urgell— no es veu pas massa falaguer, atès que

en aquests moments es troba amb el repte ineludible d'afrontar tot un procés de reestructuració que d'antuvi es preveu difícil i que pot tenir costos socials importants.

En el sector de serveis, el petit comerç sofreix la pressió i la competència de les grans cadenes de mercats i l'ofec de les noves contribucions. A moltes de les petites botigues no els queda més remei que tancar.

II. LES REPERCUSSIONS

Aquesta crisi econòmica té una incidència molt important primerament en les persones que directament o indirecta la pateixen, però també en l'ambient general dels pobles i comarques.

En les persones.

Els joves, a l'hora de pensar en el seu futur professional, i *les parelles*, a l'hora de projectar la seva futura llar, no veuen possibilitats d'aconseguir el seu objectiu en el poble on han nascut i crescut. Han de pensar en d'altres indrets, lluny de les comarques on estaven arrelats.

Tenir una ocupació laboral, en aquestes nostres riberes del Llobregat i del Cardener, era sinònim de treballar en la mineria, en el ram tèxtil o en altres petites empreses. Amb el persistent tancament de les empreses del tèxtil, cal recordar que ha quedat greument perjudicat *el col·lectiu de les dones*. Aquesta sortida laboral ha quedat estroncada i no hi ha d'altres alternatives, si no és la temporada d'atur, tot empalmant-la, si l'edat ho permet, amb la jubilació anticipada.

Seguint encara en *el ram tèxtil*, els treballadors i treballadores que queden sense feina són compensats amb unes indemnitzacions o jubilacions, anticipades o no, més baixes que les d'altres rams, com ara el miner. Els sous baixos persisteixen a les empreses tèxtils que encara estan en actiu.

En general i des del punt de vista econòmic, tot i que els ingressos de moltes famílies han minvat, *els miners* que han perdut el treball han rebut, fins al moment present, bon tracte: jubilacions anticipades, pagues altes i indemnitzacions, facilitats a les empreses que els lloguen... Amb tot, cal esmentar que aquest bon tracte es veu més problemàtic en el futur i que, en alguns casos, aquesta situació ha tingut una contrapartida negativa: ha generat un col·lectiu de gent relativament jove, amb recursos, però desvagada. D'altres en canvi s'han acollit a un treball no declarat.

En restringir-se l'oferta de treball i en tenir les empreses una vida

precària, *tot el món de les relacions laborals* se'n veu seriosament afectat. Es tolera tot, i es fa la vista grossa a l'hora dels contractes, horaris, salaris... Una tolerància que pot fregar la injustícia. Aquesta situació obre un camí ample a l'existència de l'anomenada economia submergida. Sovint, només aquesta permet la supervivència d'empreses i treballadors.

En els pobles i les comarques

Ens limitem a apuntar tan sols, sense fer-hi més aprofundiment, unes constatacions que hem pogut recollir sobre l'impacte de la crisi en alguns pobles i comarques.

Quan una crisi pren un embalum tan gran com el que estem patint, les seves repercussions van molt més enllà de les persones i famílies a les quals ha tocat de ple. L'ambient general d'un poble o fins i tot d'una comarca en participa plenament, veient-se afectat el seu tarannà i el seu bon fer. La desmoralització general plana en l'ambient, entre joves, adults i gent gran. Es perd l'estima pel valor del treball, precisament en unes contrades on aquesta estima era molt viva. Es fomenta l'individualisme buscant cadascú la seva solució per aconseguir el màxim en el subsidi d'atur o espavilant-se a buscar d'altres camins de subsistència.

També plana en l'ambient una mena de fatalisme o de resignació forçosa. El tancament d'una nova empresa ja no és notícia ni provoca cap mena de reacció. Sembla que se n'ha perdut la capacitat. Compta, per damunt de tot, viure el moment present. En el futur, alguns prefereixen no pensar-hi. I els qui s'hi atreveixen, se'l miren amb por.

Quant a la mineria, la situació en el nostre bisbat és desigual i cal fer matisacions segons els indrets. A la zona del Berguedà, el minaire que ha quedat sense treball sol tenir una bona situació econòmica gràcies a les compensacions pactades. És, tanmateix, el futur el que es presenta més incert per la manca d'expectatives laborals. A Cardona hi ha una sensació col·lectiva d'enfonsament que abasta tota la població d'una manera angoixant. Si bé els minaires que han entrat a la jubilació anticipada han estat ben tractats, el fet que els que han quedat en actiu hagin de traslladar-se diàriament a Súria o a Sallent, ha marcat negativament tota la població. Així mateix el tancament de la mina ha comportat la pèrdua de llocs de treball en empreses auxiliars i de serveis, i una reculada de tota l'economia de la ciutat. També ha impactat molt negativament el fet que els joves es troben, per aquestes causes, sense perspectives laborals locals.

Com ja s'ha apuntat reiteradament, la tendència imparable, gairebé la necessitat imperiosa, dels joves és de buscar el seu futur en altres llocs més ben equipats. La qual cosa es constata, potser d'una manera més ac-

centuada encara, a les zones agrícoles. Pobles i comarques es van buidant, el contingent humà va minvant i el que hi queda dóna per força la imatge majoritària d'envelliment. Pobles i comarques que tan sols prenen una certa vida i un cert dinamisme els caps de setmana per part d'aquells que hi han volgut mantenir una segona residència. Aquesta situació aconsegueix anar fent més profund l'abisme, ja massa crònic al nostre país, entre el despoblament d'algunes contrades i l'exagerada concentració humana en d'altres.

III. QUÈ DIR-HI? QUÈ FER-HI?

Davant la constatació dels fets i de les seves repercussions, sentim la necessitat de manifestar-nos i d'actuar. Per això considerem que, en primer lloc, cal fer conèixer la gravetat d'aquesta situació i fer-ne prendre consciència. Cal desconfiar de solucions simplistes. El turisme, per exemple, pot ésser un paliatiu, però no pas la gran i única resposta a tots els problemes. Les solucions passen per la recuperació del sentit i de la dignitat del treball, amb els seus drets i els seus deures, els quals en cap cas no són fàcils. Cal fer adonar a tothom que ningú no és estrany al problema i cal reclamar, defensar i promoure la solidaritat, perquè aquestes solucions exigeixen una convergència d'esforços de tots els individus i de tots els estaments socials.

En aquest sentit, considerem que totes les administracions –Govern central, Generalitat, Consells comarcals, Ajuntaments– tenen una responsabilitat crucial en la superació de la crisi, mitjançant la seva actuació, la qual hauria d'anar orientada a dotar aquestes comarques d'infraestructures (vies de comunicació adequades, polígons industrials, etc.), a facilitar-hi la radicació d'indústries i empreses per tal de promoure la creació de nous llocs de treball, a promoure la reconversió i modernització de les empreses, a vetllar eficaçment perquè no es desequilibri el país amb el despoblament de les comarques, a propiciar la creació d'indústries auxiliars o connectades en les zones agrícoles perquè el jovent no es vegi obligat a emigrar, a fornir de recursos la nostra societat perquè l'economia submergida pugui aflorar i, de mal menor, passi a ser un bé, a esperonar la recerca de noves professions i noves tecnologies, a proporcionar la formació professional, no sols en els centres d'ensenyament, sinó també en les mateixes empreses, i a fomentar, pels mitjans d'opinió, l'esperit social dels ciutadans.

No tot s'ha d'esperar de les administracions. Fidels al geni del nostre poble (que s'ho ha guanyat tot primordialment amb el seu treball i estalvi) i a l'estructura de l'economia (que té com a protagonistes bàsics el

treball i l'empresa, en un clima de col·laboració i participació), pensem que els ciutadans i llurs organitzacions han d'afrontar la crisi amb una disposició *coratjosa*, que no es deixa abatre per les dificultats; *intel·ligent*, que n'esbrina les causes i n'estudia les solucions a l'abast; *creativa*, que posa en joc els mitjans disponibles i n'origina de nous; *esforçada*, que no defuig, si cal, les hores suplementàries de treball i l'aportació generosa del capital a disposició; *solidària*, que planteja vies de sortida des del marc del bé comú, anteposat a l'avantatge individualista; *cooperadora*, que coordina les iniciatives i els esforços per mitjà del diàleg i de les institucions «ad hoc»; *realista*, que parteix dels recursos ja existents i n'augmenta al màxim les potencialitats; *jovenívola*, que interpel·la la creativitat de les noves generacions i els obre pas real; *cívicament madura*, que —pel que fa als nivells administratius— els coneix, urgeix, usa, critica i, via inseriment, renova, sense limitar-se a la mera recepció passiva; *posada al dia*, que se situa, en la mesura del possible, en el nou nivell tecnològic, preparant-s'hi, usant-lo i, eventualment, incrementant-lo.

Finalment considerem que, en la recerca de solucions, els creients també hem de tenir una actuació decidida i clara. En primer lloc, volem prendre consciència d'aquesta situació i fer-la conèixer a través de tots els mitjans que tenim a l'abast: les publicacions pròpies, els diversos grups de reflexió i d'acció, la catequesi, la litúrgia, les classes de religió, les escoles de F.P. i els col·legis de l'Església. Tenint en compte la doctrina social de l'Església i, sobretot la vida i el missatge de Jesús, volem denunciar l'esperit competitiu i individualista que impera en les nostres estructures socials i que genera unes injustícies molt greus. Volem ser al costat dels més afectats per la crisi (joves, aturats...), fer camí amb ells i descobrir amb ells que el Regne de Déu també inclou l'esforç pel treball, per la justícia, per la solidaritat. És per això que volem animar tothom a no abandonar l'esperit d'iniciativa per trobar noves alternatives de treball o, si més no, per adherir-se a les que vagin sorgint. Tant els diferents grups de cristians, com d'altres institucions eclesials estaran sempre a punt per acollir i compartir aquestes diferents i sempre possibles iniciatives.

Com a creients en Jesucrist, pensem que només estant atents, d'una manera concreta i decidida, a les necessitats de tots els homes, especialment dels desvalguts, podrem ser signe de l'amor de Déu en el món.

Solsona, 4 de gener de 1993.

UNA VEGADA HI HAVIA UN PASSEIG

ANTONI DEIG

Recordo que amb els meus companys de joc i de gatzara havíem tingut diverses vegades aquesta discussió: quin passeig era més ample i més llarg, el de Manresa o el del nostre poble de Navàs? Era l'estiu del 1936. Érem nois i noies de 10 a 13 anys. Havent sopat, després de jugar una estona a parar, a encaçar-nos i a d'altres jocs, ens assèiem rendits, fent rotllana, al costat d'un dels bancs de fusta mig estropellats que donaven un cert aire senyorial al nostre passeig navassenc. Hi havia raons per a cada una de les hipòtesis. No havíem pas amidat res, però la imaginació s'encarregava de donar força i convicció a la resolució que cadascú prenia. Érem vailets de poble que volíem emular o, fins i tot, superar els de ciutat. Anys més tard, tant un passeig com l'altre no es van pas aixamplar, però sí que van anar allargant-se, a mesura que la ciutat i el poble creixien i s'embellien i que les cases s'anaven aixecant a cada costat. Una vegada hi havia un passeig...

Manresa celebra la seva festa major de 1992. Pregoner que en sóc enguany, tinc l'honor d'encetar les festes amb aquestes meves paraules. Honor que s'adjunta al de poder fer-ho en un acte tan solemne, honrat i afalagat per la presència i la deferència de tots vostès. Un pregoner ha d'anunciar. Ha de proferir paraules belles, plantat al bell mig de l'assemblea per tal que tothom pugui percebre clarament el seu missatge. El bon dir d'un pregoner no solament ha de recrear la seva audiència amb una prosa sòbria, però al mateix temps captivadora, sinó que també ha d'enaltir les festes que proclama i la ciutat que les celebra. El pregoner de les festes d'enguany ve amb paràboles. Ve amb paraules senzilles que voldrien despertar l'entusiasme i el goig de la festa en el cor de tots els manresans. Una vegada hi havia un passeig... Aquesta és la paràbola.

Era un passeig obert, ample, acollidor. La gent s'hi passejava o bé hi passava atrafegada cap als seus treballs i obligacions. A les voreres, el passeig tenia dues fileres d'arbres que li donaven una fesomia original, gairebé silvestre. Uns bancs de fusta, còmodes i ben pintats, oferien seient gratuït. A les guinguetes els infants compraven llepolies i a les terrasses dels bars la gent conversava animadament mentre es refrescava els calorosos capvespres d'estiu. El passeig restava content i satisfet en veure el servei que feia i la prestància que donava a la seva ciutat. Li agradava

sentir com molta gent deia: «ens veurem al passeig». Quan al matí de cada dia el rentaven amatentment, rebia la dutxa amb fruïció i escampava una frescor que agraïen els vianants. Que n'havia escoltat de converses! La d'aquells enamorats que, al caient de la tarda, seien ben junts en un dels bancs, la dels negociants o dels polítics que tramaven els seus plans. S'amoïnava a voltes quan arribava la mainada i no respectava la seva pulcritud. Estava content quan s'hi celebraven festes i hi venia la gent a ballar sardanes o a escoltar concerts, encara que després el molestés la brutícia que hi deixaven. Respirava a fons, les nits, cap a la matinada, quan podia dormir tranquil en el silenci, només torbat, de tant en tant, pel soroll estrident d'una moto. Però, malgrat tot, era feliç. Se sentia estimat i respectat i del seu interior brollaven sentiments d'agraïment envers la ciutat i els seus habitants per la cura i les deferències que li professaven. Una vegada hi havia un passeig... I aquí acaba la paràbola.

El passeig, paradigma de la ciutat

Aquest passeig és un símbol o paradigma de la ciutat de Manresa. També Manresa és una ciutat oberta, ampla, acollidora. En tenim exemples ben recents, per citar-ne només una mostra. L'any passat va celebrar solemnement el cinquè centenari del naixement d'Ignasi de Loiola, recordant aquell pelegrí que s'aixoplugà a la vostra ciutat. Us ha deixat records inoblidables en premi de la vostra acollida i hospitalitat. Aquest any, també ben especialment, heu acollit la solemne proclamació de les Bases per al futur nacional de Catalunya, tot celebrant els cent anys de les primeres Bases de Manresa. A què fou degut que Manresa fos llavors la ciutat escollida? S'ho pregunten els historiadors. Us llegiré una cita del llibre, publicat recentment, de Joan Lluís Pérez i Francesch, que, fent-se ressò d'altres autors, diu: «Un motiu per escollir Manresa podia ser, com diu Gasol, el prestigi de la tradició catalanista de la ciutat, on funcionava des de feia dos anys la Lliga Regional, entitat catalanista fundada el 5 de febrer de 1890 i dirigida per Lluís Espinalt i Padró. També s'ha de tenir en compte que els estatuts de la Unió Catalanista preveïen la celebració de l'assemblea general de delegats en una població diferent cada any, tot emulant les antigues corts medievals catalanes, mostrant una influència romàntica i de caire historicista. S'ha de remarcar, en fi, que en cap de les quatre capitals de província no es varen celebrar les primeres reunions de l'assemblea general de delegats. Potser per aquesta via expressaven l'aversion envers l'organització provincial que reproduïa esquemes d'organització política centralista. I potser també volgueren així connectar i relançar el catalanisme a les diferents comarques».

Ja veieu les causes o motius al·ludits: el prestigi del catalanisme manresà, la tradició catalana medieval, l'aversion al centralisme espanyol i el relleu del catalanisme a totes les comarques. És molt interessant també veure que, quan es fa la petició escrita a l'ajuntament de Manresa per celebrar les sessions al saló del consistori municipal, la corporació hi accedeix per unanimitat. Les raons contràries, en el debat de la sessió municipal, no deixen de ser unes simples objeccions més aviat de deferència i de cautela protocol·lària, sembla que per poder accedir a la petició amb més amabilitat i prestància. L'acta diu: «considerando como plausible y patriótica la idea de ceder la sala consistorial para celebrar en ella las sesiones de la Asamblea». La celebració de les Bases d'enguany, si bé sota el pretext de commemorar les primeres, no crec que deixi de tenir també una motivació en el prestigi catalanista i acollidor de la ciutat de Manresa.

Vocació catalanista de Manresa

Catalunya és terra de Marca. Com aquell passeig de la paràbola, per Catalunya s'han passejat pobles i més pobles, corrent amunt i avall de la seva geografia. S'hi han passejat cultures i més cultures, fent-la esdevenir passadís d'interrelació cultural important. Però Catalunya ha estat també un lloc de sedimentació i integració que ha anat afaïçonant la seva pròpia identitat. La ciutat de Manresa, al cor de Catalunya, la nostra terra i la nostra pàtria, s'ha de sentir orgullosa de la seva vocació i del seu prestigi de ciutat catalana.

Ja ho sé que pel passeig de Manresa passa molta gent de tarannà i d'idees diverses. Però la ciutat, i amb ella les seves forces vives, no poden pas deixar de banda el deure que tenen envers la nostra nació catalana. Ho deia el nostre full diocesà el setembre de l'any passat: «L'any vinent s'escaurà el centenari de les Bases de Manresa, tan important per a la formulació de pensament nacional català... Totes les ocasions són bones per reflexionar sobre el nostre present i el nostre futur com a poble, i per prendre, tant a nivell polític com públic, les decisions que calgui. La consciència històrica, si més no, és un caliu que no podem deixar apagar mai».

Aquests darrers temps s'ha parlat molt dels nacionalismes. Hi ha hagut opinions per a tots els gustos, sobretot arran dels fets ocorreguts a l'Europa soviètica i de trista realitat encara als Balcans. Quan es parla de nacionalismes, sovint es parla com si n'hi hagués de dues classes: de bons i de dolents. Els únics dolents són els nacionalistes exclusivistes, imperialistes, agressius, poc respectuosos amb els drets i la identitat dels altres. Quan es diu que el ressorgiment nacionalista és font de conflictes civils i no s'entén la realitat plurinacional d'un estat, s'està proclamant i

promocionant un nacionalisme exacerbat. És que pot haver-hi veritable democràcia i llibertat de les persones sense llibertat dels pobles? El mateix papa Joan Pau II deia, en una ocasió, que la unitat d'Europa només es podia basar en el respecte i el reconeixement dels pobles i de les minories. El que s'ha d'excloure totalment és la violència, vingui d'on vingui. Com diu la declaració final del sínode europeu de bisbes: «els conflictes cal que siguin resolts per mitjà de converses i negociacions, i no pas per l'ús, en la forma que sigui, de la violència per aconseguir la submissió d'altri». L'exemple, per dir-ho breument, ha de ser Txecoslovàquia i no Iugoslàvia.

El llibre de resar que tenim els capellans, dues vegades al dia ens fa pregar per les diverses necessitats del nostre món. L'altre dia ens va tocar resar aquesta pregària: «que els governants dels estats no fomentin un nacionalisme exacerbat, sinó que respectin els altres i es preocupin del bé de tots». Jo diria que més aviat nosaltres som aquests «altres», per desgràcia no tan respectats com voldríem. I no tingueu escrúpols ni us sorprengui que un bisbe us digui això. Encara es troben persones a qui parlar així, i manifestar unes idees tan raonables i tan d'acord amb la doctrina social i política més normal, els sembla que és un «pecat» o almenys una cosa prohibida i dolenta que no escau a un home d'Església. ¿He de recordar «La tradició catalana» del bisbe Torras i Bages, ara que ell ha estat declarat Venerable i ara que celebrem el centenari de la publicació del seu llibre?

Acabo aquest apartat amb un text que considero molt important. El trec del document «Arrels cristianes de Catalunya», que van publicar els bisbes de les diòcesis catalanes l'any 1985: «Com a bisbes de l'Església de Catalunya, encarnada en aquest poble, donem fe de la realitat nacional de Catalunya, afaïçonada al llarg de mil anys d'història, i també reclamem per a ella l'aplicació de la doctrina del magisteri eclesial: els drets i els valors culturals de les minories ètniques dins d'un estat, dels pobles i de les nacions o nacionalitats, han de ser respectats i, fins i tot, promoguts pels estats, els quals de cap manera no poden, segons dret i justícia, perseguir-los, destruir-los o assimilar-los a una altra cultura majoritària. L'existència de la nació catalana exigeix una adequada estructura jurídico-política que faci viable l'exercici dels drets esmentats».

Manresa, nus industrial

Des de segles Manresa és una ciutat industrial. Cap i casal de la comarca del Bages, exerceix també una enorme influència sobre les poblacions de les comarques veïnes del Berguedà, el Solsonès i l'Anoia. Els

rius Llobregat i Cardener, que es donen l'abraçada al cap del terme de Manresa, han estat fonts de riquesa per a la ciutat i la comarca. Recordeu la festa de la Llum!

Però ara estem en crisi, una crisi que hem de mirar de superar com tantes altres se n'han superat al llarg de la història. A la crisi del tèxtil, de la mineria, del comerç i de l'agricultura s'afegeix ara l'estreta del cinturó que ens ha imposat el govern central. Tot és preocupant i comença a entrar una certa por davant el trasbals que pot sofrir l'economia, amb les repercussions que pot provocar.

Feia goig en altre temps sentir tot al llarg dels nostres rius, el Llobregat i el Cardener, la remor trepidant de les màquines i l'anar i venir de la gent, trescant pels camins que portaven al treball. I t'admirava saber de tants minaires que, a l'hivern, no veien mai el sol, entaforats com estaven tot el dia dins la mina. Malviatge! Ara tenim el perill, si no arriba a temps el remei oportú, de veure convertits el Llobregat i el Cardener en dues carreteres que porten a la Molina i al Port del Comte.

Parada de fàbriques i tancament de mines. El problema és greu i cal fer tots els esforços possibles per sortir d'aquesta perillosa situació. Convé, i és necessari reactivar, potenciar i impulsar, per part d'aquells a qui pertoca, uns sectors tan importants com aquests de les nostres comarques. S'ha d'evitar el que jo he anomenat, en un altre lloc, la desertització industrial. És necessari fer-ne prendre consciència de la gravetat, sobretot a les instàncies competents. Certament no hi valen solucions simplistes. L'egoisme i l'individualisme han de deixar pas a la col·laboració i a la unió de voluntats per trobar el remei necessari en bé de tothom. Per això, tots, cadascú a la seva manera, hi hem de posar el coll. Manresa n'ha de ser la capdavantera.

No voldria pas que aquestes preocupacions enterbolissin la vostra Festa Major. Com tampoc la festa no ha d'entorpir la responsabilitat de la feina. Hem d'entendre bé que el treball dignifica l'home i que és la manera més digna de guanyar-se la vida, sense haver d'esperar la «caritat» d'un atur que pot provocar mancances i defallences i que sovint resulta frustrant i humiliant per a la persona.

Memòria d'un personatge il·lustre

No voldria pas acabar aquest pregó de festa sense dir alguna cosa sobre algun dels personatges il·lustres que ha donat la ciutat de Manresa. Els sabeu i els coneixeu més que no pas jo. Per això vull fer esment i memòria d'un que fou antecessor meu a la diòcesi de Menorca. Em refereixo al bisbe Joan Comes i Vidal. M'ha semblat que era una bona oportunitat.

tunitat i gairebé un deure meu de treure'l a col·lació, com a model dels homes d'Església tan insignes que ha donat la ciutat de Manresa. Precisament quan ell era bisbe de Menorca (ho fou de 1890 fins a 1896) va tenir lloc l'assemblea de les Bases de Manresa. Més encara, i aquí hi ha el lligam, hi va haver també la inauguració del passeig de Pere III, passeig que m'ha servit de paràbola per a aquesta meua dissertació, l'any 1891.

El bisbe Comes va passar del bisbat de Menorca al de Terol. A Menorca va deixar custòdies varies d'estil gòtic a diverses esglésies, entre elles la major de la catedral. Va manar construir un monumental retaule ogival daurat per a la capella major, que va ser destruït l'any 1936. Va portar religioses de la companyia de Maria a Ciutadella, on durant vora de cent anys s'han preocupat de la formació i de l'ensenyament de la joventut femenina. També fundà, l'any 1891, el Butlletí oficial de la diòcesi menorquina. Es preocupà molt per l'assistència als més pobres i per la promoció cultural, i donà una gran embranzida a la pregària de les quaranta hores, aleshores molt celebrades com a pregària comunitària dels fidels. Va morir cec a Artés, a casa d'uns parents. Manresa l'ha recordat posant el seu retrat a la galeria de manresans il·lustres i dedicant-li un carrer de la ciutat.

I ara que estic parlant d'homes d'Església, deixeu-me dir que aquesta nostra comarca del Bages continua essent molt fecunda a anar-ne donant, fins i tot amb mitra i bàcul. A vegades dic que tant el Cardener com el Llobregat són rius «episcopals». Per referir-me només al moment present, som quatre els bisbes actuals fills de la comarca del Bages, si és que no me'n descuido cap: Josep M. Guix, el vostre de Vic, nascut a la Coromina (Cardona), Pere Casaldàliga, fill de Balsareny, Isidre Sala, bisbe d'Abancay, al Perú, fill de Bergús, també del municipi de Cardona, i jo, que ho sóc de Navàs. No voldria pas que s'estronqués aquesta fecunditat, començant pel naixement de moltes vocacions sacerdotals que tant i tant necessitem.

* * *

Una vegada hi havia un passeig... Encara serien moltes les consideracions que es podrien fer sobre aquest passeig, inaugurat fa cent anys, com a símbol i paradigma de la ciutat de Manresa. N'hem vist la seva faceta acollidora, el seu prestigi català, l'impuls del treball amb la seva indústria i un dels personatges il·lustres que ha donat, tot emmarcat en la solemne commemoració de les Bases de Manresa, ara posades al dia amb la proclamació de les noves d'un sentit més ampli i modern. Però no us vull cansar més. Cadascú, si vol, pot continuar pensant-hi, un cop acabada la Festa Major, que a tots els manresans desitjo ben plena d'alegria i de satisfacció.

I deixeu-me acabar amb un esplai poètic que endolceixi i elevi aquesta prosa i pugui obtenir de tots vostès un somriure complaent que alleugi en aquests moments finals les preocupacions i els encaparraments que les meves paraules hagin pogut proporcionar-vos. M'imagino que el passeig de Pere III, segons quins temps de l'any, haurà de suportar també la impertinència dels pardals amb la xerradissa que fan i amb allò altre que també fan. A Menorca el bisbe Comes i els seus successors també sentíem, al claustre o pati de cal bisbe, la xerrameca dels pardals. Un dia de 1978, condescendent i benigne, els vaig dedicar aquests versos:

Xerradissa de pardals
del captard de cada dia,
quan el sol ja s'humilia
a ponents primaverals,
sento al claustre catedral.
És un rés de monges blanques,
amagades dins les tanques
de la clausura papal?
O el renou de la quitxalla
que ara canta, riu i balla
per les places i carrers?
Qui ho sabés!

Xerradissa de pardals
ha emmudit tot d'una alhora.
M'he acostat ben a la vora
per desfer secrets corals.
He quedat com un Tobit
sens satisfer, penedit,
els meus instints tafaners.
Qui ho sabés!

Jo també us he fet una bona xerrada. Accepteu-la amb l'amor, la consideració i la deferència amb què jo us l'he adreçada. Una vegada hi havia un passeig... Una vegada hi havia una ciutat, una ciutat oberta, acollidora, que fa pàtria, que treballa, que és fidel, moderna i senyorial: MANRESA.

COMUNITAT EN LA HISTÒRIA, POBLE EN CAMÍ

JAUME SERRANO

Un cop més com cada any tenim el goig de trobar-nos, plegats per a celebrar l'Eucaristia en aquesta nau, que per la severitat de línies, l'harmonia de les proporcions i la simplicitat de l'estructura és evocadora de belles i antigues arrels mediterrànies i, encara per les seves fermes nerviacions i l'absència d'ornamentació supèrflua, ens suggereix l'austera fermesa de la germanor entre els pobles. Bella església lligada a la història de Catalunya, que si a la primeria fou coneguda per «la catedral de la gent de marina», modernament excel·leix com a parròquia d'un barri obrer i popular.

Fem memòria dels nostres morts

Per què som aquí? ¿Potser per una rauxa poètica i nostàlgica d'altres temps? No falta qui diu que hi som per a distreure'ns dels greus problemes dels nostres germans pobres i oprimits. I fins i tot hi ha qui interpreta que la nostra presència és una dissimulada bel·ligerància contra comunitats i instàncies que volem combatre. Som aquí perquè ens sabem comunitat en la història, poble en camí. Tenim consciència que no som individualitats perdudes en l'oceà de les generacions. Som aquí per fer memòria de tots els qui al llarg de la història han mort per l'amor i per la justícia. I són estols d'arreu! Entre aquests pensem particularment en aquells que ens han precedit en la pertinença al nostre poble, i, en no poder evocar-los tots, n'evocarem alguns que han excel·lit en la fidelitat a aquesta pertinença.

Després de parlar dels màrtirs, hauríem de parlar de tants exiliats que, després de l'any 1714, moriren fora de casa, com el bisbe de Vic, que morí desterrat de la seva diòcesi, a l'Ametlla del Vallès. Caldria un estudi que ens digués perquè després del 1714, el Vallès quedà despoblat de clerecia autòctona. Diguem dos mots del cardenal bisbe de Barcelona Benet de Sala i Caramany, que morí al seu exili, a Roma. Havia nascut a

Girona el 1646, és a dir durant la guerra dels segadors (de la qual ens és grat recordar que el santcríst que prengueren per bandera els segadors va ser tret de la parròquia de sant Andreu de Palomar). Benet de Sala va ser monjo benedictí, de ben jove abat de Montserrat, i successivament de sant Pau del camp, Gerri de la Sal i Ripoll. Als 52 anys va ser nomenat bisbe de Barcelona, on exercí el govern pastoral amb l'estima del poble i del clergat. Admirador de sant Josep Oriol, el prengué per amic i confessor. Va ser exiliat per Felip V, primer a Madrid (1705), i després a Baiona i Avinyó, d'on fou alliberat el 1713 en nom del papa Climent XI, que el creà cardenal. La seva residència a Barcelona fou efímera ja que va ser cridat a Roma el juny de 1714 i el rei borbó ja no li permeté de retornar a la seva seu barcelonina ni en vida ni en mort. La solitud i la pobresa en què va morir a l'exili no poden deixar d'evocar-nos aquell altre pare de l'Església catalana que va ser el cardenal Francesc Vidal i Barraquer, del qual, però, n'hem celebrat el retorn de les despulles, mentre que les del cardenal Benet de Sala resten enterrades a l'església de la Mare de Déu de Montserrat de Roma. I no podem oblidar que per expressa prohibició del rei borbó no se li van fer exèquies públiques a Espanya.

Aquest és només un testimoni, entre els nombrosos testimonis més coneguts de patriotes civils, i entre altres testimonis també ignorats d'eclesiàstics fidels a Catalunya, com els de l'arquebisbe Bertran de Tarragona, Senjust, de Vic –ja esmentat–, Dorda, de Solsona, els abats de Montserrat i Santes Creus i una quinzena més d'altres jerarquies eclesiàstiques catalanes. A cap d'ells no li cal la justícia dels homes perquè ja tenen la de Déu. Hem escoltat del llibre de l'Apocalipsi: «Ara és l'hora de la victòria del nostre Déu, l'hora del su poder i del seu regne, i el seu Messies ja governa, perquè l'acusador dels nostres germans ha estat expulsat. Ells l'han vençut per la sang de l'Anyell i pel testimoniatge dels seu martiri, ja que no van estimar tant la vida que els fes por la mort» (Ap 12,11-12). Nosaltres, però, els fem justícia amb la nostra memòria serena i amb la nostra pregària cordial per tal de complir com a catalans i com a cristians.

Fem memòria de Jesús en els nostres dies

Som aquí com a deixebles de Jesús, en qui veiem una referència per a tots els temps i, la més important per a nosaltres, una referència per als nostres dies en què som testimonis d'un esclat de nacionalismes que el bisbe Antoni de Solsona distingia, no fa gaires dies, a la ciutat de Manresa, dient: «Hi ha hagut opinions per a tots els gustos, sobretot arran

dels fets ocorreguts a l'Europa soviètica, i de trista realitat encara als Balcanes. Quan es parla de nacionalismes, sovint es parla com si n'hi hagués de dues classes: de bons i de dolents. Els únics dolents són els exclusivistes, imperialistes, agressius, poc respectuosos amb els drets i la identitat dels altres. Quan es diu que el ressorgiment nacionalista és font de conflictes civils i no s'entén la realitat plurinacional d'un estat, s'està proclamant i promocionant un nacionalisme exacerbant. ¿És que pot haver-hi veritable democràcia i llibertat de les persones sense llibertat dels pobles? El mateix papa Joan Pau II deia en una ocasió, que la unitat d'Europa només es podia basar en el respecte i el reconeixement dels pobles i de les minories. El que s'ha d'excloure totalment és la violència, vingui d'on vingui. Com diu la declaració final del sínode europeu: "Els conflictes cal que siguin resolts per mitjà de converses i de negociacions, i no pas per l'ús, en la forma que sigui, de la violència per aconseguir la submissió d'altri". L'exemple per dir-ho breument, ha de ser Txecoslovàquia i no pas Iugoslàvia».

Amb les recents guerres fratricides d'Europa són molts els qui han pres partit apassionadament a favor o en contra d'uns pobles o d'uns altres, o els qui han bescantat els drets dels pobles. Contemplant el plor de Jesús a l'evangeli que acabem de proclamar —«Quan Jesús arribà a prop de Jerusalem i veié la ciutat, arrencà el plor» (Lc 19,41)—, nosaltres prenem partit per la llibertat i la fraternitat de tots els pobles. Qualsevol que siguin els fets recents, fem nostres les raons de Jesús per plorar sobre el seu poble, un poble concret i terrenal, un poble petit i asservit. Volem plorar amb ell per tots els pobles de la terra que no poden (per infidelitat pròpia o per opressió dels altres) realitzar la seva missió d'educadors de persones que visquin amb dignitat la seva identitat pròpia. Volem plorar per tots els pobles colonitzats que no poden esdevenir matriu cultural i espiritual dels seus fills i també per tots aquells on la injustícia política, social o laboral desnaturalitza els seus fills fent que els uns siguin víctima dels altres i no pas germans entre ells, i en fraternitat tots plegats amb els altres pobles lliures de la terra.

Implorem l'Esperit de Pentecosta

Som aquí per demanar al Pare el do de l'Esperit Sant, tal com diu l'oració del diumenge de Pentecosta: «Santifiquen tota l'Església, enmig dels pobles i nacions. Vesseu arreu de la terra els dons de l'Esperit Sant i repetiu en els cors dels qui creuen en vós allò que la vostra bondat divina va obrar als mateixos inicis de la predicació de l'Evangeli». Hem escoltat que :«quan se sentí aquell so, la gent hi anà i quedaren desconcer-

tats, perquè cadascú els sentia parlar en la seva pròpia llengua materna» (Ac 2,6). També avui l'Esperit de Jesús vol manifestar-se als quatre punts cardinals. Avui l'Església, com aleshores l'Esperit de Jesús, no s'adreça al món amb només quatre llengües vehiculars, ni tan sols amb les nombroses llengües dels estats constituïts políticament i militarment. Avui l'Església de Jesús continua parlant a cadascú la seva llengua materna.

El doctor Torras i Bages a la *Tradició catalana*, publicada enguany fa just cent anys, escrivia: «ja des del principi, les grans, les veritables unitats socials són per a l'Església, les que formen la unitat del llenguatge». El nostre goig com a catalans i com a cristians no serà ple mentre totes les veritables unitats socials amb llur llengua materna, és a dir les comunitats nacionals, no siguin reconegudes, protegides i estimades per una humanitat unificada, no per la força de les armes, sinó per un mateix dret que respecti tota persona humana, per una economia que defensi la dignitat de tothom sense excepció i per l'estimació que prové d'un sol cor de germans, fills tots d'un sol Déu i Pare.

* * *

Sabem que Jesucrist se'ns dona en aquest pa partit i en aquest vi ves-sat, Jesucrist-Eucaristia, que ens ha aplegat en aquesta nau de tan nobles ressonàncies. Sabem que en Jesucrist, el nostre mestre, no serem defraudats.

ESGLÉSIA EN MARXA

XXV ANYS D'UNA PARRÒQUIA

PRIMERS PASSOS (1967-76)

Revisant les carpetes que conservo dels nou anys que vaig estar al servei de la parròquia, vaig reviure els agradables records que en guardo. El pas del temps ha fet que quedin subratllades les vivències més positives i agradables i hagin desaparegut fets i realitats de limitació i de fracàs que, naturalment, també n'hi va haver. M'estrenava com a rector. Tenia

32 anys. Nou anys de ministeri. Només dos de vicari, viscuts amb molta intensitat i molt rics al costat d'un mestre i capellà exemplar: mossèn Joan Bager.

Era l'estiu del 1967. Feia poques setmanes que havia arribat de Roma, on vaig completar la meva formació teològica i pastoral. Arribava amb molta il·lusió i amb moltes ganes de ser «animador» d'una comunitat parroquial. L'arquebisbe em nomenà rector de la nova parròquia de la Sagrada Fa-

mília, de Sabadell. No hi havia ni comunitat cristiana, ni església, ni vivenda. Mossèn Josep Ramos, que vivia amb la seva bona mare, em va acollir a casa seva com un germà. Hi vaig trobar alguns ex-jocistes (els anys 60-61 havia estat consiliari de la JOC del barri de Gràcia i de la federació de Sabadell). Mossèn Ramos em va presentar a algunes famílies. I sobretot vaig trobar la comunitat de monges carmelites del col·legi que es posaren al meu costat amb tot i per a tot. També hi havia un terreny que VISASA havia reservat per a ús religiós i havia cedit al bisbat.

El dia 4 d'agost, festa de sant Joan Maria Vianney, patró dels rectors, vaig celebrar l'eucaristia per primera vegada a l'oratori del pis de les monges. A partir de la festa de l'Assumpció es va celebrar la missa els diumenges i festius al col·legi de les carmelites a dos quarts de nou (en castellà) i a dos quarts d'una (en català). Es va enviar una carta als veïns: «Volgut amic: permeti'm que em presenti com el mossèn(...). Li ofereixo la meva amistat i el meu ministeri sacerdotal, en tot el que pugui servir-lo. El meu desig és formar aquí amb la col·laboració de tots els cristians, una comunitat viva, oberta, que sigui testimoni autèntic de fe i de caritat». Els fets es varen succeir amb molta rapidesa. El 3 de setembre es va reunir el primer i provisional consell parroquial. Hi assistiren: Josep Roig,

Maite Prats, Wenceslau Oriol, Vicenç Borrell, Alejandro Cabrerizo, Manuel Garcia, Pere Puigdemívol, Anna M. Avellaneda, Artur Codina, Josep-Antoni Garcia i Antoni Rodríguez. El diumenge 1 d'octubre comencen els serveis parroquials (culte i despatx) als baixos del passeig Rubió i Ors 72-74, cedits per VISASA. El consell parroquial va enviar una nova carta als veïns, informant dels horaris dels serveis: «És el nostre desig que aquests primers passos serveixin per a consolidar la naixent comunitat cristiana, la qual està donant mostres d'una vitalitat, plena d'esperances i, al mateix temps, per a oferir a tots uns serveis religiosos que vigoritzin la fe, així com la possibilitat d'unes relacions humanes més intenses, que fomentin el coneixement, l'amistat i l'ajuda mútua». Aquest mateix mes s'inicien les obres de construcció d'una senzilla església en el terreny de la plaça de les Terres. S'inicia també la catequesi infantil i es formen diverses comissions d'acció pastoral: catequesi d'adults, atenció als allunyats, sensibilització social i ajuda fraterna, litúrgia i economia. La nova església s'inagura el diumenge 24 de desembre, vigília de Nadal.

Cada any se celebra l'assemblea de la comunitat per a fer balanç del treball realitzat i projectar les línies d'acció per al curs vinent. Aquest treball s'orienta en cinc pols d'acció: la formació de la co-

munitat cristiana, treballant per la presa de consciència comunitària; el testimoni de caritat i senzillesa: serveis religiosos gratuïts, atenció a les necessitats del barri, mitjans senzills i austers; la prioritat de l'educació de la fe dels adults i els joves, i així es formen diversos grups –petites comunitats– que esdevenen el centre motor de la vida parroquial (alguns d'aquests grups encara continuen); la celebració de l'eucaristia dominical, com a centre de la vida comunitària; i l'obertura missionera al barri i a la ciutat, fent atenció als problemes humans.

Em va ajudar molt el contacte amical i freqüent amb les famílies del barri: la visita als malalts, a les famílies que demanaven el bateig d'un fill... Fàcilment vaig ser acceptat com un veí més.

Nou anys. No tot varen ser «flors i violes»: uns que marxen perquè em consideren massa progressista, altres que abandonen la vivència comunitària de la fe. Nou anys que han significat molt per a mi. He fet grans amistats que encara perduren, he vist testimonis senzills de vida cristiana, he col·laborat en l'edificació d'una comunitat cristiana, he pogut treballar en una línia molt evangelitzadora, he après molt. Nou anys que m'han ajudat a madurar com a persona i com a prevere.

Joaquim Brustenga

CREIXEMENT (1976-85)

L'estiu de 1976 es va plantejar la substitució de mossèn Joaquim Brustenga a la parròquia de la Sagrada Família. Era un relleu difícil. Un conjunt de circumstàncies van propiciar que jo m'offerís al doctor Jubany per assumir aquesta tasca, que finalment em va ser confiada. A finals d'octubre, en una convivència que la comunitat parroquial feia a Sentmenat, m'hi vaig presentar, i al cap de pocs dies em vaig instal·lar a Illa Noble. No era per a mi un lloc desconegut, almenys des del punt de vista de la informació que en tenia, perquè en un seminari de pastoral urbana al Centre d'Estudis Pastorals havíem compartit amb en Joaquim plantejaments, criteris, realitzacions, dificultats que vivíem en les nostres respectives comunitats parroquials, que, tot i pertànyer a ambients sociològicament diferents, tenien una gran similitud, partien de les mateixes opcions i seguien un camí paral·lel. Per a mi, doncs, va representar certament la immersió en un ambient social amb connotacions –classe obrera, immigració, cultura, marginació...– diferents de les que havia viscut durant deu anys al Guinardó, l'afrontament amb una comunitat amb personalitat definida, la necessitat d'establir noves relacions pastorals, però no em va demanar un canvi de criteris, estil i mètodes pastorals.

Els canvis polítics que experimentava el país en aquells moments —el temps de la transició cap a la democràcia— repercutien en la vida de la comunitat i de la pastoral parroquial. Els membres més radicalitzats s'havien anat distanciant, tot i que en les trobades de la comunitat (les misses del dissabte al vespre) encara es produïen tensions i enfrontaments. Els plantejaments pastorals havien de comptar necessàriament amb el nou clima de llibertat que vivia la societat. I tot això exigia trobar entre tots uns criteris que guuessin el treball en una doble direcció: la consolidació de l'experiència comunitària i l'estil de presència i actuació dels cristians i la comunitat en el barri i la societat.

Pel que fa a l'experiència comunitària, era necessari fonamentarla cada vegada més en una fe adulta, que exigia oferir espais i moments d'aprofundiment a la llum de l'evangeli, i de comunicació, diàleg i personalització a partir de la realitat. Era necessari fomentar la «comunitarietat» amb trobades i convivències amples i obertes a tothom. Era necessari evitar el replegament, la nostàlgia, viure mirant el passat, per no fer de la comunitat un refugi, i procurar estimular la consciència missionera i evangelitzadora.

Pel que fa a la presència en la societat, calia adquirir una nova sensibilitat, exigida pel canvi social. El lloc del compromís dels cristians continuava essent el

«món» i la comunitat no podia ser un lloc de suplència del compromís. Calia insistir-hi, en un moment que podia afavorir la inhibició per prejudicis, per por o per comoditat. Calia evitar la temptació de fer de la parròquia una illa al marge del món, que ocupés de tal manera els seus membres que els fes pràcticament impossible una presència activa i significativa en la construcció de la ciutat temporal. Calia certament valorar la comunitat cristiana, oberta i acollidora, com a comunitat de pregària i celebració, evangelitzadora a partir d'una vida i un estil evangèlics, amb capacitat de denúncia i crítica profètica, però capaç també de trobar camins senzills i eficaços d'acció en els camps de la pobresa i la marginació.

Aquests eren els objectius que ens anàvem proposant. Només cal repassar els temes de les catequesis, la vida dels grups, les decisions del consell parroquial, els continguts de les convivències i assemblees, l'informatiu «Portes Obertes» per donar-ne fe. Una altra cosa, evidentment, són els resultats... D'aquests només Déu, cada u, en el seu interior i la història, en poden fer la valoració. Voldria assenyalar especialment una preocupació constant durant els meus deu anys d'estada: els joves. També d'això en poden donar fe els documents esmentats. Aquesta preocupació va generar una pastoral, assumida i dirigida pels capellans joves: Quique Roig,

Josep Jordi i sobretot Joan Nadal, l'actual rector. Una pastoral feta d'entrega, de paciència, de generositat, de dedicació, que per la gràcia de Déu, va donar els fruits que tots coneixem.

Al servei de tots aquests objectius, com un instrument que consideràvem important, cal situar el projecte i la realització dels nous locals: un desig que vaig constatar –a Sentmenat– el primer dia de la meva arribada a les Termes. Ja fa set anys, la construcció dels locals va constituir un moment fort per a la vida de la comunitat: un moment de corresponsabilitat, de generositat, de voluntat d'obertura, de servei, d'acolliment, de mirada cap al futur. Per a mi aquest fet va constituir com una culminació de la meva estada i de la meva tasca a les Termes, en la mesura que hi veia la imatge d'una església de pedres vives, plantada al bell mig d'aquell barri que vaig aprendre a estimar; una Església pobra, fonamentada en la fe, animada per l'esperança, fervent en la caritat, lluminosa, oberta, fraternal, i tota donada al servei dels germans. Avui el meu desig i la meva pregària és que avanci més i més per aquest camí, assumint els nous reptes, atenta als signes dels temps, sostinguda i conduïda per l'Esperit.

Mateu Terrats

AHIR (1985-91)

Venir a les Termes va suposar un canvi en la meva vida: «agafar una primera responsabilitat» com em va dir el bisbe Lluís, després de molts anys de vicari. També va significar el pas d'una parròquia molt gran, sant Pius X, a una de més petita. Els primers records que tinc són dues converses prèvies amb mossèn Mateu Terrats, que em posà al corrent de les activitats de la parròquia i, molt aviat, la coneixença amb mossèn Joan Nadal, que em va introduir en la realitat pastoral de Sabadell.

La primera època va ser de tempteig: prendre consciència del moment i de la situació de la parròquia, veure què calia continuar, potenciar o canviar, sempre escoltant el parer dels membres del consell parroquial. Mirant els apunts que en guardo, veig que en el consell de setembre de 1986 faig les següents propostes:

– crear una comissió de litúrgia per a preparar bé els temps litúrgics, vetllar pels lectors i els animadors de cants de les eucaristies, funcions que aleshores assumia el consell. La comissió es creà i considero que es va avançar en aquest camp, tot i que ens reuníem amb poca freqüència;

– fer un grup per aprendre a tocar la guitarra i acompanyar els cants de les celebracions. Es va formar, i el setembre de 1987 es plantejà de fer-ne un altre. Quan vaig marxar, el grup havia crescut

i alguna alumna ja era mestra, la qual cosa m'alegra molt.

D'aquell primer consell també tinc anotat que no veia clar la catequesi de després de la primera comunió. Però tot i que el meu desig hauria estat fer una cosa molt més sistemàtica, vaig anar seguint les orientacions del delegat de catequesi, perquè em va semblar que seguir el que s'intenta fer conjuntament també té el seu valor.

A l'assemblea parroquial del mateix setembre vam veure la necessitat de potenciar la catequesi d'adults que més aviat anava de baixa. Tot i que ho vàrem provar amb diferents mètodes i temes, no ens en vam sortir i continuà el descens. Restà de positiu el grup que es reunia a la tarda i que es va anar mantenint.

Vaig intentar fer veure que actualment els cristians no celebrem gaire la festa de Pasqua, tot i la seva importància. La festa de Nadal li passa al davant. Per tal de destacar-la, vam procurar que tots els grups de catequesi —infants i joves— celebressin la Pasqua més intensament i, per fer-la més festiva, vaig suggerir fer un grup de caramelles. Es va crear i, encara que musicalment no era cap joia, serví perquè les persones grans s'alegressin i s'emocionessin. Només per això ja valia la pena i l'esforç.

També vaig tenir interès per continuar i potenciar les colònies infantils d'estiu, que havia iniciat en Joan Nadal. Els primers anys vam fer algun curset de preparació

de monitors. Després ja no va ser tan necessari, perquè eren més grans i estaven més preparats. Tinc molt bon record dels últims anys de colònies.

L'últim consell parroquial ordinari que vaig convocar va ser el del 28 de juny de 1991, en el qual es va començar a perfilar la celebració dels vint-i-cinc anys de vida de la comunitat. En aquells moments no sabia que n'hauria de convocar un altre d'extraordinari per al 19 de juliol, per a explicar que canviava de parròquia. Per acabar només vull afegir que tinc molt bon record de les persones que he conegut en aquesta parròquia. En dono gràcies a Déu i us encoratjo a tots a viure l'Evangeli cada dia amb més il·lusió i ben avinguts entre vosaltres.

Joan Miranda

AVUI I DEMÀ (1991...)

Si parlar del present i interpretar-lo als ulls de l'evangeli, com fem en la revisió de vida, ja costa, molt més costa parlar del futur. Malgrat tot, m'agradaria expressar en veu alta el que sento en el meu interior, a toc de corn de la inspiració.

Veig el futur de la nostra parròquia i de l'Església, com un futur a «dues bandes», Déu i nosaltres. El futur de Déu està assegurat: Ell

mai no falla, és fidel per sempre i vessa el seu Esperit ple d'amor i d'esperança sobre nosaltres. A nosaltres ens cal ser receptors de la seva gràcia i posar-la en marxa. Tots hem estat agraciats per Déu. «Que cadascú ajudi els altres amb els dons que ha rebut, ja que heu de ser bons administradors de la gràcia de Déu, que pren formes tan variades. Si algú parla, que sàpiga que transmet paraules de Déu; si algú presta un servei, que es valgui de les forces que rep de Déu; així Déu serà glorificat en tot per Jesucrist» (1Pe 4,10-11).

El nostre futur està a viure allò que ens va dir el Senyor: «aquest és el meu manament: que us estimeu els uns als altres, tal com jo us he estimat» (Jn 15,12). Sí, hem de creure fermament que Ell «és el camí, la veritat i la vida» (Jn 14,6)...«Quan els altres vegin com us estimeu, glorifiquin el Pare del cel i creguin». Els cristians i els qui formem part de la nostra parròquia hem de ser com una *família* unida i que s'estima, així és com esdevé «*sagrada*» (no oblidem que la parròquia està sota aquesta advocació). Així ens cal fer a nosaltres, de manera que qualsevol tristesa o alegria d'un dels membres sigui nostra: «Per això quan un membre pateix, tots els membres pateixen amb ell; quan un membre és honorat, tots els membres s'alegren amb ell» (1Co 12,26).

El futur està a saber que l'Església viu en el món, no pas aïlla-

da; cal estimar-lo tant quan és bonic com quan és lleig. Solament estimant es transforma el món. Com diu el concili Vaticà II: «ens cal ser sensibles a les penes i alegries, a les angoixes i esperances del món». El futur de l'Església està en els pobres: en l'infant que plora perquè no se sent estimat, en el jove desanimat que no acaba de trobar sentit a la vida, en les famílies que viuen sota el mateix sostre però no estan unides, en els avis que han estimat i ara ningú no els estima, en els malalts que han perdut l'esperança...«Que el vostre amor no tingui res de fingit. Detesteu el mal, enamoreu-vos del bé. Estimeu-vos amb afecte de germans, avanceu-vos els uns als altres a honorar-vos. Sigueu diligents i no peresosos, inflamats per l'Esperit. Serviu el Senyor»(Rm 12,9-11).

El futur està a sentir-nos cridats a fer aquesta tasca, barrejant l'experiència dels adults amb la força dels joves. Oi que tenim un futur prou gran? Oi que hem fet camí, però ens cal avançar més? Sé també que no és fàcil, que cal fer-ho amb constància, pregant molt, oferint-ho cada diumenge a l'eucaristia, reflexionant entre tots. Tinc l'esperança que podrem avançar en aquest camí, perquè com diu sant Pau: «Sé de qui m'he fiat: Jesucrist el Senyor» (2Tm 1,12).

Joan Nadal

TESTIMONIS

EN LA MORT DE DOS AMICS

A primers d'agost passat moria mossèn Josep Torrella i Giralt, secretari del consell de Redacció de la nostra revista, tal com en deixava constància, en obrir el número 131. Avui torna a aquestes pàgines en una quàdruple evocació.

Nascut a Rubí el 17 de novembre de 1936, ingressava al seminari menor de Barcelona, a la Conreria, l'octubre de 1946. Va passar després al seminari major, i va ser ordenat de prevere el 17 de setembre de 1959.

Mentre estudiava al convictori de les Corts, va ser destinat a Mataró. El juny de 1960 passava de vicari a Olesa de Montserrat, on va treballar en l'escoltisme i a la JOC, i l'any 1962 a Sta. Eulàlia de Hospitalet. Els cursos 1963-65 va ser encarregat de la formació espiritual al seminari major i, en acabar, va a Madrid, on fa estudis diversos.

El gener de 1967 és a Badalona, vicari de St. Jaume. I l'any següent

es trasllada com a rector a la nova parròquia de Pomar, un barri perifèric. Nou anys, que constitueixen una etapa important de la seva vida.

La darrera etapa ha estat Cornellà, on es trasllada el gener de 1977, com a membre de l'equip de capellans i rector de la parròquia de la Mare de Déu del Pilar, al barri de Sant Ildefons.

Al costat de la seva dedicació pastoral, destaquem les classes de religió i de català a Badalona, el treball de corrector a diverses editorials i a la revista Phase. El 1972 es va incorporar a la secretaria de «Quaderns de Pastoral» i de 1976 a 1982 va ser secretari del Centre d'Estudis Pastorals.

Va ser arxiprest, membre de la comissió de pastoral sacramental i litúrgica (1977), la comissió assessora de nomenaments (1979) i el consell presbiteral (1982-88). Va col·laborar amb ESMO (encaminament sacerdotal en el món obrer), va participar en el grup de capellans obrers i va ser membre de l'associació sacerdotal del Pradó.

* * *

Més a prop, el 16 de gener, traspassava a casa seva, a la plaça de Vic, mossèn Josep Junyent i Rafart, que havia estat el nostre primer director. La seva va ser l'etapa heroica, que va cobrir vuit anys (1969-1976), en el transcurs dels quals van aparèixer 45 números, inicialment com a «Presbyterium-Quaderns de Pastoral» (juny 1969 - febrer 1973, fins al n. 22) i després ja simplement com a «Quaderns de Pastoral» (a partir del n. 23, abril de 1973).

Fill de Vic, amb un germà caputxí, missioner a Colòmbia, i un cosí, capellà com ell del bisbat osonenc, nebot del doctor Eduard Junyent i Subirà (1901-1978) –el conservador del museu diocesà, que pertany a aquella generació de clergues il·lustrats que va florir esponent a partir del segon decenni d'aquest segle, que ha ennoblit la nostra Església i la nostra pàtria i que va trobar-se esqueixada traumàticament per la guerra civil (1936-39), però que no per això va fer-se enrera, sinó que va ajudar a conservar les pròpies arrels als que hem vingut després–, mossèn Josep Junyent va desplegar la seva activitat a Manresa, on ha viscut trenta anys (1962-1993), sempre a la residència de capellans que hi ha al segon pis del número 25 de la carretera de Vic.

A Manresa era, doncs, mossèn Junyent, quan un grup de capellans amics van començar a posar fil a l'agulla del que després havia de ser aquesta revista i el van escollir a ell com a director pel seu valer personal, per a contrabançar, en certa manera, el pes de Barcelona i també –i val la pena recordar-ho– perquè en aquells anys en què els fitxers de la policia i els del ministeri d'informació i turisme anaven plens de noms de capellans sense ni com va ni com costa, pensaren que ell no era

tan vulnerable, perquè la seva residència manresana el sostreia al punt de mira d'aquella mena de gent.

Des de Manresa, doncs, va treballar abans del naixement de la revista per a crear una xarxa d'amics i subscriptors que cobria tot el bisbat de Vic; des de Manresa preparava les reunions del Consell de Redacció, que se celebraven sobretot a Barcelona, però que eren també itinerants; des de Manresa baixava de tant en tant per veure la marxa de les coses i fer petar la xerrada una estona. I a Manresa preparava les seves col·laboracions, no fàcilment trobables a primer cop d'ull, perquè, més que no pas en articles signats (que també n'hi ha: vegeu, per exemple, els seus balanços de les experiències que havíem recollit sobre la sacramentalització, n. 12-13, 1971, p. 234-241, o sobre els consells pastorals, n. 14-15, 1971, p. 406-412), consistien en editorials o «primeres planes» i, d'una manera particular, perquè hi tenia la mà trencada, en les «antologies» de personatges, amb vista a les quals elaborava unes taules cronològiques i, feia, si s'esqueia, una tria de textos, on palesava, ja aleshores, la seva gran erudició, que darrerament s'ha manifestat en publicacions gruixudes i importants. Vegeu, i són també exemples, Jaume Collell (n. 7, 1970, p. 55-74), Josep Carner (n. 27, 1973, p. 36-66), F.V. Garcia, «el rector de Vallfogona» (n. 36-37, 1975, p. 211-254).

I també a Manresa, està clar, li vam haver de comunicar les dues vegades que havia estat segrestada la revista: els números 8 (1970) i 18 (1972) i les tres vegades que el director era expedientat i es veia obligat a presentar recurs. ¿El cos del delicte? Tres articles del número 8: «De la cristianitat al pluralisme», de Casimir Martí, «D'una tarda amb Mauriac», de Joan-Anton Benach i «Congrés de laics i capellans solidaris», d'Oleguer Bellavista; dos articles del número 17: «L'Església davant la nova Llei d'educació», comentari editorial, i «L'escoltisme, evolucions i perspectives», de Ricard Pedrals; i dos articles del 18: «Fe i lluita de classes», de Joan N. Garcia-Nieto i «El compromís temporal, una exigència de la pastoral», de Josep M. Galbany. Tot plegat aigua beneïta, ja ho veieu; prou que ho diuen els títols i els autors, i ho podreu comprovar si us abelleix de repassar aquelles velles pàgines, que és el que jo he fet avui.

Eren uns altres temps. I difícilment se'ls poden imaginar els qui no els hagin viscuts. Uns temps ja llunyans, que m'he complagut d'evocar sumàriament com a record i homenatge a mossèn Josep Junyent i Rafart, capellà amic, amb qui vam compartir les il·lusions i els primers passos d'una revista que volíem seriosa, oberta (conciliar, en dèiem aleshores) i absolutament fidel a aquesta llengua, a aquesta terra i a aquesta Església, aleshores com ara, «encar no nascuda / com l'hem somniada sos fills».

Josep M. Totosaus

JOSEP JUNYENT (1930-1993), UN BUIT DE MAL OMLIR

JESÚS HUGUET

Em demanen una semblança de mossèn Junyent. A cop calent, estamordit encara per la seva mort, en destacaria tres coses.

L'intel·lectual

En primer lloc la seva intel·ligència. He de confessar que n'era un admirador. Mossèn Junyent era una de les sis o set intel·ligències singulars amb què comptava la clerecia catalana. M'impressionava la seva capacitat de síntesi, la seva memòria prodigiosa, la seva cultura vastíssima. Igual et parlava de ciències naturals (sabia el nom de totes les plantes i de tots els insectes, fruïa i et feia fruir ensenyant-te les flors de la terrassa de Manresa o el jardí del Farriol), com de psicologia, literatura, història, art, filosofia o teologia. En aquest sentit encarnava ben bé l'ideal de l'home renaixentista d'aquella Roma on s'havia format. Jo hi podia conversar de moral i de teologia, però en els altres camps li era molt difícil trobar interlocutor. Quan veia que tenies dificultat a seguir-lo, posava fi als seus raonaments amb un somriure ple de delicadesa que encobria la teva ignorància. La seva gran capacitat intel·lectual li permetia en plena malaltia, amb una punteta de gas, preparar una gran conferència o escriure un llarg article, com el que em va treure de l'ordinador, sobre Col·lell i Almirall, un mes just abans de morir. Una vegada que li vaig demanar com s'ho podia fer per fer tantes conferències i de temes tan diversos, em va confessar que, per a preparar una conferència normal, li bastava poder concentrar-se deu minuts. I no tinguéssiu pas por que us defraudés. Sempre tallava orelles i cua, que li deia jo.

Tenia una gran capacitat d'expressió: parlava amb claredat i precisió, amb abundància d'exemples i sempre amb el somriure als llavis. I igual s'oferia a parlar a un públic selecte com en un poble petit. Sovint no sabies si admirar més la brillantor del seu llenguatge o l'agudesca de les seves idees. En el curs que donava al Centre de pensament cristià de Man-

resa, jo tenia la classe després d'ell, i com que ni ell, que era una mica distret, ni els seus alumnes, embadalits, no s'adonaven de l'hora, sempre se'm menjava un bon tros de classe; quan corria a demanar-me disculpes, jo li solia dir en broma: «no em sap greu, perquè tu tens paraules de vida eterna». Val a dir que era molt diferent quan parlava i quan escrivia. Els seus escrits solien ser d'una gran densitat conceptual i a voltes difícils. Però quan parlava, era summament agradable, capaç de fer-se entendre pel públic més senzill.

Hauria pogut brillar en qualsevol esfera, però va preferir quedar-se a Manresa per irradiar la seva influència benèfica i callada en tots els ordres de la vida de la ciutat. Com deia el titular de primera pàgina de REGIÓ 7, «la seva forta i rica personalitat ha marcat profundament tres dècades de la vida cultural, cívica i religiosa de Manresa». Com crear cultura cristiana, com fer una aportació cristiana a la cultura del nostre temps?, ens demanem sovint. Amb uns quants capellans i cristians com mossèn Junyent, hi hauria molt de solucionat. Com a mostra del seu mestratge, poden servir les paraules d'una dona de Curssets: «Ens ha ensenyat a ser lliures fins al punt de ser capaços de criticar-lo a ell».

I tot això ho feia sense escarafalls, defugint tota notorietat. Sabia defensar les seves opinions, però sabia relativitzar les seves coses i riure-se'n i tot. L'exigència que tenia amb si mateix el feia ser molt refractari a publicar. Els seus calaixos estaven plens de literatura inèdita i, tot i tenir dos grossos volums de la tesi redactats, va renunciar a presentar-la perquè no l'acabava de satisfer.

L'amic

En segon lloc, mossèn Junyent tenia una gran capacitat d'amistat. S'ha pogut constatar en els dos multitudinaris funerals. I el més curiós del cas és que tothom tenia la impressió de ser el seu gran amic, l'únic amic. I és que sabia tractar les persones com a únics, sempre amb aquella disponibilitat, amb aquella finor d'esperit... La conversa amb ell mai no dequeia, hi aprenies moltes coses, t'hi feies molts tips de riure.

Tenia la porta oberta per a tothom. Recordo l'últim dia que ens vam veure a Manresa, un mes abans de la seva mort, afectat ja de forts dolors, que li feien fer un gran esforç per aixecar-se de la cadira. Em va rebre amb l'alegria de sempre, va voler fer cafè per a tots dos i, durant l'estona que vaig passar amb ell, van venir a veure'l unes catequistes que volien que les ajudés a preparar un tema de catequesi i una mare que li portava el seu fill adolescent, amb el qual tenia molts problemes. Després ho pensava: on anirà a trucar ara tota aquesta gent? Sempre que

anava a Manresa i em quedava una estona, ja sabia on anar. Em feia il·lusió trobar-me amb ell. Tinc a Manresa molt bons amics, amics tots ells també de mossèn Junyent, però sense ell, em semblarà que Manresa ja no és tan Manresa.

El creient

I finalment, cosa que potser els seus superiors i més de quatre capellans no van saber reconèixer, mossèn Junyent era creient i capellà fins al moll dels ossos (devia ser l'únic gairebé que va quedar del grup de Vic). I em sembla que ho puc dir amb fonament, com a fruit d'un tracte força profund.

El seu treball polifacètic estava sempre polaritzat per la causa del Regne. D'un cap a l'altre del dia feia de capellà. Precisament perquè res de l'Església no li era indiferent, perquè patia les coses de l'Església, sovint era molt crític envers ella, però sense amarguesa. Dissortadament els seus superiors mai no van saber comprendre aquell estil que de vegades adoptava d'infant terrible, quan en el fons era tot tendresa.

La seva obra de Cursets m'havia fet pensar més d'una vegada. «Avui no podem anar a sopar, que tinc ultreia», em deia. Gràcies a la seva tenacitat i al seu amor i fidelitat a les persones, amb un instrument que semblava caducat, va ser capaç de formar una llarga generació de cristians.

* * *

I acabo. Sempre em recordaré de les darreres paraules que em va dir per telèfon dos dies abans de morir: «Jesús, una abraçada ben forta. Fins a fer-te mal». Els cristians tenim la sort de creure en una abraçada que ni la mort no pot desfer.

JOSEP TORRELLA (1936-1992)

TESTIMONI DE VIDA I DE SERVEI

Quan vaig venir com a seminarista de l'ESMO (Encaminament Sacerdotal en el Món Obrer), fa cinc anys, a conuiu amb en Josep Torrella al barri de Sant Ildefons, a Cornellà, poc podia imaginar-me l'experiència de dolor i de mort que havia de patir aquell home que ens acollia a casa seva, a en Miquel Cubero i a mi.

En Josep es trobava al capdavant d'una comunitat parroquial forta i vital, fruit de deu anys d'esforços i de dedicació. El seu estil de vida, auster i pobre, va anar configurant la nostra convivència, no gaire diferent de la de qualsevol família del barri, on era especialment estimat i conegut com «el padre José».

Després de cinc anys de convivència i de treball en comú, teníem plans per al futur: ordenacions, el seu any de formació pradosiana... N'havíem parlat molt; estava il·lusionat de poder fer aquest any de formació a Madrid. La malaltia que li van diagnosticar l'octubre del 91 ho va trastocar tot. En Josep va haver de patir el calvari de dues intervencions quirúrgiques (al cap i al pulmó), seguides

d'unes sessions de ràdio i quimioteràpia que el deixaven molt debilitat. Va haver de deixar el pis i anar a viure a la rectoria de Sant Miquel: allí les condicions li podien ser una mica més confortables i l'ajut dels companys de l'equip de preveres més freqüent. Amb tot, sempre que podia, venia a dir alguna missa al Pilar o bé a fer el despatx parroquial i mai no va deixar d'anar a visitar famílies i malalts de la parròquia.

Van passar deu mesos des que li van diagnosticar la malaltia. I el dia 3 d'agost moria a l'hospital de Can Ruti, de Badalona, on havia ingressat d'urgència diumenge a la tarda perquè gairebé no podia respirar.

El Josep ens ha deixat el seu testimoni de vida de servei. Lluny de tot protagonisme, sabia donar confiança i seguretat a la gent que l'envoltava. Els seus amors —viscuts amb molta discreció— van ser Jesús, l'Església i els pobres. Mai no el vaig veure omplir-se la boca amb aquests mots, en canvi els va saber fer vida des del silenci, l'oració i l'entrega. Jo he tingut la sort de compartir aquesta vida del Josep durant cinc anys. Dono gràcies a Déu per aquest do.

Rafael Maroto

CONVENÇUT I PROGRAMADOR

En publicar-se l'any 1985 el document dels bisbes catalans, «Arrels Cristianes de Catalunya», jo feia de rector al Prat i vaig creure convenient fer-lo conèixer a la parròquia. En Josep Torrella fou l'encarregat de fer-ho en un parell de xerrades.

Ho féu estupendament. Presentà el text amb objectivitat i rigor, comentà amb lucidesa l'entorn i la seva música, i ho desenvolupà seguint un esquema concebut amb detall.

Vaig comentar amb els assistents l'èxit d'aquelles conferències. Amb aquella mena de satisfacció que et fa lloar les coses positives, els insinuava que en Torrella tenia un do de pedagog. Un dels assistents em corregí dient: «Aquest mossèn, més que un pedagog, és un convençut i un enamorat d'una idea». Exacte! Més precís fóra encara dir: un convençut d'un ideal, d'una vocació, d'un objectiu que s'ha de dur a terme. El que convenia, en ell, no era la seva tossudesa personal ni la seva pedagogia constant en l'actuació, sinó el seu convenciment interior. Hi havia un comú denominador en ell quan parlava de Jesús, la comunitat, els aspirants al sacerdoci, l'equip sacerdotal de Cornellà, la història, o les excursions; i aquest no era formal, sinó

que brollava d'una profunda actitud d'enamorament. Per això, podia ser —com de fet era, encara que alguns no se n'adonessin, ja que no era violent— profundament crític amb moltes coses institucionals i personals de l'Església i del país. Per això, la seva crítica tenia la lògica esclafant de l'adult i la murrièria de l'infant.

* * *

Recordo que, un any abans de morir, en una conversa de carrer, vam comentar el seu possible canvi de parròquia. Feia més de deu anys que era a Cornellà, es complien els vint-i-cinc anys de la parròquia del Pilar, acabava una etapa de formador amb uns seminaristes, desitjava fer un any de recés al Prado, veia el seu futur en una parròquia de barri consolidat, etc.

Vam quedar citats al Centre d'Estudis Pastoral, on ell treballava. Vaig encetar l'entrevista inadequadament, avançant-li el nom de dues o tres parròquies concretes i intentant exposar-li les conveniències de cada una d'elles. Em deixà dir, i un cop vaig acabar, es tragué calmosament de la cartera un paper acurat i mecanografiat, fotocopiat per a més inri, i me'l llegí de cap a peus. Hi era tot: l'evolució de la parròquia, el seu procés personal, els requisits que havia de tenir la parròquia «ad quem» (on hauria d'anar), els del seu successor... Evidentment, com a resultat

d'aquella exposició, ens vam citar per a un altre dia, que malauradament no existí, ja que apareguren els primers símptomes de la malaltia.

En Torrella era així: no vivia unes conclusions, sinó uns processos. Més important que la determinació, era el procés. Certes actituds de la vida institucional de l'Església li relliscaven, perquè no havia estat en el procés, o no veia que els membres responsables l'haguessin madurat i viscut. Per això era tan profundament respectuós amb les persones. I, un cop passada l'evolució o el procés, era terriblement exigent. Per això ho havia de preparar tot, perquè la preparació ja era la realitat. Per a ell, la realitat no era la posada en escena, sinó els assaigs. Per això se sentia lluny de les posades en escena llúides quan aquestes prescindien de la preparació.

* * *

No vaig parlar mai amb ell de la mort. Ni cap moment no vaig tenir necessitat de fer-ho. Però sovint em preguntava com vivia la malaltia. L'única confiança que em va fer va ser la seva decisió de quedar-se a Cornellà: ja no li interessava fer un any de recés exigent ni anar a una altra parròquia. Nafrat per la malaltia, s'apuntava a ser col·laborador i ajudant d'un dels rectors de Cornellà.

Però tenint en compte els dos qualificatius que he utilitzat als

paràgrafs anteriors, m'atreveixo a pensar que en Josep acceptà convençut i enamorat la seva malaltia. Amb la mort preparada, amb totes les virtuts que la pietat cristiana li havia donat: el Crist sofrent i l'entrega a la comunitat. Tot i no dir-ho mai, en el procés de la malaltia ell va viure la seva mort real molt abans que no arribés. Tot aquest procés era vida, i en aquest sentit se n'anà vivint i preocupat per les coses més petites de cada dia i pels detalls més primaris de la parròquia. Era aquest procés allò que li interessava, i no la posada en escena de la mort. Fins i tot vull veure-ho en el fet que se n'anés gairebé sense adonar-se'n, ni ell ni els altres.

Lluís Portabella

VINT-I-CINC ANYS I NOU MESOS

Vaig conèixer en Josep Torrella l'any 1967, quan era vicari a la parròquia de St. Jaume de Badalona amb mossèn Torner. Aleshores ja anava al barri de Pomar, però sense poder fer ús de l'edifici que acabava de ser construït, perquè hi havia alguns problemes entre el patronat sindical de l'habitatge i el bisbat. Celebrava les eucaristies a les cases i es pot dir que feia la pastoral al carrer i al mig de les fa-

mílies. Penso que això va ajudar a integrar-lo molt al barri i a conèixer els problemes de les persones que hi vivien. El 20 de gener del 1968 ja va poder quedar-se a viure a la parròquia de Sant Sebastià de Pomar.

Encara el tinc a la memòria amb bastants anys de distància, però molt viu el record, amb la seva camisa de quadres de franel·la, a l'hivern, el seu jersei gruixut i el seu «passa-muntanyes», damunt la motocicleta, que li servia per anar a donar classes a l'institut i traslladar-se d'una banda a l'altra.

Quan eixamplant el seu camp de treball i sortint unes hores del seu barri de Pomar les va dedicar al món de la cultura, va entrar de consiliari al CIC de Badalona, filial del CIC de Barcelona (aleshores anomenat CICF), la institució prou coneguda de la Via Augusta.

El CIC de Badalona va començar l'any 1966, el seu primer consiliari i animador va ser mossèn Joan Carrera, avui bisbe auxiliar de Barcelona. La seva funció era comunicar, informar, sensibilitzar, exposar idees, per mitjà de conferències, curssets, taules rodones, pensant sempre en la promoció de la dona. Quants temes no es van tractar i quants conferencians no hi van desfilar! Les activitats és feien el dimarts a la tarda, setmana rera setmana, d'octubre a juny. Sempre testimoniant una opció cristiana i catalana, amb una responsabilitat social, cívica, i cultural, i oberta als signes dels temps.

Juntament amb en Josep, guiats pel senyor Joan Triadú vàrem tirar endavant les classes de català i les primeres que es van fer a Badalona per a formació de professors de català. Eren anys difícils per a la cultura i per a Catalunya. Reunions a porta tancada, denúncies. Poder viure-ho fent equip amb en Josep es transformava en una cosa simple i engrescadora. Valgué la pena.

Destacaré el seu treball quiet i constant, amb afany de fer les coses ben fetes, acurades, anant a fons, amb austeritat, amb uns ideals molt nets, amb fidelitat i amor a Catalunya i a la seva gent, sobretot la més necessitada. No li agradava improvisar —en aquest punt sovint el feiem enfadar—, i és que ell tenia una manera de treballar i fer treballar amb rigor, però amb senzillesa, sense fer soroll. Una fórmula molt eficaç, però que demana un tarannà molt especial per a portar-la a terme. Ell ho aconseguí.

Sobretot era un capellà. Auster amb ell mateix —quants dies sense sopar per comprar el darrer llibre que servia per a tots?—, i atent a totes les necessitats petites i grans. Era abans que res, un educador de la fe. Sabia anar a fons en cada un dels grups tan nombrosos i diversos. Ens va ensenyar a valorar les coses petites —que són les importants!—, a ser lliures d'expressió i de pensament. Volia formar persones responsables i solidàries davant la injustícia. Ens feia ser crí-

tics. Parlàvem de totes les qüestions que en aquell moment podien interessar els creients.

Els resultats no trigaren a fer-se notar en els diferents grups: gent compromesa en diversos camps, gent amb il·lusió. En Josep sempre al costat de tots, amb discreció, quasi amb timidesa, però amb fermesa, donava el consell adient.

Quan va marxar a Cornellà vaig continuar veient-lo i tractant-lo, encara que no tan sovint. I aquests darrers dotze anys he tingut la sort de retrobar-lo al Centre d'Estudis Pastorals. El seu tarannà continuava sent el mateix. Fins que a primers d'octubre de 1991 van començar a presentar-se-li els símptomes que aviat havíem de saber que eren greus.

* * *

Des del principi ell en va ser conscient, però assumint-ho va viure la malaltia d'una manera assossegada i —dins les seves possibilitats— rigorosament planejada, amb discreció, amb el somriure als llavis.

Vaig acompanyar-lo juntament amb el meu marit els mesos de la seva malaltia, sobretot durant les seves estades a l'hospital de can Ruti i les sessions de radioteràpia i de quimioteràpia entre operació i operació.

L'hospital està situat al Canyet, sobre Badalona, a deu minuts en cotxe de casa, i així ens era fàcil poder estar al seu costat. Jo hi anava sovint, al matí o al migdia, per

rebre les informacions dels metges i fer d'enllaç amb els seus companys de Cornellà, que havien establert uns torns per fer-li companyia, per cert molt ben organitzats, tal com ell desitjava. També hi anava, sobretot, els vespres, a darrera hora, «a tancar el llum», com ell deia. En Josep ho esperava. Sobretot havent sopat li agafava una certa angoixa o tristesa i agraiïa molt aquelles estones. Era com si fes un balanç de tot el dia: explicava minuciosament, fil per randa, tot el que li havia passat; parlava de l'ambient de l'hospital, les infermeres, el company d'habitació; organitzava a la seva manera l'endemà. I, quan ja es podia aixecar del llit, fèiem les darreres passejades del dia, donant voltes amunt i avall pels corredors de la planta.

Quan el deixava —o el deixàvem, juntament amb el meu marit— ja era fosc i el cor se'ns encongia i omplia de tristesa. Semblava que no podia ser. Però un cop a fora, el vent fresc, que sempre hi bufa, ens ajudava a tornar a fer el cor fort i a no perdre l'esperança, tot i acceptar la realitat.

També m'escrivia alguna nota, amb alguna reflexió: «Per primer cop a la vida estic seriosament malalt. Sóc conscient que és complex, seriós i llarg. ¿I per què, Déu meu, m'ha tocat a mi, si fins ara he viscut sa tota la vida? Passi el que passi, ja res no tornarà a ser igual. Però estic tranquil i en pau, com aquell que està assegut en un racó de Guet-semaní. Davant el

misteri del mal, de la malaltia, de la mort, tot just estem començant a aprofundir. Que es faci la voluntat de Déu».

També hi havia el capítol dels planys, perquè la fe i l'esperança no ens estalvien cap experiència humana. En Josep va plorar. «La joia la tenim després del sofriment —deia—, seguint el model de Jesús, en tot igual com nosaltres, que ha fet també l'experiència de la mort».

Van ser uns mesos plens d'interrogants i d'angoixa. Els hem viscuts en la fe i l'esperança, juntament amb els germans d'en Josep i els seus companys.

* * *

Va morir sense fer soroll, suau-ment, amb senzillesa, tal com havia viscut.

Ara el trobem a faltar i en sentim tristesa. Però penso que la identitat de cada persona és permanent i que perdura en un altre estat abans i després de la mort. Es transforma, com el gra de blat.

Una mort sempre sobta i crea interrogants. Però també Jesús va morir i, davant la creu, tot es fa més entenedor. Ens consola la nostra fe i la nostra esperança que en Josep viu una vida plena gràcies a l'amor d'un Déu que és Pare de la vida i gràcies a Jesucrist, el nostre Salvador. Aquesta fe —la nostra fe i la seva fe— és la que dóna sentit a les nostres vides.

Gràcies, Josep, pel teu testimoni, pel teu treball, pels teus consells en veu baixa, per la teva austeritat, la teva amistat, la teva confiança.

Maria-Teresa Biayna

EL TESTIMONI SOBRI DE JOSEP TORRELLA, AMIC, GERMÀ I MESTRE

JOSEP MARIA FISA

La sobrietat del seu tarannà, del seu fer, és una de les característiques que més emergeixen en la personalitat del Josep. I potser a causa d'ella encara ha desvetllat més admiració entre els seus companys i amics. També per això ens ha deixat ben pocs escrits personals i en aquests més aviat s'entreu i s'insinua, que no pas s'expressa, tota la seva vivència interior. Qui l'ha conegut de prop sap prou la seva sensibilitat i delicadesa i reconeix el seu tremp espiritual. Però sap també que tenia un cert pudor d'exterioritzar-lo, de fer-lo palès.

Bona part del seu treball, durant molts anys, ha consistit a posar la seves energies al servei d'edicions i publicacions de tota mena, tant civils com eclesials i pastorals. Li ve de família: el seus germans Àngela i Pere són impressors a Rubí. «Quaderns de Pastoral», «Evangeli i Vida», fulletons, opuscles, etc... I quina coincidència!: just quan se li començava a manifestar la malaltia, l'estiu de 1991, ultimava la correcció del volum II dedicat a Josep Breu, company del Pradó, que havia mort, com ell, de càncer, el 14 de maig del 1987, a Medellín, a Colòmbia, després d'un any de malaltia. Ha fet, amb gran dedicació, que es publiquessin moltes coses, però ell ens ha deixat ben pocs escrits. Sobrietat.

El diari de la seva malaltia

Quan l'octubre del 1991 se li diagnostica la malaltia, comença a escriure el que ell mateix en diu uns «gargots o ratlles d'un diari nou». Ho defineix així perquè vol que siguin «uns apunts (trossos petits, a penes ordenats, tal com ragen)», espontanis del que li va passant i perquè es tracta, com diu ell, d'una *nova* etapa en la seva vida. Aquest diari, l'anirà escrivint puntualment fins al 10 de febrer de 1992, a punt d'entrar al quiròfan per a la segona intervenció quirúrgica. En aquests escrits, gairebé telegràfics, on deixa constància de les persones que el visiten, del tractament mèdic que rep i de les incidències hospitalàries, s'hi desco-

breix una voluntat tenaç de seguir, pas a pas, tota la malaltia, de viure-la plenament conscient. S'hi descobreix també la voluntat d'escriure quan el mateix instint li falla —tenia veritables dificultats físiques per a fer-ho— i el pudor d'expressar els propis sentiments li frena l'impuls. Pudor i respecte també envers les persones que hi són al·ludides. Gairebé silenci fets que el colpeixen i, en canvi, subratlla detalls que hom podria considerar insignificants:

21.X.91 (Bellvitge). *El capvespre d'avui queda marcat per la visita del doctor N., que em ve a informar del resultat de la radiografia d'aquesta tarda. M'ha produït desassossec (com una bomba!).*

24.X.91 (Can Ruti). *Escàner. Biòpsia. Radiografia. Anunci d'una primera operació occipital per la setmana entrant (doctor A.).*

Entremig li brolla una gran tendresa:

21.XI.91. *Mala nit, amb somnis, desvetllaments... Amb tot, sempre l'àngel de la guarda m'apaivaga i em fa dormir.*

Benignitat. D'alguna manera és com Betlem: pràcticament cada visita ofereix alguna cosa, regals, l·laminadures...

La llambregada de la seva espiritualitat ens recorda l'estil de la infantesa espiritual:

4.XII.91. *És la primera vegada que al matí sento la sensació sincera d'oferir, de dedicar, la jornada. No he utilitzat fórmules, però la consciència i l'expressió, per primera vegada, han esdevingut de fe, de fons cristià.*

La malaltia i la mort de companys capellans l'acompanyen constantment durant aquests mesos:

5.XI.91. *Primícia!!! Volum II de mossèn Josep Breu.*

6.XII.91. *Em diuen per telèfon, des de Gràcia i des de Rubí, que ha mort mossèn Joan Oriol.*

Li arribarà també la mort de mossèn Josep Gonzalvo i la de la Montserrat Roig, els escrits de la qual sovint comentava a taula. Finalment, l'estiu de 1992, poc abans de morir, s'entrevistà amb mossèn Josep Junyent, a Cabrianes, també malalt com ell i traspasat aquest darrer gener.

De les converses amb els qui el visitaven no en parla gairebé gens. Ho

deixa en el secret de la intimitat. Només quan es refereix a ell mateix és una mica més explícit:

9.XII.91. *Llarguíssima conversa amb J. R. Cinca. Ha sortit tot. El més important: que Déu és Pare, que m'estima, i que em vol el millor en aquest moments, i que a través de les meves pobreses farà els seus treballs (pastorals, de fe, de creixement...).*

Seguiment, punt per punt, de la marxa de la parròquia (ho saben prou tots els col·laboradors i companys del Josep a la Verge del Pilar!), de tots els detalls d'organització, de les persones que hi intervenen, sempre amb l'esperança de retornar a una vida més activa i dedicada a la pastoral:

10.XI.91. *¡Cuánto agradezco y me reconfortan vuestro interés, vuestros recuerdos, vuestras prudentes visitas..! Esto me ayuda enormemente a seguirme sintiendo presente entre vosotros. Desde mi ausencia sigo llevando vuestros nombres, grupos y actividades profundamente en mi corazón. A todos un abrazo.*

Barreja de sentiments:

23.I.92. *He d'augmentar la qualitat de vida i de treball (...) Vaig a Barcelona per distreure'm (treballar). Diria que força bé! Però plana una certa tristesa.*

(A un matrimoni amic) *Perquè, mirant aquest mes i mig, hom recorda, certament, les alegries, les solidaritats, les estones de presència, els companys, els amics, les vetlles, les visites en la fe i l'amistat (...) És aquest capítol certament llarg i de bon recordar.*

Però, al costat, hi ha el capítol dels planys. També, mirant aquest mes i mig, recordo netament el dijous 31 d'octubre, quan cap a un quart de nou vaig despedir-me de vosaltres plorant cap al quiròfan(...) En el fons sorgeix la mateixa queixa: ¿i per què, Déu meu, a mi, si fins ara he viscut sa tota la vida?

A una altra parella els escriu el 9.XII.91 una carta, anota telegràficament aquelles dates de la malatia i els fets més importants ocorreguts entremig i acaba:

Ja ho veieu, entre adhesions, rebel·lies, claredats i foscors, dia a dia vaig dibuixant aquests gargots, amb els benestars i les incerteses corresponents.

Un company d'equip, en Miquel, li escrivia: «Josep (...) ajuda'ns a descobrir la riquesa que s'amaga en l'acceptació de la incertesa, de la solitud, de la feblesa...». I ell definia així el seu estat d'ànim als companys de l'equip de Cornellà:

En cinc paraules (...) benvolguts, ve't aquí els meus sentiments i criteris en unes poques ratlles:

1. Gràcies, per tot: pregària, sol·licitud, suplències, plusos no previstos, etc. Gràcies!

2. El meu íter. Sóc conscient que és complex, seriós i llarg. Sé que el dijous 31 hi haurà una intervenció i que la seguiran sessions de ràdio-teràpia. Serà un tractament llarg.

3. Actitud espiritual. Diria que és bona; penso que es va imposant una bona i profunda espiritualitat de la creu i d'assumpció del sofriment. Hi ha algunes visites que t'hi ajuden força, gràcies a Déu (...)

4. Nou rumb per a tots. Per a mi, ja que res no tornarà a ser com abans, i també per a alguns de vosaltres, les víctimes més directes de la meua malaltia.

I com a resposta a la carta d'en Miquel Cubero, deia:

La primera notícia va ser certament xocant, però després vas avançant de mica en mica per un camí que mires que sigui d'humanitat i de fe, i no de mer estoïcisme (...) La mirada endavant és potser el que produeix més desassossec. Et trobes amb una nit plena d'interrogants.

Li agradava d'anar, quan s'ho permetia, que era poques vegades, a un bon concert. Hi anava amb il·lusió i ho comentava després; te'n feia partícip. En la malaltia se li desvetllà el desig d'escoltar música. Es va comprar un petit compact-disc i en fruïa de debò:

29.XI.91. Ja és aquí! (Es referia a l'aparell de música).

14.XII.91. Ahir el bisbe Carles em va fer arribar un parell de compacts clàssics. És un detall ben significatiu que cal valorar.

La proximitat de la segona intervenció li produïa força inquietud, però, a la vegada li aguditzava la consciència de la malaltia i el seu sentit d'ofrena:

7.II.92. Aquesta tarda ingreso altra vegada a Can Ruti (...) s'havia de produir un dia o altre. És el començament d'una segona etapa real: serà llarga?, serà dolorosa? (...) L'operació és seriosa (...) «En les vos-

tres mans encomano el meu esperit» (...) Cal arribar al sentit d'ofrena, de calvari, d'un fort pensament vers els pobres i oblidats. Som-hi!

8.II.92. *He començat la pregària personal del rosari. També la pregària de «Déu m'estima».*

El Josep tenia una vena mística real, concreta, amarada de quotidianitat, de persones, de fets, de detalls, de petits projectes... Aquesta mística, ara, la concretava així:

9.II.92. *Mística «15 dies de vida». Diria que el rosari complert pot captivar (...) Diria que estimo i recordo de debò la comunitat (consell pastoral, catequistes, preparadors, etc.). Diria que l'afirmació «Déu m'estima» em serveix (...) Entenc el que vol dir ofrena. M'ofereixo (...)*

10.II.92. *Can Ruti. Dilluns. S'ha presentat el doctor que farà l'operació demà, dimarts, a primera hora (...) He de prendre el fet amb coratge, assossec i veritables ganes de viure (...) Amb pastoralitat exemplar, fomentar la trilogia: Déu m'estima; Jesucrist: Betlem, Cenacle, Calvari; Els germans tan estimats. Pregària del rosari. Silenci.*

Discreció i senzillesa

Vet aquí unes pinzellades del que ell mateix ens ha deixat, sobriament escrit. Només apunten, insinuen... Exactament com ha estat la seva vida. Un treball discret i constant. La feina feta a consciència, cuidant els detalls. El mestratge humil, les amistats tan diverses i fidels. Les ganes de viure i de fruir franciscanament de les petites coses (un dinar, un partit de futbol, una peça de música...). La ironia fina, de vegades plena d'humor, de vegades crítica, mai malèvola. La paciència pedagògica davant els contratemps, que el portaven a una tossuderia gens agressiva. Finalment acceptaves de cor el seu plantejament; no te l'imposava.

L'amor al país, la llengua, la realitat del barri, la natura. Els racons del Pirineu. Les pujades a l'Aneto, a la Pica d'Estats, als Posets, a l'Atlas, al Kilimanjaro l'estiu del 85. S'embadalia recordant-ne les incidències. Quinze dies abans de morir, ja ben dèbil, encara va animar-se a acompanyar-nos a veure el Pla de Boet, al peu de la Pica. Se'n volia acomiadar.

La senzillesa de l'expressió religiosa. Ni ombra d'afectació, de posat fictici. Déu formava part de la seva pròpia existència i de tot el que feia: un interrogant, una visita, un imprevist. Per això la repetició de la pregària «Déu m'estima» i el rés del rosari esdevenen la manera privilegiada de pregar en la malaltia.

Vivia el present, però mirava sempre al futur. Els darrers mesos de la seva vida el Josep havia canviat, inevitablement. Però també emergí el bo i millor de la seva personalitat: viure la malaltia com un treball, com un repte que calia afrontar sense dramatisme, però amb tota l'energia discreta i constant amb què s'aplicava a les tasques pastorals. Bona part del seu sofriment era més pensant en la repercussió que tenia per a la comunitat i per a l'equip que no pas en ell mateix. Quan algú maldestrament li va dir que la malaltia no tenia remei, la seva primera reacció fou: «Però podré encara celebrar l'eucaristia? Podré fer algun servei pastoral?»

Una vida centrada en la pastoral

La seva vida estava en funció de la pastoral. L'eix de la seva vida. Una pastoral centrada en les persones, el seu creixement, el seu apropament a Crist. Grups, litúrgia, catequesi, reunions, activitats diverses. I tot ho preparava amb veritable unció. Per a molts de nosaltres el Josep ha estat un veritable amic, un bon company, un germà, un mestre de la pastoral quotidiana

Així ho expresava, també, la comunitat del Pilar, el dia del seu enterament:

«Acción de gracias al Señor por Josep Torrella

»Señor, te damos gracias porque pusiste a Josep en nuestro camino hacia Ti, durante los últimos quince años. Porque Josep nos ayudó a madurar en nuestra fe. Nos ayudó a encontrar una parcela, dentro de la pastoral, donde realizarnos. Nos ayudó a sentirnos corresponsables de la comunidad. Nos ayudó a ser libres y creativos en nuestra labor pastoral. Él ayudó a que las mujeres se sintieran iguales en dignidad y responsabilidades que el resto de los seglares y el clero de la comunidad.

»Estuvo junto a los ancianos y enfermos, no sólo de la parroquia sino del barrio, compartiendo sus problemas y llevándoles compañía y consuelo. Trabajó, junto con los catequistas, para que miles de niños conocieran a Jesús, tu Hijo. Junto con los animadores, colaboró en que cientos de jóvenes encauzaran sus vidas en el seguimiento de Jesús. Ayudó a que muchas parejas se amen más y mejor en la actualidad. Con su comprensión, ejemplo y amor, ayudó a forjar sacerdotes capaces de llevar la Buena nueva del Reino con generosidad y entrega allá donde hiciese falta.

»Ayudó a que el equipo sacerdotal de Cornellà fuese una verdadera comunidad, unificando criterios pastorales, ideas y esfuerzos, para que todos se sintieran Iglesia, en comunión con toda la diócesis. Compartió

con la comunidad del Pilar los diferentes momentos, alegres, emotivos, difíciles, solidarios..., en resumen, enriquecedores, que nos han permitido llegar hasta aquí.

»Porque él ha sido siempre esa presencia, esa sombra, ese apoyo, esa mirada, ese susurro, esa sonrisa... que, sin protagonismos, nos amó a cada uno en particular y a todos juntos como a una verdadera familia.

»Señor, te damos gracias por todo ello y porque sabemos que Josep ya está contigo, con María y con todos los santos, a los que admiró e imitó durante su vida, disfrutando de tu presencia y de tu amor, e intercediendo por todos nosotros, sus amigos que le amamos».

Es fa difícil sintetitzar el seu testimoni, la seva espiritualitat. Potser el compromís pradosià, que va fer el 28 d'octubre de 1989 a Sant Pere de les Puel·les, condensa l'esperit del seu testimoni apostòlic.

En aquesta hora del meu compromís, vull evocar alguns aspectes, molt significatius per a mi, i que determinen aquest moment:

Trenta anys de sacerdoci. O sigui, un camí llarg de ministeri, de celebracions de la fe, d'animació cristiana, de serveis..., amb el bisbe i els preveres.

Vint anys en ambients populars. Es tracta de dos períodes llargs viscuts en barris de Badalona i de Cornellà. Són temps d'una tasca il·lusionada enmig dels immigrants, amb la JOC, la JOBAC, l'ACO, les comunitats populars; i amb les associacions i el moviment obrer.

Una vida d'amistat i d'equip permanent. Aquest ha estat, per a mi, un element constant des del seminari: un grup impulsat per mossèn Llumà (al cel sia); un grup de revisió de vida de capellans (amb el Josep Esquirol, al cel sia); l'equip de Pomar (amb el Joan Cuadrench i d'altres); l'equip del Pradó, el de l'ESMO..., laics i religioses.

Les meves pereses, la manca de comunicació, la falta de maduresa, la poca profunditat en la fe, la manca de senzillesa...

A partir d'aquí, com mai, vull confiar en Déu, en el beat Chévrier i en tot vosaltres.

QUATRE VENTS

GIRONA

Homenatge a Josep Maria Capdevila

L'Institut de teologia del seminari va tenir la bona pensada de cloure el primer trimestre escolar amb un homenatge a Josep Maria Capdevila i Balanzó, aprofitant l'avinentesa d'una doble efemèrides. Durant l'any que hem deixat enrera s'han acomplert cent anys del seu naixement (Olot, 1892) i vint de la seva mort (Banyoles, 1972). L'aula de conferències del seminari es va omplir d'un públic atent que, igual que el bisbe Jaume Camprodon, que presidia l'acte,

va poder seguir —fil per randa— la trajectòria vital i l'aventura espiritual d'aquest cavaller cristià, d'aquest intel·lectual de pro que fou Josep Maria Capdevila, escriptor, llicenciat en Dret. El primer dels dos conferenciants, Joan Carreras, va evocar sobretot la figura de Capdevila, i el segon, Modest Prats, en va glossar l'obra. Entre l'un i l'altre aconseguiren que la gran personalitat de Josep Maria Capdevila se'ns fes més i més entranyable. El seu fill, Vicenç Maria Capdevila (probablement un dels mossens de Girona que sap més teologia i, de segur, el que més n'ha ensenyat) es trobava entre el públic assistent, a primera fila, visiblement content i emocio-

nat. No n'hi ha per menys. El seu pare és sens dubte una d'aquelles persones que hauríem de tenir ben presents. La seva peripècia vital (la mena d'home que va ser, tot el que va fer i tot el que va deixar escrit) reclama la nostra atenció. No ens podem permetre el luxe de negligir-ne el record. En termes generals, hauríem de tenir més estima pels nostres intel·lectuals cristians, que en realitat no són tants. Són pocs, però són excel·lents. Josep Maria Capdevila n'és un bon exemple.

A més d'excel·lir com a crític literari, va fer gala d'una profunda formació filosòfica. Coneixia a fons sant Tomàs i l'escolàstica. Va seguir de prop les tendències tomistes modernes. Estudià Lull i Eiximenis. El 1919 —ens diu Maurici Serrahima, gran amic de Capdevila i ponderat biògraf— ja fou nomenat, amb Joan Crexells, assistent del seminari de filosofia d'Eugeni d'Ors i fou un dels fundadors de la Societat catalana de Filosofia (1923). Dirigí la revista «La Paraula Cristiana» iniciada per Carles Cardó (1925). El 1929 fundà el diari catòlic «El Matí» i en fou director fins al 1934, any en què fundà amb Joan Rebull i Ignasi Mallol el Taller-escola d'art de Tarragona. Exiliat el 1939, fou professor de literatura i filosofia a la universitat de Popayán (Colòmbia), i després al liceo Benalcázar, de Cali. De retorn de l'exili visqué a Banyoles des del 1965 fins al 1972, any de la seva mort.

Fou en aquesta etapa de la seva vida que alguns gironins tingueren l'oportunitat de conèixer-lo i de mantenir-hi un tracte sovintejat. D'aquí les anècdotes i els fets viscuts amb què tant Joan Carreras com Modest Prats amenitzaren les seves conferències. Pel que en sabem, Joan Carreras ha rebut l'encàrrec per part de la família de retrobar els papers no publicats i d'aplegar la correspondència dispersa. És de desitjar que algun dia es publiquin tots els papers que encara resten inèdits. Les obres que coneixem són: *Poetes i crítics* (1925), *Les cent millors poesies de la llengua catalana* (1925), *Amics i terra amiga* (1932), *En el llindar de la filosofia* (1960), *Eugeni d'Ors, etapa barcelonina* (1965), *Estudis i lectures* (1965), *Del retorn a casa* (1971), i un bon nombre d'articles sobre filosofia, sociologia i literatura. Una obra important, escrita en un estil elegant i diàfan. L'obra i el pensament de Josep Maria Capdevila varen influir molt —ens diu Serrahima— en el moviment de renovació cristiana. En aquest sentit cal considerar-lo company de viatge del doctor Carles Cardó, sens dubte un dels principals promotors a Catalunya dels moviments d'avantguarda cristiana, tant en l'aspecte bíblic com en el social i litúrgic.

No es pot parlar de Capdevila sense fer referència a Cardó, encara que només fos per la influència que un i altre varen exercir a través de les pàgines de «La Paraula

cristiana». Junts configuren un front comú, encara que els seus itineraris espirituals són diferents. Cardó és considerat en bona part hereu espiritual de Torras i Bages, i fins de Balmes. Apologista de gran volada, va participar —ens diu Albert Manent— dels ideals de cristiandat cultural propis de la seva generació. A partir de 1932, però, admeté el caràcter minoritari del cristianisme i condemnà les solucions de força. Des de l'exili, a Fribourg, defensà l'actitud del cardenal Vidal i Barraquer, que propugnava una sortida negociada de la guerra civil.

A la sortida de l'acte d'homenatge a Josep Maria Capdevila, vàrem tenir l'oportunitat d'entretenir-nos davant d'una exposició de llibres. I bé: els llibres de Josep Maria Capdevila i de Carles Cardó es feien costat. Anaven de bracet.

No em sé estar de transcriure el deliciós retrat literari que ens ha deixat Maurici Serrahima en el seu magnífic assaig biogràfic sobre Josep Maria Capdevila: *«Sense ser baix, tampoc no era alt. Proporcionat tot ell, i amb un rostre regular, afinat, ben construït. El front espaiós, els cabells foscos, tallats curts i pentinats amb clenxa, i els ulls d'un color més aviat clar. L'aire de naturalitat accentuava un punt de distinció. Qualsevol emoció li posava un estremiment en els narius i en les celles, fines i ben dibuixades; així i tot, els llavis, prims i closos, es mantenien tensos i immòbils, fins que hi apa-*

reixia un somriure lleu. De vegades —no ho vaig saber fins més endavant— era pertorbat per una indignació sobtada, terrible; el rostre se li crispava, i el canvi en l'expressió feia entendre la violència de la tempestat interna: les orelles se li envermellien, la boca i les celles se li endurien i els ulls miraven amb una fixesa insòlita. Però ni tan sols en aquells moments no alçava el to de veu, ni, fora cloure els punys, no accentuava els gestos de les mans. En la conversa normal gesticulava poc, i solia parlar a mitja veu i en termes precisos, de vegades una mica insinuants i adreçats sempre i molt expressivament, com ho solen ser els del bon pedagog, a l'interlocutor».

Aquest és l'home —home de Déu i d'Església, talla de roure— a qui vàrem dedicar un sentit homenatge a l'aula Damià Estela del seminari de Girona. El millor homenatge, però, és llegir la seva obra i meditar-la. Fer nostres les seves conviccions.

Les cartes del bisbe

Cada any, quan arriba Nadal, els capellans gironins rebem una carta del bisbe Jaume Camprodon. Se m'acut que aquestes cartes juntes dibuixen —potser millor que altres escrits— el veritable perfil pastoral del bisbe. Per regla general els seus escrits (vegi's per exemple el full parroquial de cada set-

mana) ja solen ser d'un to planer, a l'abast de tothom, adreçats sobretot a la gent senzilla, al «poble del parenostre», per emprar una expressió que ell mateix ha encunyat, però penso que, en aquestes cartes adreçades als seus capellans, encara és més ell. L'estil es torna més intimista, més confidencial. I les inquietuds de fons esdevenen més transparents. Jutgeu, sinó, vosaltres mateixos per aquest fragment de la carta del darrer Nadal:

«Benvolguts mossens: Pau i bé. La present lletra és ja la que fa vint que us trameto en ocasió de les festes nadalenques. Vol dir que ens coneixem i ens estimem, embarcats com estem en la mateixa nau, l'únic patró de la qual és el Senyor i nosaltres el seu signe sacramental. Durant els anys que estic a la diòcesi m'ha tocat assistir a més exèquies que ordenacions. Vol dir que la fesomia del presbiteri ha canviat, i ha de canviar encara en el futur pròxim. Tanmateix, si no podem amagar que el canvi és font de sofriment, tampoc no podem negar que és portador d'esperança, en la mesura de la nostra fidelitat a la comanda rebuda. No dubteu que Déu parla a través de la nova situació. Vers on vol conduir la seva Església? Aquí està la qüestió. Cal tenir els ulls oberts als senyals del Regne que van apareixent a l'entorn, i decisió i mà dreta per ajudar-los a créixer».

Més endavant la carta parla de

l'Exhortació Apostòlica «Pastores dabo vobis», i ens recomana que no la desem al calaix, sinó que la llegim atentament: «*es tracta de la formació permanent*», i subratlla les dues paraules.

Finalment, a títol de recordatori, fa esment de tot allò que vol que no perdem de vista: el concili provincial, el nou catecisme, la remodelació dels arxiprestats, el seminari i la pastoral vocacional. Abans d'acomiar-se ens ofereix el seu domicili, la nova residència episcopal que ha estrenat fa un parell de mesos, i ens diu: «És a casa vostra. Hi sereu benvinguts». I com si volgués rubricar l'autenticitat dels sentiments que afloren al llarg de tota la carta, la signa a mà: Jaume Camprodon, bisbe de Girona.

La família avui

Notícies com el segrest d'una mare de família a Olot o la desaparició de tres nenes al País valencià, o la tràgica mort de dos germanets en una casa de sant Vicenç de Castellet suggereixen la necessitat d'obrir un ampli debat sobre la família avui. Ens conviden a considerar detingudament les moltes tensions i els múltiples atzars a què viu sotmesa, avui, la família. Des d'una perspectiva cristiana, la pregunta que ens crema els llavis és si la família avui té prou bagatge cristià, està prou preparada per a fer front a les adversitats que la

vida actual –vulgues que no– ens acaba imposant.

La pastoral familiar, ¿té en compte aquests aspectes desagradables, però inevitables, de la vida o bé tendeix a ignorar-los? Preocupa la indefensió moral en què viuen moltes famílies avui. Potser per això cal considerar un encert que el tema escollit per la Delegació episcopal d'apostolat seglar, per tal de treballar-hi tot l'any, sigui «la família avui».

El 8 de novembre ja es va celebrar a la casa d'espiritualitat de Banyoles una jornada de reflexió sobre la família. Ara toca el torn als qui treballen en la pastoral de joventut. El tema a debat és «la relació fills-pares, pares-fills». Parlaran Salvador Clarós i Josep A. Vidal. Aquest és un brau que cal agafar per les banyes. Esperem que el debat sigui prou ampli i que s'hi toquin tots els registres. Són moltes les famílies que viuen el trauma de tenir un fill o una filla addicta a les drogues. Són moltes les famílies que passen per circumstàncies difícils. Avui –potser més que mai– aquestes famílies necessiten el nostre ajut. Però el nostre ajut no els servirà de gaire si no aconseguim bregar-nos en els problemes específics d'avui.

Jaume Reixach

LLEIDA

Ha mort Maria Rúbies

Començo aquesta crònica tot just acabat l'enterrament de Maria Rúbies. Mai no havia vist tanta gent a la nostra catedral, tot i l'hora intempestiva de dos quarts de quatre de la tarda d'un dia feiner. La catedral era plena de gom a gom. Hi havia molts polítics de Lleida i de fora de Lleida –la Maria ha estat una figura política catalana indiscutible en la represa democràtica del nostre país–; hi havia molts mestres –la Maria ha estat peça clau en la consolidació d'aquesta institució docent–; hi havia, fins i tot, molts orfeons, aplegats sense que ningú els convoqués, ocupant completament el cor dels canonges; hi havia gent, molta gent, que havien conegut la Maria i volien dir-li adéu.

Els polítics han capitalitzat –no hi ha mala intenció en aquesta paraula– el traspàs de Maria Rúbies. La seva presència oficial, en els bancs reservats a les autoritats, ha estat nombrosa i variada, amb representació de tots els partits. També hi ha hagut polítics que han assistit a l'acte barrejats entre el poble. Miquel Roca, per posar un exemple, ha estat dret durant tota la cerimònia, recolzat en una columna. També els diaris locals han publicat articles de lloança, signats per polítics de diferents partits. Tots ells han coincidit a remarcar l'honestedat i la coherèn-

cia moral de Maria Rúbies. Jo he anat pensant durant el funeral -una cerimònia llarga d'església dóna per a molt- i he fet les meves reflexions, més o menys ortodoxes.

Una primera reflexió: si és veritat que la Maria era una persona tan valuosa, tan dinàmica, tan honesta i tan coherent -que ho era sens dubte-, ¿com és que s'havia apartat de la política activa i no militava, en el moment de la seva mort, en cap partit? No es tracta ara de fer un seguit del seu històric polític i de les situacions conflictives que la van empènyer a donar-se de baixa de tot, perquè els diaris n'han parlat prou. Es tracta només de plantejar una pregunta: ¿és que tal vegada les persones honestes i coherents no s'hi troben bé en la tasca política immediata i han d'abandonar-la si volen ser fidels als seus principis i convenciments? Es només una pregunta...

La segona reflexió s'ha encaminat en una altra direcció. Tothom ha reivindicat la figura de la Maria com a seva. Tanmateix som molts els qui sabem que la seva força interior procedia de la vivència profunda de la fe cristiana. Una fe que havia conreat des de petita i que la va dur al compromís temporal, en la línia més genuïna del Vaticà II. Malauradament, encara hi ha molts catòlics que només entenen el compromís cristià quan aquest es realitza en l'àmbit intraclesial -catequesi, visita als malalts, i altres- i no admeten, al-

menys en la pràctica, que hi hagi un altre tipus de compromís, igualment cristià, però cap a fora de l'Església, i en concret en la tasca política. Conec polítics que ho són en virtut del seu compromís creient, i que se senten dolguts quan uns altres creients diuen d'ells «els hem perdut», perquè no van a la reunió de les mares catequistes de la parròquia o no treballen en el grup de Càritas.

I encara una tercera reflexió: Maria Rúbies ha estat reivindicada com a pròpia per tothom. Per tothom menys pels cristians. ¿Signe de deixadesa o desinterès? No ho crec. Més aviat constatació que la comunitat cristiana no té necessitat de reivindicar ningú ni de col·locar-se cap medalla perquè el servei a la societat és -ha de ser- normal en el nostre plantejament de vida.

Maria Rúbies era ex-diputada, ex-senadora i no sé quants *ex* més. Segurament que el temps de la seva dedicació política havia tingut secretària, despatx amb moqueta, cotxe oficial i fax. Però va acabar la seva vida aquí a la terra, essent Delegada diocesana d'ensenyament, amb nomenament episcopal i tot. La darrera vegada que la vaig veure va ser a la cúria episcopal de Lleida, compartint despatx amb altres delegats diocesans, en una senzilla taula i amb una senzilla màquina d'escriure. Tanmateix la seva il·lusió i el seu entusiasme en la responsabilitat que el bisbe li havia encomanat eren ben visibles

i, fins i tot, encomanadissos. Deu ser que la grandesa de les persones no es mesura pels signes externs sinó per la força del seu esperit.

L'IREL

No busqueu la paraula al diccionari, que no la trobareu. IREL són les sigles que responen a l'Institut de Recerca i Estudi de Lleida, que ha estat erigit recentment a la nostra diòcesi, i que substitueix, però també continua, l'antiga Escola diocesana de teologia. Un equip de persones noves, amb inquietuds igualment noves, hi són al front. El seu objectiu és —m'ha semblat entendre— el diàleg entre la fe i la cultura, amb especial preocupació pel món universitari. S'han organitzat cicles de conferències i n'hi uns altres en perspectiva. De moment l'assistència ha estat nombrosa i segur que tots els cristians de Lleida ens n'alegrem.

Tanmateix m'atreveixo a exposar un recel —petit, certament— que tinc referit a algunes persones que assisteixen a aquest tipus de conferències. Són aquelles que, en un hipotètic document d'identitat i en l'apartat de la professió, podrien posar-hi: «les seves conferències». Em sembla que sempre són les mateixes, a tot arreu. No voldria que s'enfadessin pel que diré, però de vegades tinc la impressió que alguns cristians limiten la seva vida cristiana a «formar-se». Sempre s'estan formant i, pel que sembla,

mai no acaben d'estar formats del tot, raó per la qual —suposo— no acaben de comprometre's en una tasca d'inserció en les institucions socials, tot acceptant-hi càrrecs de responsabilitat, si s'escau. No vaig en contra de la formació permanent, que em sembla necessària. Només dic que una formació que no duu a l'acció pot convertir-se en un narcisisme estèril, com el d'aquella figuera que fou maleïda per Jesús.

La indicció del concili provincial

El primer diumenge d'advent, en la celebració eucarística en què vaig participar, el mossèn va anunciar-nos la lectura d'un document important i els fidels cristians ens vam sentir encuriosits, ja que la cosa semblava solemne: «Indicció del Concili Provincial...» van ser les primeres paraules. Ho havia entès bé? Sí, perquè l'església en qüestió gaudeix d'un bon servei de megafonia, cosa que no és corrent en la majoria de temples. Indicció.. Aquesta paraula, si més no a Lleida, és la que vulgarment s'usa per a significar el mot *injecció* que, com tots sabem, té molt a veure amb els antics practicants, avui anomenats «auxiliars tècnics sanitaris». També en un sentit figurat parlem d'una injecció d'ànim quan es vol contrarestar una situació aflebirda i pessimista. ¿Què voldria indicar en aquest cas la paraula

indicció? Un cop a casa, vaig consultar el Pompeu Fabra. *Indicció: declaració; convocació, a una junta sinodal, conciliar.* El mot havia estat emprat de forma correcta, sense cap dubte. Però estic convençut que el noranta-nou per cent dels que l'havien escoltat no l'havien entès en el seu sentit genuí, en ser una paraula desacostumada. Segurament la van confondre amb *injecció* i més d'un es va fer un bon embolic, mentre uns altres es van recordar de la darrera vegada que els havien punxat per tal de tallar un refredat persistent.

Ara parlant seriosament: tant de bo el concili sigui una veritable injecció d'ànim, perquè em sembla que el necessitem. De moment, però, d'injecció, res de res. Ni tan sols els capellans en saben gran cosa, pel que he pogut copsar. ¿Que potser és per allò que «las cosas de palacio...»? ¿O tal vegada ha nascut mort, aquest concili? Ep, no us esvereu! Jo no sóc del ram de la clerecia i no estic posat en cap instància de decisió. No faig altra cosa que exposar en veu alta una impressió que tinc, segurament per deformació professional, ja que els laics estem acostumats a anar per feina i en aquest tema no veiem que se'n faci. I si se'n fa, no n'estem assabentats. Des del món laical, m'atreveixo a demanar no només que es treballi i que se'ns informi, sinó també que hi puguem participar plenament. I tot això aviat. Alguns diuen que el temps ho arregla tot, i en molts ca-

sos és veritat. El temps perdut, però, no arregla gran cosa, més aviat ho espatlla tot. I, per favor, —m'adreço als responsables amb tot el respecte— no tingueu por ni desconfieu de nosaltres, els laics, ni dels capellans, ni de ningú. Que tots estimem l'Església i la sentim molt nostra. I ens doldria molt que el concili no fos una injecció i es quedés en una simple indicció.

Joaquim Colell

MENORCA

Vida Creixent

Amb la idea d'anar implantant a Menorca grups del moviment «Vida Creixent» per a gent gran, s'organitzà un curset d'animadors a finals del 1992 a Ciutadella i a Maó. Mateu Seguí, metge jubilat, ens digué que es va interessar per aquest moviment, mogut per la invitació de Cristòfol Vidal, rector de la parròquia del Carme de Maó, a participar en la reunió dels grups de Catalunya, juntament amb el canonge Michel Casasnoves i Marissa Riudavets, mestra jublada. Després de la reunió, està convençut de la seva utilitat per a la societat i per a l'Església i del profit que en poden treure els seus membres. No es tracta de crear una associació més o un club, sinó d'engrescar la gent gran perquè

ompli la seva vida participant en els que ja existeixen al seu voltant. Si el consiliari del moviment és el meu amic Cristòfol Vidal, segur que el farà créixer. Els preveres i molts seglars de Menorca creiem que en Tòfol és l'únic que aconseguix el que no podem aconseguir els altres. Té una voluntat fonamentada sobre roca.

Obres i trencs

L'Església del sant Crist de Ciutadella va tornar obrir les portes als fidels, després d'haver estat tancada a causa de les obres de restauració. Joan Florit membre de la junta diocesana de la «Frater» dirigia una carta al bisbe en el diari de Menorca i en el full dominical dient: *«Han restaurat bellament l'església del sant Crist de Ciutadella. L'han enrajolada de bell nou i per tal motiu hi vàiem la gran oportunitat de fer una rampa a la part mitgera. Ho diguérem al vicari general, al sacerdot encarregat, als dos arquitectes, al mestre d'obres, al fuster, tots contestaren que farien tot el possible. Han acabat les obres, la rampa no s'ha fet i un dels dos arquitectes ens respongué que no seria estètic. ¿L'estètica està per damunt dels drets del minusvàlid a accedir a qualsevol lloc? Ens consta per l'experiència que hi ha parròquies i llocs de culte que ja tenen rampes. Per a ells l'estètica no és primer que els drets dels discapaci-*

tats. Atentament». No sé si el bisbe ha respost o no particularment aquesta carta pública. En públic no ho ha fet. Joan Florit, ho creiem molts, duu entre mans una bona lluita.

Enric Enrich, rector de sant Antoni de Fornells, em telefonava per dir-me tot angoixat que la seva parròquia ha hagut de ser apuntalada davant l'amenaça que suposen els trencs apareguts a la volta, descoberts per uns arquitectes que havien acudit per visitar la rectoria. Aquest fet s'afegeix als quarçons del sostre de la casa rectoral. L'església de Fornells va ser construïda l'any 1783. També han començat obres de restauració, subvencionades per la comunitat autònoma, a l'església de Lluçmaçanes. El campanar va caure a causa d'un temporal.

Algunes de les nostres esglésies cauen o els feren els llamps, tenen quarçons. Som una vella tradició, arrelada de fa molts segles. No ho tindrà fàcil per conèixer-nos i connectar amb nosaltres aquell que es vol fer amb l'ànima de la nostra història, de la nostra identitat, sense tastar la saba de la nostra vida, sense remar, com a germà entre nosaltres, els remes propis d'una nau que s'ha mantingut ferma a través de temporals i bonances. I gràcies a Déu, i a pesar de tot, som una tradició viva! Ho proclamàvem l'any 1987 amb motiu dels 700 anys de la cristianització de la nostra estimada roqueta. Les nostres esglésies a poc a poc són res-

taurades. El culte segueix i la nostra vida de creients continua animada i compromesa enmig de la gent. L'experiència de fe viscuda colze a colze ben a prop de tots és una gràcia de Déu.

La comunitat de Bellver vell

Al terme d'Alaior, pel camí de Cotaina, el lloc de Bellver vell és, de deu anys ençà, escenari d'un esforçat intent de vida comunitària «alternativa». Actualment hi viuen unes persones de diferents procedències. Carles i Marga, que tenen tres filletes, i Pau i Carmina, amb dues filletes i un fill, són els responsables de la vida comunitària, que fonamenten sobre tres pilars: la pregària, la feina i l'acollida de tothom. La pregària és el fonament de la seva vida comunitària. Els fa petits davant Déu i els fa reconciliar-se els uns amb els altres. Com els monestirs segueixen la litúrgia de les hores en tres moments: matí, migdia i vespre: així entren en l'ànima de l'Església. Els responsables han begut a les fonts de Taizé, Montserrat, el Mas Blanc, Lyon de Juda (actualment Bienhereux). Fan feina per procurar-se la subsistència i no per a fer doblers. Viuen molt justament i amb senzillesa, durant l'hivern el pa i formatge, durant l'estiu l'horta. Ara que són tants reben ajuda de Càritas. No compren roba ni sabates des de fa deu anys. No tenen tele ni telèfon, ni en volen.

Han construït una capella que ha estat consagrada aquest 12 de febrer i que volen que sigui un espai de pregària per a tots els qui hi vulguin anar. Acullen qualsevol que toca a la seva porta, però aquest ha d'escollir també la comunitat. També hi pot anar un alcohòlic o un drogaddicte, però amb la condició que es vulguin curar. Aquests no hi poden estar més d'un any, a no ser que vulguin pertànyer a la comunitat. La majoria vénen de fora de l'illa. Hi ha catalans i castellans, alemanys, anglesos, suïssos i francesos. De Menorca són tan sols quatre, sense comptar els petits. Unes seixanta persones han col·laborat en la construcció de la capella. Carles i Marga, en una entrevista al full dominical, es posen a disposició de tota l'Església i demanen que preguem per ells.

Per a mi anar a Bellver és tastar el gust de la radicalitat evangèlica, de la senzillesa, de la veritat que hi ha en la humilitat i en una vida de cor obert als altres. Posat enmig de la comunitat, et sobren les paraules. En tens prou amb el que veus i vius.

El nou catecisme

Ha fet xerrar molt, el nou catecisme. ¿Serà un «boom» passatger o influirà d'una forma positiva en la maduració de la fe dels catòlics? Hi ha capellans que no l'han volgut comprar per no afavorir,

diuen, aquest sensacionalisme, tot i que estan disposats a llegir-lo, i n'hi ha també que creuen que no l'han de llegir. Segons ells, s'ha de recordar i ens hem d'apuntar a l'esperit del papa Pau VI, quan deia que el catecisme d'aquest nou temps és el concili Vaticà II. El vicari general, Sebastià Taltavull, va presentar el nou catecisme els darrers dies de l'any 1992 a Ciutadella i a Maó. Ho va fer manifestant que era el fruit madur del concili i com a sotmès a evolució segons els signes dels temps. Seria fer-ne un mal ús, va assenyalar, no acceptar-lo com un fet dins l'Església. No veia vàlid desacreditar-lo per principi, ni fer-ne l'única i definitiva paraula de l'Església. També, quan escric aquesta crònica, està anunciada una conferència sobre el nou catecisme del mateix bisbe Francesc Xavier Ciuraneta, a Ciutadella.

A tots ens sembla molt positiu que el nou catecisme sigui motiu de presentació per part de les nostres autoritats eclesiàstiques. El que passa és que alguns capellans hagueren volgut que s'hagués presentat primer, i amb un diàleg ben obert, als responsables directes de la pastoral diocesana. I és que sobre el nou catecisme s'han dit i escrit moltes coses per part de persones que estimen i viuen del tot compromeses en el cor de l'Església. A molts ens ha arribat, per exemple, l'article fet a *La Vanguardia* pel nostre amic i teòleg Josep Maria Rovira Beloso, l'anà-

lisi feta en el mateix diari per Ricard Carles, Sebastià Bardolet, Josep Aldazábal, Gaspar Mora, Josep Maria Aragonès, Joan Guiteras, Teresa Llach, així com l'entrevista feta a Pere Casaldàliga. I a més tots coneixem altres opinions ben documentades i autoritzades. A Menorca som amants del diàleg obert i franc. No ens entra fàcilment el peu a la sabata si no tenim l'oportunitat d'un bon calçador.

Immigrants i refugiats

Entre nosaltres la població marroquina és flotant. Actualment n'hi ha un centenar, quasi tots resideixen a Alaior, Maó i Mercadal. Treballen a l'agricultura i a la construcció. Càritas parroquial ha dut a terme tot un munt d'accions: servei de menjar, vestir i mobles, recerca de feina, tràmit de documents i serveis administratius, escola d'adults amb un professor marroquí, gestions per a trobar-los un lloc de pregària.

Catorze dels vint-i-un refugiats bosnis que han arribat el desembre passat resideixen en una casa del carrer Fontanillas, d'Es Castell. Són cinc famílies integrades per sis dones i els seus fills. Les altres dues famílies també viuen a Es Castell. Els fills, la majoria dels quals a l'arribada patien problemes d'anèmia, assisteixen al col·legi de la Salle, de Maó. La intenció dels adults és aprendre castellà, —diàriament en reben una hora de classe—, poder trobar feina a

Menorca i poder quedar-se. Però avui no és gens fàcil. Ja hi comença haver molts menorquins que pateixen l'atur a causa del tancament d'algunes empreses. Però d'açò ja en parlarem un altre dia.

I més coses...

El recés d'advent dirigit als capellans pel bisbe auxiliar de Barcelona, Joan Carrera, la manifestació contra la modificació de la LEN (lleï d'espais naturals), que va reunir unes quatre-mil persones de tots els pobles de l'illa, un curset de preparació al matrimoni, unes jornades parroquials sobre la família, una xerrada als capellans sobre la importància de l'escola de religió feta per Maria-Dolors Amat, i tantes coses. Tantes i tan poques i senzilles: amor, bona voluntat, entrega i solidaritat en tot el que feim i perdó i reconciliació per part de molts, tot aprenent a ser i a viure com a germans.

J. Bosco Faner

SOLSONA

No faré una ressenya cronològica a l'estil tradicional, primer perquè només som a mig curs, segon perquè no dispo de temps. Em cenyiré a comentar tres o quatre punts més o menys d'actualitat.

Una tradició singular

És la festa de santa Cecília. Té lloc cada any el dia de la santa, 22 de novembre.

La broma va començar poc després de la guerra civil (1943 o 44). Una colla de capellans, molt amics entre ells i dels més il·lustres que hagi dont mai la nostra feixa (Ricard Penina, Agustí Serra, Jaume Freixa, Josep Bover, etc.), músics com eren, van començar a trobar-se. Superant el tràngol que havien sofert durant la guerra incivil dels tres anys, supervivents de la catàstrofe, devien sentir la necessitat de retrobar-se, però sentien sobretot la necessitat de promoure el cant litúrgic. La majoria d'ells havien participat activament, il·lusionadament, en el I congrés litúrgic de Montserrat (1915) i havien promogut a tot arreu per on passaven el cant coral i el popular, especialment el cant gregorià. Per exemple: mossèn Ricard Penina (que de capellà exercí més que res a Barcelona, excel·lint en l'educació de la joventut en els Lluïsos de Gràcia, en la Federació de joves cristians, Virtèlia), ja de seminarista dirigia amb competència la capella de música del seminari de Solsona. Mossèn Jaume Freixa, quan era beneficiat de Berga, va dirigir l'Orfeó Berguedà i, un cop rector de Mojal (prop de Navàs), ja va posar l'altar major de cara al poble, estant com estava al cas dels corrents litúrgics francesos. Devia ser per allà els anys 46-47 i vull suposar, perdo-

neu-me la gosadia, que el de Mojal, tot i la seva modèstia, deu haver estat el primer altar de cara al poble que es va construir a Catalunya, avançant-se al Vaticà II. Bé prou que li va costar al bisbe Tarancon d'acceptar tal reforma, però es va trobar amb el fet consumat, que deu ser, encara avui, l'única manera de fer progressar una mica, de mica en mica, la nostra Església.

Bé, doncs, aquell estol de clergues va començar d'aplegar-se: celebraven la missa amb tota la dignitat musical possible, feien una vetllada literàrio-musical (més musical que literària) i després dinaven, amb un bon havà com a final de festa. No n'estic segur, però em penso que es van citar per primer cop a Mojal, la parròquia de mossèn Jaume Freixa, però ja de seguida es van traslladar a Casserres, d'on era rector mossèn Agustí Serra, un capellà molt culte que cada mes baixava a Barcelona a proveir-se de l'últim llibre interessant publicat i tenia un cor de noies (només noies, és clar!) que cantava gregorià angèlicament. I de Casserres la trobada anual ja no se'n mouria mai més fins molts anys després. Des del primer moment va acompanyar-los el quartet «Orpheus» de Barcelona, amb el Gaietà Renom fent de gall diví. Ben aviat també tot d'altres capellans varen donar-se per convidats a la festa. Jo mateix m'hi vaig adherir així que vaig poder. Hi feia un fred! És el primer record que en conservo. Al local públic on es

feia la vetllada no hi devia haver estufa o s'hi n'hi havia no devia tirar gaire. Però la joia festiva suplia totes les deficiències i el bon dinar a la fonda Alsina les acabava d'anul·lar. Mort mossèn Agustí Serra (1965), la diada va continuar celebrant-se a Casserres durant dos o tres anys, si més no per inèrcia. Llavors va ser quan una colla de folls (com sempre) en vàrem prendre el relleu i el primer que se'ns va ocórrer fou de fer-la itinerant. I així ha estat i és fins al dia d'avui. L'any passat (és aquí on volia arribar després d'aquesta introducció «tan breu») va tenir lloc a Balsareny el dilluns 23 de novembre i enguany es convocarà, si Déu vol, a Vilanova de Bellpuig el dilluns 22.

Jo diria que es manté fidel, ben fidel, als seus orígens: amistat i cultiu del cant religiós. Només que amb els anys potser s'hi han anat afegint motivacions o justificacions especials segons bufaven els vents eclesiàstics: al costat dels valors musicals s'han anat accentuant els literaris i els artístics en general; en temps de desorientació litúrgica ha mantingut el bon gust pel cant gregorià i el millor cant religiós popular de casa nostra; s'ha obert a d'altres bisbats, com els de Vic i Tarragona, dels quals ja fa anys que hi assisteixen alguns representants atrets per l'amistat; ha donat peu a manifestacions musicals i artístiques de les diverses parròquies visitades, etc. Ha sigut sempre una reunió

heterodoxa, és a dir lliure, no manada però fidel i constant, que sol aplegar una quarentena llarga de capellans, més algun seglar i alguna majordona. El bisbe Miquel se la mirava amb més o menys simpatia i un any a Cervera hi va treure el cap a l'hora de les postres entre tímid i complagut. L'actual bisbe Antoni ens l'ha beneïda de ple (ja no fóra solsoní!), assistint-hi com un cecilià més, deixant i tot, quan s'ha escaigut, la «Conferència episcopal espanyola», per tal de no faltar-hi. Ja veureu, primer és l'obligació que la devoció. Quan tindrem la nostra de Conferència, ja en parlarem. En resum: si voleu assistir a la nostra festa tradicional de santa Cecília, ja ho sabeu, les portes són ben obertes. I perdoneu aquesta ressenya històrica que en principi no volia sinó servir d'introducció informativa. En tot cas, el qui us podria furnir una veritable història escrita en simpàtics rodolins és mossèn Francesc Bajona, conegut entre nosaltres pel «Vetus Teus»: fa gairebé cinquanta anys que hi assisteix i n'escriu la crònica que amaneix de manera insubstituïble les postres del dinar.

El Ton de l'Ateneu se'ns ha tornat republicà i independentista

El nostre bisbe Antoni Deig va a tot arreu on el demanin i el demani qui el demani, siguin «àngels» o dimonis. Entre final de no-

vembre i mitjan desembre va donar tres conferències fora bisbat: una a Manresa sobre el bisbe Pere Casaldàliga, proclamat premi d'Òmnium cultural de la capital del Bages, una altra a Vic, convidat pel grup Art-Associació amics del Pessebre, sobre «Nadal i Lurdes» i una altra a la seu barcelonina d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) sobre *La necessària independència de l'Església catalana*. Aquesta darrera, pronunciada el 15 de desembre, va ser naturalment la que va tenir més ressonància informativa, tanta que un periodista barceloní se n'escandalitzava i tot, a l'estil dels vells fariseus i mestres de la llei. Anar a la seu d'ERC era per al periodista ficar-se al cau del llop, al mateix infern. On anirem a parar? El bisbe havia transgredit les normes de conducta més elementals, començant per les eclesiàstiques. On s'és vist això de de ficar-se en el terreny d'un altre bisbe sense permís? On s'és vist això de de casar-se amb un partit polític, oi més, amb un partit republicà, que a més es declara independentista? Mare de Déu, quants i quins pecats! Què hi deu dir sobre tot això el nou catecisme? L'autodefensa del Ton de l'Ateneu, aquell bar de Navàs que era seu clàssica de les dretes d'abans de la guerra, fou ben senzilla: vaig, si puc, a tot arreu on m'inviten. Per altra banda el tema de la susdita xerrada era més o menys el mateix de la tan sonada lliçó donada l'any 1991 a la uni-

versitat d'estiu de Prada de Conflent sobre una hipotètica, jurídicament possible i pastoralment necessària, Conferència episcopal catalana, que els nostres jerarques consideren de moment «inviabile» en contra de molts i molts fidels i de la immensa majoria de preveres que la considerem no sols necessària, sinó cada dia més urgent. Crec que la naturalitat, la llibertat i la valentia del nostre bisbe Antoni són molt de celebrar i d'agrair, ni que personalment a ell, a la llarga, li puguin costar cares. Algú o altre s'ha d'arriscar salvant ara i aquí la credibilitat de la nostra Església tan qüestionada per tanta gent de dins i de fora. No?

Full 400

Dels quatre-cents anys a celebrar de l'erecció del nostre bisbat de Solsona ja us en vaig fer cinc cèntims en la meva crònica anterior. Allò era com un preanunci. Ara puc comunicar-vos que amb l'anunci oficial que se'n féu a totes les parròquies el proppassat dia 3 de gener, ja no podem tornar enrera, ja estem embarcats. S'ha aixecat el teló i el programa ha començat. De moment ha vist la llum un butlletí informatiu titulat «Full 400», que sortirà, si Déu vol, cada primer diumenge de mes, com a suplement o complement del «Full diocesà». Sembla que ha estat ben rebut, breu, amè i variat de contingut com és. Consta

de quatre pàgines i se'n tiren 11.000 exemplars. Aquest no és pas l'únic projecte que hi havia, se n'estan realitzant d'altres, a part del cartell i del logotip que ja són al carrer: un opuscle o llibret de gran difusió «El bisbat de Solsona: què és i què vol ser», un audiovisual, un vídeo, un mapa, un episcopologi, un llibre amb tots els goigs marians solsonins i un casset que en recull alguns, un himne, una exposició d'ex-vots, conferències, concerts, etc. Això com a ajuda i complement dels actes organitzats per les diverses delegacions i comissions. Es pretén que la celebració tingui un caràcter eminentment pastoral, inspirat en el document programàtic «Reconversió missionera» i en la pastoral «Solsona, una Església jove». Si voleu participar-hi d'alguna manera acudiu al gran aplec que tindrà lloc el dia 1 d'agost a la tarda, data coincident amb l'històric 1 d'agost de 1593. Reserveu-vos-la des d'ara en la vostra agenda. A mitjan setembre, en l'escaiença d'aquest nostre quart centenari, també se celebrarà un magne Congrès d'història eclesiàstica. De manera que de motius per arribar-vos fins al melic del món no us en faltaran. I nosaltres contents.

Manifest

Datat el 4 de gener acaba de veure la llum un document titulat «Les crisis econòmiques i socials

a les comarques del bisbat de Solsona». Més que un document en el sentit doctrinal o magistral de la paraula, o que un manifest en el sentit democràtic de denúncia social, és una senzilla però sincera reflexió sobre la múltiple crisi econòmica que sofreixen les nostres parcel·les, i les seves greus repercussions socials i morals: la mineria, el tèxtil, l'agricultura i el petit comerç. El nostre petit món solsoní s'havia anat convertint en un desert i ara amenaça de convertir-se en un cementiri. La reflexió que deia, l'han elaborada el Consell del presbiteri i el Consell diocesà de pastoral, «fidels al esperit del concili Vaticà II, que diu que l'Església comparteix els goigs i esperances, les tristeses i engoixes dels homes d'avui, especialment dels pobres i afligits». No es tracta de donar lliçons a ningú ni de parlar «ex cathedra» sinó de cridar l'atenció de la gent i de les institucions sobre el particular i d'ajudar a reflexionar. Sovint val més callar, però de vegades s'ha de parlar, sempre amb humilitat. I sofrir amb els qui sofreixen tot animant-los a vèncer les dificultats. «Volem ser al costat dels més afectats per la crisi (joves, aturats...), fer camí amb ells i descobrir amb ells que el Regne de Déu també inclou l'esforç pel treball, per la justícia i per la solidaritat». I tant! L'escrit en qüestió, sobri, moderat, gens pretensions, però digne, seriós, profund, ha sigut editat, de moment, com una separata, però sortirà al

butlletí «Església de Solsona» de gener-febrer i pròximament al full diocesà. En aquesta mateixa línia, potser cal recordar-ho, l'arxipresbat de Navàs va publicar l'estiu passat un manifest semblant, per bé que més breu i circumstancial, «En aquesta hora trista», dedicat especialment a la crisi tèxtil. N'ha resultat com un precedent.

Per acabar

Se m'acudeixen, abans d'acabar, tres o quatre notícies més que avui son actuals, actualíssimes, i que demà, o quan sigui que el sotassignant gargotegi la pròxima crònica, ja no ho serien. Son les següents: El bisbe, en contra del que havia previst, ha decidit de posposar la visita pastoral per a l'any vinent a causa del quart centenari que ja li donarà prou feina. Mossèn Jaume Amorós, sacerdot jove i amic dels joves, conegut com a consiliari d'Hora-3 i responsable actualment de la petita impremta del bisbat, fill d'impressor com és, va sofrir abans de Nadal un greu accident de cotxe del qual s'està refent, gràcies a Déu, al Centre hospitalari de Manresa. Si voleu adquirir «Antologia queraltina», la trobareu a les llibreries del ram, de cert a l'Ona de Barcelona. Es tracta d'un llibre, millor dit, dos en un, que conté una espènerosa selecció de textos en vers, en prosa i populars escollits d'entre el que s'ha escrit sobre Queralt,

el santuari nacional dels berguedans, des del segle XII fins als nostres dies. Val la pena, creieu-ho. I no ho dic perquè jo hi tingui alguna cosa a veure-hi, sinó perquè és veritat. Els folls també fan bitlles de vegades. Encara que de caganers ho siguem tots, Ballarín dixit, el «caganer de l'any». De quin any?

Viver i Serrateix (Bergadà), 13 gener 1993.

Climent Forner

TARRAGONA

Permeteu-me que avui, en comptes de parlar del concili provincial, tal com us havia anunciat, m'ocupi d'un altre fet que també afecta l'Església de Catalunya: el centenari del naixement de mossèn Josep Sanabre i Sanromà. Primer us faig un esbós de la seva biografia i després una crònica de l'homenatge que se li féu a Bonastre, el poble on ell va néixer i del qual jo sóc rector.

Mossèn Josep Sanabre

A les acaballes del segle passat, el 10 de novembre de 1892, va néixer a Bonastre, al Baix Penedès. Cursà els estudis eclesíastics al seminari de Barcelona i va ser ordenat l'any 1915. Aviat va rebre el

nomenament de director espiritual, més tard també de sots-director, del «Grupo benéfico de la protección de la infancia». Durant la dictadura de Primo de Rivera fou acusat de «separatista» i tret de la institució. Posteriorment, ja arxiver diocesà de Barcelona, va ser rehabilitat en el càrrec, però hi renuncià, ocupat com ja estava a l'arxiu i com a consiliari de l'Acció catòlica.

Mossèn Sanabre va ser nomenat arxiver diocesà pel bisbe Miralles l'any 1928, i va exercir-ne fins al 1972, que fou rellevat per mossèn J. M. Martí Bonet. L'afecció per la història li va venir gràcies a la lectura de l'article d'Antoni Rovira i Virgili «La gran pietat de la nostra història», aparegut a la *Revista de Catalunya* l'any 1924, en el qual parlava de «la insuficiència de la investigació històrica catalana» i de «la conveniència de dirigir cap als estudis històrics una bona part del nostre jovent d'ara». Mossèn Sanabre va subratllar aquestes lletres i les anà madurant al llarg de la seva vida. Estudià dos anys a Roma, a l'escola diplomàtica i arxivística del Vaticà, i paral·lelament realitzà diversos estudis, que aprofità per a posteriors publicacions. Col·laborà intensament en la premsa dels països, especialment al diari catòlic «El Matí». Visqué la convulsió de la guerra civil, i com arxiver salvaguàrdà molts fons documentals, gràcies al seu càrrec de Cap de negociat de la secció d'arxius de la Generalitat. Com a prevere pogué superar la

persecució, però fou detingut i interrogat a les dependències de la FAI l'agost de 1936. Unes paraules li estalviaren la mort: «Sóc sacerdot d'una religió que té com a norma principal la defensa dels pobres i desvalguts: així ho he escrit i predicat repetidament». Des d'aleshores fa el propòsit de testimoniar les conseqüències tràgiques de la guerra per a tants preveres, religiosos i laics del bisbat de Barcelona, i així l'any 1943 publicà el «Martirologio de la Iglesia en la diócesis de Barcelona durante la persecución religiosa 1936-1939». Durant la guerra la seva acció es desenvolupà principalment com assessor del Vicari general de Barcelona, Josep Maria Torrent, de l'oratori de sant Felip Neri, que s'havia instal·lat a la joieria de Ramon Sunyer a la Gran Via de les Corts catalanes i que intentava organitzar l'Església en la clandestinitat.

Després de la guerra, reorganitzà l'arxiu diocesà i féu una sèrie de publicacions, en les quals aprofità les recerques fetes a Roma. Català en les seves conviccions, va tenir contactes i entrevistes amb una sèrie de personalitats europees de l'època com De Gasperi i Schumann, i així es va convertir en un català amb projecció europea mentre es posaven els fonaments de l'Europa del futur.

Mossèn Sanabre pertany a tota una generació de clergues il·lustrats, coneixedors del país i profunds en les seves conviccions.

Entre el seu llegat d'home de recerca, enumerem: «Martirologio de la Iglesia en la diócesis de Barcelona durante la persecución religiosa 1936-1939», «Los sínodos diocesans en Barcelona», «Guia de l'arxiu diocesà de Barcelona», «L'arxiu de la catedral de Barcelona», «La acció de França en Catalunya», «El tractat dels Pirineus i la mutilació de Catalunya», «Tractat dels Pirineus i els seus antecedents», «Resistència del Rosselló a incorporar-se a França». Va pronunciar nombroses conferències i va escriure molts articles en diaris i revistes, tant abans de la guerra (La Veu de Catalunya, El Matí, La Paraula cristiana) com després. Va aplegar un valuós llegat documental i va deixar-nos un manuscrit sobre la seva detenció l'any 1936.

Finalment deixem constància de la seva Fundació, que presideix mossèn Joan Bonet i Baltà.

L'homenatge a Bonastre

Del 5 al 8 de desembre se celebrà un homenatge a Bonastre, al Baix Penedès, poble natal de mossèn Sanabre, organitzat per la parròquia amb motiu del centenari del seu naixement.

El dissabte, dia 5, el senyor Albert Manent parlà de l'homenatjat des de la simpatia d'haver-lo conegut i d'haver col·laborat amb ell. Es referí a l'actitud de mossèn Sanabre enmig dels estralls de la

guerra civil i a la sort de la documentació arxivada per ell, tot treballant sota la direcció de Duran i Sanpere a la Generalitat. A la presidència hi havia el senyor Benigne Sanabre, nebot de l'homenatjat, el senyor alcalde de Bonastre, Oriol Mercadé, el senyor Manuel Naranjo, que presentà el conferenciant, i el rector de Bonastre, mossèn Jordi Figueras, que féu la presentació general dels actes de l'homenatge.

Acabada la conferència s'inaugurà una exposició sobre mossèn Sanabre que seguia un ordre cronològic: llibres publicats per ell, llibres publicats per la seva fundació, retalls de premsa, documents diversos, el calze desmuntable que utilitzà durant la persecució religiosa, el de les seves noces d'or, el pergami en què se'n nomena fill il·lustre de Bonastre, etc.

L'endemà, diumenge, es col·locà a la plaça del Sagrat Cor un monument commemoratiu: dues pedres, base i monòlit. El seu autor, l'escultor Xavier Solé, el datà i el signà.

El vicari episcopal de Tarragona i rector de Sta. Maria de Cambrils, mossèn Josep Raventós, que havia estat rector de Bonastre els anys 1982-85, va parlar sobre els sínodes diocesans a Catalunya i els concilis provincials de Tarragona: aclariments sobre els termes sínode i concili, la tradició conciliar de la Tarraconense, assistents als concilis i temes tractats. Seguí un col·loqui.

El dilluns 7 de desembre, la presència de l'arquebisbe Ramon Torrella dignificà la celebració. Es va procedir a la inauguració del monument. En l'acte en primer lloc va parlar Maria-Rosa Roca, amb ministeri laical a Bonastre, que donà el sentit de la festa i va valorar la figura de mossèn Sanabre com home d'Església que val la pena conèixer com a estímul per esdevenir més coherents amb nosaltres mateixos. També van parlar l'alcalde i el president del Consell comarcal, senyor Benet Jané. El senyor Xavier Solé explicà el significat del monument. Finalment el senyor arquebisbe va parlar del temps dels homes que, com mossèn Sanabre, visqueren unes situacions històriques difícils amb dignitat, sense rebaixar gens el seu nivell de consciència i de coherència: ni el Directori de Primo de Rivera, ni la República, ni la guerra civil, ni el franquisme, ni tan sols la jerarquia eclesiàstica de l'època no van condicionar la voluntat i la personalitat de mossèn Sanabre. L'església era plena de gent. En sortir, es va visitar l'exposició.

Aquell mateix vespre, mossèn Josep-Maria Martí Bonet, successor de mossèn Sanabre en la direcció de l'arxiu diocesà de Barcelona, féu una conferència magistral sobre la tradició arxivística de l'Església, parlà de les visites pastorals del segle XIV, gràcies al testimoni que n'havia deixat l'arxiver diocesà de l'època, i destacà com l'arxiu, gràcies al treball de

mossèn Sanabre està ara en condicions per a poder-hi treballar. Ell el va ordenar dues vegades: abans i després de la guerra civil i recuperà gran quantitat de lligalls que havien estat menysvalorats pels seus antecessors.

L'homenatge concloué el dia de la Puríssima. La missa concelebrada fou presidida pel rector de la parròquia, acompanyat per mossèn Joan Serra i mossèn Joan Batlles, que havia estat rector de Bonastre a finals dels anys 40, el qual destacà, a l'homilia, el sentit de les lectures del dia: la lluita del bé contra el mal, el triomf de Déu, la col·laboració de Maria i també la nostra. Com a recordatori de l'homenatge es distribuí als assistents la fotografia de mossèn Sanabre i un fragment del seu «diari de guerra». A la tarda hi hagué un concert a càrrec de l'Orfeó parroquial del Vendrell. A l'entremig es féu una referència a la biografia de mossèn Sanabre i es llegiren fragments del seu diari de guerra.

En la clausura de l'acte i de tot l'homenatge, mossèn Jordi destacà com l'Església no només té la tasca de convocar els fidels per al culte, sinó que ha de fer-se activament present en el món, i, concretament, en el camp de la cultura; el cristià ha de tenir unes actituds qualitativament riques i la seva vida ha de ser coherent amb la seva fe.

Em sembla que es pot dir —per l'assistència de la gent i per la qualitat dels actes— que Bonastre

ha fet un bon homenatge al seu fill mossèn Josep Sanabre i Sanromà.

Jordi Figueras

TORTOSA

Africans

L'allau d'africans a les nostres terres cada cop és més nombrosa. Ja pot ser petit el poble de qualsevol raconada de la nostra diòcesi que allí s'hi troba un grup d'africans més o menys nodrit. Campen com poden i s'agafen als treballs que els surten en el món camperol on la nostra gent ha llançat l'esponja.

L'any passat un magrebí, esma-perdut i fugitiu per por de a ser capturat i repatriat, anava per les casetes de camp d'Alcanar menjant sols taronges. La colitis crònica que va agafar va derivar en un càncer de budells que el va portar a la mort. L'hospital municipal de Jesús el va acollir i va fer tot el possible, però ja era massa tard.

No és fàcil establir-hi comunicació: la majoria no saben una paraula ni en català ni en castellà. Poques parròquies s'han proposat fer accions intenses d'acolliment i ajuda d'aquests forasters que tenen necessitat de ser acollits. Dues parròquies s'han pres seriosament el problema: Benicarló, on un grup de Càritas en sintonia amb la

gent de la comunitat valenciana a la qual pertanyen civilment han intentat ajudar-los a instal·lar-se i a tramitar els seus documents a fi que no siguin foragitats a la primera xarxada que faci la policia. I la parròquia de l'Aldea, amb la Càritas presidida per Josep Prades, un empleat de la sucursal de Banes to a Amposta que ha sintonitzat amigablement amb els marroquins i els argelins que són els més nombrosos del col·lectiu africà. Josep Prades ha aprofitat les seves vacances per anar a l'Àfrica i visitar els familiars dels immigrants argelins i marroquins. Això l'ha ajudat a comprendre la situació de molts joves que marxen per alliberar-se d'un medi social que, més enllà de la pobresa material, no tolera certes pantes de conducta, com és ara el poder absolut del pare i del germà gran. La majoria dels immigrants són fadristerms, que allà han d'estar sota el domini de l'hereu i del pare. El model de vida europea captat per la televisió (probablement als bars) i la ràdio els captiva i deixen el seu món per trobar-ne un altre de nou, Europa, on ja no hi cavalquen cavallers. Si és cert que el problema immediat és cobrir les seves necessitats econòmiques, el problema de fons és el de sempre: poder obrir el cor ans que eixamplar la butxaca.

Avui tot es «professionalitza», que vol dir deixar les coses a prou distància perquè no molestin, ajudar amb diners per estalviar el que més val i més costa, que és l'aco-

lliment humà i fraternal. En canvi, els africans de l'Aldea han trobat en Josep Prades un germà que els dóna confiança i els aplatna els camins de cara a la seva integració, tot respectant la seva identitat, a més de preocupar-se de proporcionar-los els mitjans indispensables per a viure. A l'Aldea Càritas no és una paraula morta: és caritat, és amor, i els immigrants han entès aquest llenguatge perquè és el més eloqüent.

Vocació tardana i mort prematura

Mossèn Tomàs Cardona i Pitarch, va morir l'11 de setembre passat als 55 anys a Villa Mella, de la República Dominicana. Feia tres anys que havia pogut realitzar el somni de la seva vida: anar a missions. Aquest estiu va venir uns dies de vacances i va aprofitar-les per revisar la seva salut, no massa bona. Se sentia feliç en aquelles terres, i contra el criteri dels metges se n'hi va tomar, a fi de regentar la parròquia de Sant Francesc d'Assís, a Santiago de los Caballeros. Amb altres membres del IEME (Institut Espanyol de Missions Estrangeres) portaven una comarca pastoral.

Mossèn Tomàs era un home que cosia la conversa amb riallades i mai ningú no podia estar trist a prop d'ell. Va ser un bon pastor a les parròquies del nostre bisbat on va exercir el ministeri. A la darre-

ra on havia estat, Rossell, s'hi va fer no fa gaire un funeral presidit pel senyor bisbe, i amb assistència de molts membres del presbiteri diocesà.

La seva vocació primerenca de missioner –quan era seminarista ja volia marxar a missions– va anar ajornant-se fins a esdevenir tardana. L'aclimatació a un ambient estrany als 55 anys no és fàcil. Si s'hagués quedat a Rossell potser encara no hauria mort. Però morir prematurament seguint el camí de la realització vocacional de tota la vida i deixant les despulles entre els pobres de la terra missionada és glòria que ha assolit el nostre germà de presbiteri, mossèn Tomàs Cardona. Descansi en pau.

Renúncia per fidelitat

Quan els mitjans de comunicació ja el donaven com a secretari del concili de Catalunya, tot ben pensat, el nostre bisbe s'ha estimat més dedicar-se a la pastoral de base diocesana, que necessita fer com a bisbe novençà. Els tortosins li agraïm molt que la renúncia sigui per fidelitat pastoral. Potser sí que el nom de Tortosa hauria sonat més si el nostre bisbe hagués estat protagonista capdavanter d'un esdeveniment eclesial del nivell del concili de Catalunya, però d'aquella manera potser mai no hauria clavat les dents als problemes reals de la nostra Església diocesana en el moment precís.

El mal del nostre temps –a tots els nivells– és governar coordinant realitats que només existeixen als ordinadors. Per a ordenar cal crear, i això no és possible sense el treball de cada dia que crea realitats noves. La fidelitat està en la constància, a trobar-nos amb les coses, amb allò que tenim encomanat

Nou Delegat del clergat

El senyor bisbe n'ha nomenat el prevere Domingo Escuder Giner, de 43 anys, rector de la parròquia del Raval de Crist, Roquetes, i professor del seminari diocesà. Aquest és un pas més per aconseguir que el presbiteri sigui un col·lectiu més comunitari, més culte, més il·lusionat en la seva tasca evangelitzadora i faci passos pastorals més adients als moments que viu la nostra Església. Mossèn Escuder, que és un dels sacerdots de més pes al nostre bisbat, ha estat elegit per dur a terme aquesta difícil missió. Ell, llavors, s'ha buscat un consell per a poder realitzar aquesta tasca: mossèn Romà Casanova Casanova, de 38 anys, director espiritual del seminari diocesà; mossèn Josep Lluís Arín Roig, de 43 anys, rector de la parròquia del Sagrat Cor, Amposta, professor de Sagrada Escripura i, segons els últims rumors, director de l'Institut de Teologia «Joan Baptista Manyà», que segurament començarà a funcionar el curs vi-

nent. Representant la zona nord hi haurà mossèn Sebastià Aicart Palomo, prior de la parròquia, arxiprestal de Móra d'Ebre, de 64 anys; mossèn Francesc Vives Pitarch, de 53 anys, rector de la parròquia de Sant Josep, a Sant Carles de la Ràpita, hi serà per la zona centre; i per la zona sud mossèn Ramon Gasulla Hernández, de 46 anys, rector de la parròquia de Santa Maria del Mar, a Benicarló.

L'encàrrec que el senyor bisbe ha fet a la delegació diocesana és que insisteixi en l'aspecte doctrinal, sobretot en la formació permanent dels sacerdots, i en la dedicació pastoral com a font d'espiritualitat.

Fins ara la missió del delegat diocesà del clergat consistia a organitzar recessos i convocar cada any els exercicis espirituals; creava, així, un espiritualisme d'obligació, d'un monaquisme bordenc sense connexió amb la missió pastoral, que és la font d'on ha de pouar el prevere la força espiritual. Anteriorment havien exercit el càrrec mossèn Salvador Vives, de la parròquia de Roquetes, i mossèn Simó Romero, canonge i antic rector del seminari diocesà.

Potser molts preveres tortosins no confien gaire en la línia renovadora de l'aprofundiment doctrinal i de la pastoral com a font d'espiritualitat, perquè mossèn Domingo Escuder va ser el delegat diocesà per a la celebració del centenari de sant Joan de la Creu i

va promoure trobades de caire molt místic, tal com esqueia a la celebració. Va tenir molt èxit entre les religioses i també entre dels laics, però no tant entre el clergat. El presbiteri espera que el saber fer de mossèn Escuder portarà a bon port la nau presbiteral diocesana, ja que el nauyer i el seu equip són de tota solvència.

La casa dèl bisbe s'esquerda.

I cada cop més. Ja en temps del bisbe Carles el palau episcopal, on residia, estava apuntalat per totes bandes i hi havia detectors connectats per a analitzar el progressiu esclètxament. El bisbe actual viu a la residència diocesana dels ancians, regentada per les germanes de la Consolació, però va cada dia al palau, on hi ha les oficines i el seu despatx episcopal.

Tortosa té una de les millors construccions gòtiques civils de Catalunya: el palau del bisbe. La façana posterior donava directament al riu, amb una porta i uns esglaons fins a l'aigua: per allí sortien amb barca els bisbes d'antany per a fer la visita pastoral al llarg de l'Ebre. Quan darrerament es va fer la carretera, que va robar un espai al riu, tothom pensava que la construcció fortificaria el palau. Però els camions de gran tonatge n'han afectat els fonaments, i el palau s'esquerda progressivament. Fa un parell d'anys

se'ls va injectar ciment; però ha servit de ben poc i les tiges continuen apuntalant les precioses voltes gòtiques, víctimes dels nous traçats de comunicació.

Al palau episcopal hi ha la majoria d'oficines de les institucions diocesanes, inclosa la del bisbe, que cada matí quan arriba no pot avenir-se a haver de rebre les visites passant per sota posts apuntalades. Fa un efecte als forasters trobar una joia arquitectònica de tant nivell apuntalada d'aquesta manera! El problema rau en la manera de finançar el sanejament d'aquest palau que s'esquerda a pressa feta. Si no es fa a temps, Catalunya perdrà un dels millors palaus gòtics del seu patrimoni

Joan A. Martínez

URGELL

Joves colombians ingressen al seminari

Onze joves provinents de la parròquia de la Sagrada Família de Bogotà, on treballa pastoralment mossèn Sebastià Bonjorn, fill de Vallverd d'Urgell, van ingressar al seminari diocesà el passat 9 d'octubre. Rebran formació teològica, espiritual i pastoral per a l'admissió al presbiterat a la nostra diòcesi.

Els joves, d'edats entre 23 i 40 anys, van arribar acompanyats del

bisbe, Joan Martí, i del vicari episcopal de pastoral, Ramon Sàrries, que el 27 de setembre havien viatjat a Colòmbia per a contactar personalment amb ells i discernir la seva decisió vocacional. Tres han acabat estudis superiors i la resta han assistit a cursos de filosofia i teologia. Quant a la seva formació religiosa, cal dir que provenen de famílies profundament cristianes i que tenen experiència de treball apostòlic en la seva parròquia d'origen, segons va manifestar el senyor bisbe. A partir d'aquesta preparació humana i religiosa, han estat seleccionats d'acord amb aquests criteris: «educació familiar cristiana, manifestacions motivades dels interessats, coneixement personal de mossèn Sebastià, relació entre l'edat i els estudis fets i l'experiència apostòlica».

S'ha informat als joves que la seva incorporació a la pastoral diocesana està condicionada a la seva decisió i a l'acceptació per part del bisbat. «És com un sí d'ambdues parts», explicà el bisbe. També se'ls han descrit les característiques socials i geogràfiques de les comarques de la diòcesi d'Urgell.

Han estat instal·lats a la residència vocacional del seminari per iniciar el curs introductorí als estudis eclesiàstics de filosofia i teologia. El programa acadèmic el desenrotlla un equip de preveres especialitzats en les distintes matèries. A més de teologia i espiritualitat també tindran com a matèries

d'estudi una introducció al medi local: Església, llengua catalana, història, etc. En acabar, alguns podran incorporar-se a la Facultat de Filosofia i Teologia de Barcelona, i altres continuaran els estudis a la mateixa residència. L'objectiu final és la incardinació al bisbat d'Urgell i l'ordenació sacerdotal. Les persones que coneixen el cas, avalen unànimament la ponderació amb la qual s'ha realitzat l'acció tant per part dels responsables diocesans, com de Sebastià Bonjorn i dels mateixos joves. Un discerniment seriós que avui infon il·lusió i desvetlla esperança de cara al futur. Fa trenta anys que el bisbat d'Urgell ajudà l'església de Colòmbia i ara una parròquia colombiana, animada precisament per un dels onze preveres enviats a Bogotà els anys 60, col·labora amb l'església d'Urgell.

Rellançament de la casa d'espiritualitat del sant Crist de Balaguer.

Mossèn Josep Font, nomenat fa poc capellà del sant Crist de Balaguer, vol convertir el santuari en un centre d'espiritualitat a disposició de les parròquies i moviments apostòlics de la diòcesi. La iniciativa ja ha cristal·litzat en uns primers passos que donen solidesa al projecte. S'hi va reunir un grup de preveres que van ser convidats a acudir-hi periòdicament per a renovar la seva espiritualitat i també es va

posar la casa a disposició de les seves comunitats parroquials i grups eclesials. El mateix Josep Font i Ramon Balagué, delegat diocesà de joventut, han difós un programa de recessos per a joves. «Volem oferir, explica Josep Font, una experiència d'oració i ajudar els joves a adonar-se de com Déu els estima. Que s'acostumin al silenci, a escoltar l'Esperit, a pregar». Als dos primers hi han assistit un total de vint-i-cinc joves que s'han sentit reconvertits.

Les campanes recuperen actualitat

Les campanes són notícia a moltes parròquies del bisbat. Durant l'any 1992 una colla de pobles han recuperat el seu trilleig, en altres èpoques familiar. És clar que les campanes ja no marquen el ritme de la vida, però els ciutadans enyoren uns sons tan entranyables, malden per la recuperació de les campanes i hi col·laboren generosament.

Almenys vuit campanars han estat renovats l'any 1992 i fan sentir la veu de les campanes. Algunes parròquies han comprat campanes noves, altres han refós les velles i la majoria ha automatitzat el seu funcionament. Ningú no pot negar que es tracta de tot un corrent. Potser algú enyora els signes externs del catolicisme? Més d'un prevere ha ressaltat que les campanes són un signe de cul-

tura cristiana. El seu tritlleig identifica els pobles i expressa unitat, perquè anuncia i celebra. Als pobles, el tritlleig general de campanes obre la festa major. Que continuï la festa.

Antoni Mirabet

VIC

Moviments i associacions

La Delegació de la pastoral de la salut ha fet una assemblea sobre: «malalts, minusvàlids i gent gran». Hi ha hagut tres trobades en zones diferents i s'han fet arribar enquestes a les famílies, als capellans, a la Fraternitat i a l'Hospitalitat. L'any 1979 es va iniciar aquesta pastoral d'una manera sistemàtica i s'ha fet molt camí des d'aleshores. Actualment hi ha una bona colla de visitadors de malalts en una cinquantena de parròquies. Promoure la renovació de l'acció evangelitzadora en el món de la salut i la pastoral de conjunt en aquest àmbit, continuen sent els objectius més importants.

Les ponències de l'assemblea van anar a càrrec del metge Dr. Viñas i de mossèn Ramon Prat, ambdós de Lleida. Prèviament hi va haver tres trobades en diferents zones. Es van fer arribar unes enquestes a les famílies dels malalts i minusvàlids, a «la Fraternitat de

malalts» i a «L'Hospitalitat», als capellans i als diferents col·lectius implicats. No hi ha mancat informació, s'ha suscitat l'interès de molts i s'ha pogut aprofundir amb l'ajuda de tantes aportacions.

També ha tingut lloc la 29 assemblea diocesana de la «Fraternitat de malalts». Ha tractat de la integració dels malalts a la societat.

L'Associació de viudes també cueja. Ha commemorat el 32 aniversari a Igualada. El tema fou: «ajudar les viudes, tant espiritualment com materialment en la nova situació que es troben i procurar que s'integrin en totes aquelles activitats pròpies de la comunitat on viuen: parròquia, veïnat i poble».

La JARC (moviment de joves cristians de comarques) deu ser dels qui fan forrolla de bona mena. Amb el lema «ser-hi, engresca» s'han fet jornades intensives de treball. En els pobles tenim dret a estar-hi bé, s'ha dit i repetit mil vegades. S'ha tractat sobre la gent i els grups que es mouen i actuen en els nostres pobles i comarques.

El seminari

Amb el lema «t'agradaria ser capellà?» s'ha fet una trobada d'orientació vocacional conjunta amb la diòcesi de Girona. Va aplegar una colla de vailets que demostraven unes inquietuds. Tot és remoure el tema que és de primeríssima necessitat.

Tenim un prevere nou, Joan Fà-

bregas, de Sant Hilari, i també un parell de diaques, Josep Molist de Sant Hipòlit i Manuel López de Sant Joan de les Abadesses.

L'edifici del seminari funciona com a centre d'acolliment d'estudiants universitaris: hi ha més d'un centenar de residents; la majoria cursen ciències empresarials o telecomunicacions, informàtica, agronomia i infermeria. També cada setmana passen pel vell edifici grups d'Església per a fer-hi reunions i trobades. Encara que amb un altre caire, al seminari hi ha vida, animació i rebombori.

Geografia diocesana

Cal que consti la beatificació de set diocesans l'octubre passat: Joan Baixeras de Castellterçol, Venceslau Claris d'Olost, Joan Codinach de Sta Eugènia, Pere Cunill de Vic, Lluís Masferrer de Sant Vicenç de Torelló, Alfons Miquel de la Molsosa i Francesc X. Ponsa de Moià. Els sis primers eren missioners del Cor de Maria i foren immolats a Barbastre l'estiu del 1936, i l'últim era germà hospitalari. En els respectius pobles tingueren lloc actes commemoratius de rellevància i a la catedral també hi hagué una celebració.

El Lluçanès ha viscut una jornada joiosa al santuari dels Munts. Molta gent, principalment nous confirmats, amb els seus pares i padrins, van trobar-se per a testimoniar la fe, acompanyats del bis-

be. Ha servit per estrènyer l'amistat dels diversos pobles amb una millor coneixença i tracte.

Amb l'eslògan «estimar és comprometre's» una colla de gent del Bages ha fet feina reeixida. Han dialogat sobre el compromís dels cristians en el camp social, cultural, del medi ambient, polític, econòmic i sindical. No es va deixar res per verd.

El Ripollès és una de les comarques més riques en art i història. Ripoll, Sant Joan i Camprodon en són el màxim exponent. Un grup de gent eixerida i enamorada del país ha constituït l'associació «Amics dels monestirs del Ripollès». Organitzen setmanes d'estudi periòdicament, que van acompanyades de visites comentades. Últimament han demanat amb insistència més protecció per part de les institucions a favor d'aquests monuments que són patrimoni de tot Catalunya.

Moltes esglésies i capelles han estat restaurades, del tot o a mitges, l'any passat. Cal fer esment de Navarcles, Artés, Moià, Calders, la Seu de Manresa, Manlleu, Castellnou de Bages, Muntanyola, Taradell, Santa Margarida de Vellors, Sant Hilari Sacalm. En tots aquests llocs s'han fet reformes considerables, la majoria de les vegades només amb el recolzament dels veïns. I això encara té més mèrit i cal dir-ho ben alt. No tothom pot comptar amb el valiment de les institucions oficials.

A Cantonigròs s'ha fet el desè

festival de música. Encara que no està organitzat per l'Església, aquesta hi pren part molt activa. En la cloenda el bisbe va presidir una eucaristia fent servir diverses llengües i sermonejant els oients amb un grec suculent.

Ajuda al Tercer Món

Ciutats i pobles s'han fet seus diversos projectes d'ajuda al Tercer Món. Citem-ne alguns: Sant Feliu de Codines: vehicle de transport per a Bogotà; Vic: centre de capaciació professional a Santo Domingo i centre de formació a Gujerat (Índia); Igualada: centre de promoció de la dona a Lima; Torelló: escola a Barquisimeto, Veneçuela; Manlleu: centre comunitari social a l'Índia; Centelles: escola a Kerala; Manresa: escola agrària a Fuioloro.

Per acabar

Amb el tema «Avivar l'alè evangèlic», el juliol passat, al llarg d'una setmana se'ns va oferir doctrina i experiències viscudes. La taula rodona amb Esteve Badia, Josep Bastardes, Carme Garcia, Ezequiel Miranda i Ramon Sala i

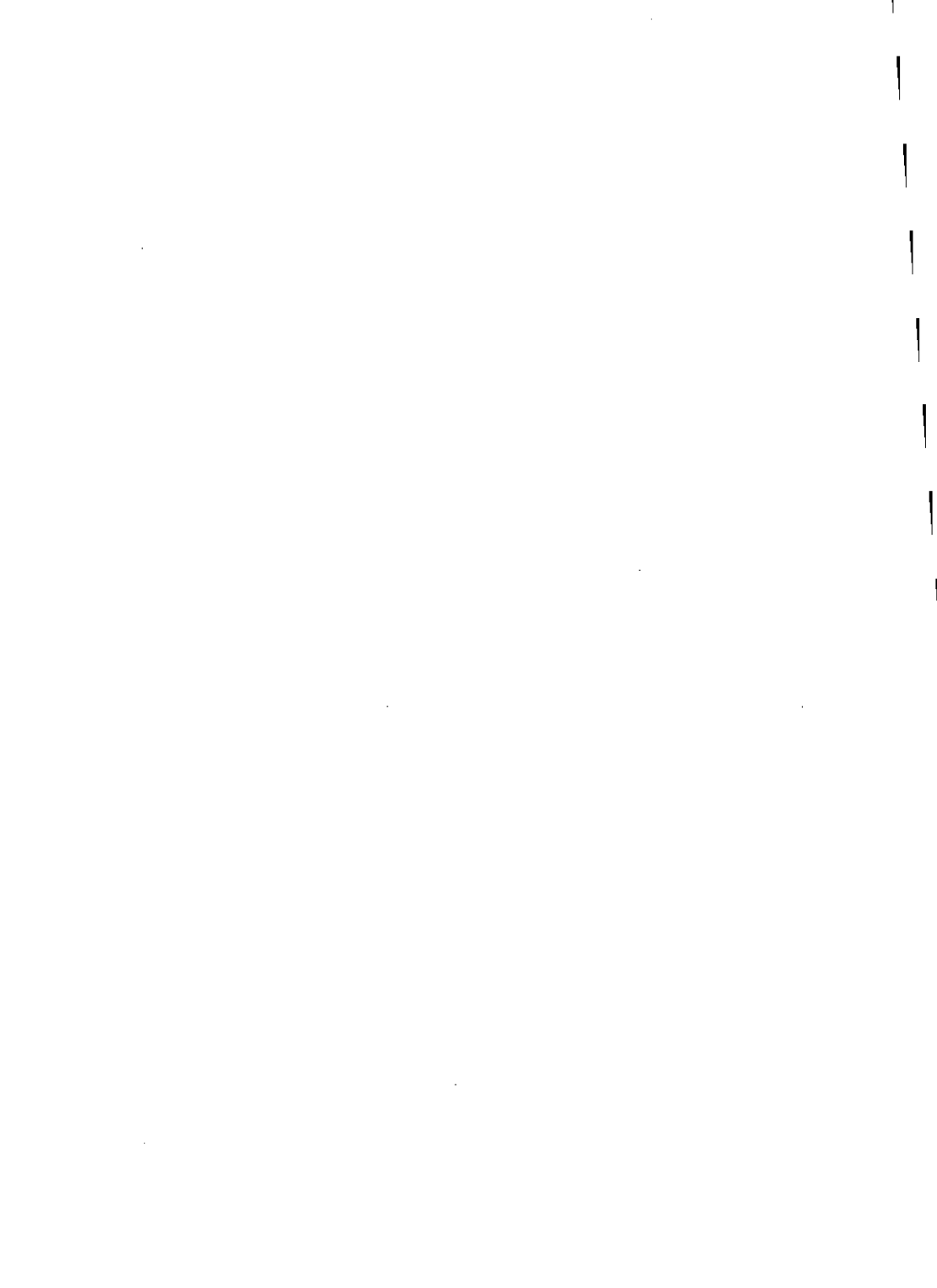
Joan Torra, com a moderador, fou la cloenda plena de matisacions compartides pels assistents. Hi va participar bona part del clergat de la diòcesi. No és res de nou, però és una bona ocasió per trobar-se els capellans i rescalfar les il·lusions sovint una mica empicades per les empuntegades *in situ* de durant el curs.

El nostre mossèn Antoni Pladevall ha merescut ser elegit acadèmic de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. Els companys se'n congratulen i fan festa cada vegada que algú del nostre bisbat mereix una distinció qualificada.

Fa una temporada que als nomenaments pastorals surt una frase nova, a la qual no estàvem acostumats, almenys fins ara: *in solidum*. Cada dia abunden més els simulacres d'*equips pastorals*, en què un parell o tres tenen cura d'unes quantes parròquies amb responsabilitat compartida a les verdes i a les madures. Això deu voler dir *in solidum*.

I prou. Fins que l'any de la crisi hagi donat senyals clars i convincents. Tant de bo que als pronosticadors se'ls hagi espatllat el pronosticador i s'hagin equivocat de mig a mig.

Sebastià Codina



COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Maria-Teresa Biayna (membre del Consell Pastoral diocesà de Barcelona; Badalona) • Joaquim Brustenga (rector de Sant Vicenç de Mollet; Barcelona) • Sebastià Codina (rector de Vacarisses, Vic; corresponsal de «Quaderns») • Joaquim Colell (de la Delegació diocesana de la Pastoral d'adults de Lleida; corresponsal de «Quaderns») • Antoni Deig (bisbe de Solsona) • J. Bosco Faner (rector de Ferreries, Menorca; corresponsal de «Quaderns») • Jordi Figueras (rector d'Albinyana i les Peces, Tarragona; corresponsal de «Quaderns») • Josep M. Fisa (equip de preveres de Cornellà; de la Redacció de «Quaderns») • Climent Forner (rector de Serrateix, Solsona; corresponsal de «Quaderns») • Joaquim Giol (rector de l'Armentera, Girona) • Jesús Huguet (arxiprest de Solsona/Morunys; de la Redacció de «Quaderns») • Teresa Losada (religiosa, membre de Bayt Al-Thagafa; Barcelona) • Rafael Maroto (equip de preveres de Cornellà, Barcelona) • Joan A. Martínez (rector de St. Jaume de Remolins, Tortosa; corresponsal de «Quaderns») • Antoni Mirabet (membre de la Delegació de MCS, Urgell; corresponsal de «Quaderns») • Joan Miranda (rector de La Llagosta; Barcelona) • Joan Nadal (rector de la parròquia de la Sda. Família de Sabadell; Barcelona) • Ramir Pàmpols (jesuïta, membre del CITE, Terrassa; Barcelona) • Lluís Portabella (vicari episcopal; Barcelona) • Jaume Reixach (rector de la Mare de Déu del Carme, Girona; corresponsal de «Quaderns») • Jaume Serrano (vicari episcopal; Barcelona) • Josep M. Totosaus (director de «Quaderns»; Barcelona) • Joan Vera (membre de la GOAC d'Osona, Manlleu; Vic).

QP

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals. Rivadeneyra, 6, 3r. Telèfon 317 48 58. 08002-BARCELONA.

Director: Josep M. Totosaus. Consell de Redacció: Salvador Barduiet, Joan Batlles, Lluís Bonet i Armengol, Jaume Duch, Josep M. Fisa, Josep Hortet, Jesús Huguet, Joaquim Pla i Mateu Terrats. Disseny: Jaume Duch.

Impressió: I. G. Santa Eulàlia. Santa Eulàlia de Ronçana. Preu de la subscripció per a 1993: 3.000,- ptes. Dipòsit legal: B. 25.506-1969. Amb llicència eclesiàstica. Febrer 1993.



GENERALITAT DE CATALUNYA

Departament de Benestar Social



Joan. Centre residencial (Barcelona)

S'ESTIMARIA MÉS VIURE EN UN PIS.

En Joan viu en aquesta casa tan bonica. De fet, ha crescut aquí envoltat de pins i d'un entorn molt agradable. Aquest és un dels 175 centres d'Atenció a la Infància que la Generalitat té arreu de Catalunya, amb molts nens i nenes que, a hores d'ara, es troben apartats dels seus pares, tot i que sigui momentàniament.

En aquestes cases els nens estan ben atesos. Mengem bé, des de biberons fins a hamburgueses amb ceba, perquè n'hi ha de totes les edats. Els donen vestit, calçat, atenció sanitària, joguines, material esportiu, educació i afecte.

Disposen de bones instal·lacions. Van a classe.

Un equip humà extraordinari de tècnics i educadors els atenen tot el dia i, fins i tot, a la nit vetllen

per donar-los tota l'ajuda que poden, en aquests moments –molt sovint anys– difícils. Però, malgrat tot, aquests nens no són del tot feliços. Perquè no tenen allò que més s'estimen: **una família que els aculli**. I, en alguns casos, els serà molt difícil de trobar-la. Perquè ja no són nadons, o perquè tenen problemes físics o psíquics.

Però continuen tenint dret a creure en el futur.

Per això, en Joan canviaria ara mateix aquesta gran casa amb jardí per un simple pis, amb una família que el volgués acollir. Encara que fos temporalment. En nom seu, et demanem aquesta família.

És el darrer esforç que la Generalitat pot fer per ell. Però l'última paraula la tens tu.

Truca'ns, si us plau.

(900) 200 195 300 65 65

Direcció General
d'Atenció a la Infància

Creu Roja

Pla d'Acolliment Familiar.
Tu pots acollir-lo... o no.



centre d'estudis pastorals

600' - ptes.